

**Π.Μ.Σ. «Βιώσιμη Λογιστική, Χρηματοοικονομική και
Διακυβέρνηση», Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα
Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής**

ESG ΚΑΙ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ

Στυλιανή Θεοφάνη Σαριτζόγλου

Επίκουρος Καθηγητής Μιχαήλ Νεραντζίδης

ΛΑΡΙΣΑ 2024

Υπεύθυνη δήλωση

Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνω ότι αυτή η πτυχιακή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για τις απαιτήσεις του Π.Μ.Σ. «Βιώσιμη Λογιστική, Χρηματοοικονομική και Διακυβέρνηση», του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, Λάρισα, Ιούλιος, 2024.

Περιεχόμενα

ESG και Φοροαποφυγή - Περίληψη	4
ESG and Tax avoidance - Abstract.....	5
Εισαγωγή.....	6
1. Θεωρητικό υπόβαθρο	8
1.1 Το πλαίσιο ESG.....	8
1.1.1 Περιβαλλοντικά κριτήρια.....	9
1.1.2 Κοινωνικά κριτήρια.....	11
1.1.3 Κριτήρια Διακυβέρνησης	13
1.2 Η έννοια της φοροαποφυγής	15
1.2.1 Οικονομικές επιπτώσεις της φοροαποφυγής.....	18
1.2.2 Νομική και ηθική διάσταση της φοροαποφυγής.....	20
1.3 ESG και Φοροαποφυγή	22
2. Μεθοδολογία έρευνας	26
3. Παρουσίαση των σημαντικότερων στοιχείων των επιλεγμένων ερευνών	28
4. Ανάλυση αποτελεσμάτων	64
4.1 Ανάλυση κατά θέμα	64
4.1.1 ESG και φοροαποφυγή.....	64
4.1.2 Περιβαλλοντικές επιδόσεις και φοροαποφυγή επιχειρήσεων	66
4.1.3 Εταιρική διακυβέρνηση και φοροαποφυγή	67
4.1.4 Διαφθορά και φοροαποφυγή των επιχειρήσεων.....	69
4.1.5 ESG και φορολογικές στρατηγικές	71
4.1.6 Γνωστοποιήσεις ESG και φοροαποφυγή	72
4.2 Ανάλυση κατά περιοχή	74
4.2.1 Ευρώπη.....	74
4.2.2 ΗΠΑ	76
4.2.3 Κίνα	77
4.2.4 Αναπτυσσόμενες χώρες	79
4.2.5 Έρευνες σε περισσότερες από μια χώρες.....	81
Συμπεράσματα και Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα	84
Βιβλιογραφία.....	90

ESG και Φοροαποφυγή - Περίληψη

Αυτή η ανασκόπηση διερευνά τη δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των κριτηρίων ESG και της φοροαποφυγής, εστιάζοντας στην επιρροή της εταιρικής διακυβέρνησης, των περιβαλλοντικών εκτιμήσεων και των κοινωνικών προσδοκιών σε διάφορες περιοχές. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν ότι η ισχυρή εταιρική διακυβέρνηση συσχετίζεται συχνά με μειωμένη φοροαποφυγή, που υποστηρίζεται από ισχυρά ρυθμιστικά πλαίσια και ενεργό συμμετοχή των ενδιαφερομένων. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα της της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ) στον μετριασμό της φοροαποφυγής ποικίλλει σημαντικά ανάλογα με την ισχύ των μηχανισμών επιβολής, τις περιφερειακές οικονομικές συνθήκες και τον βαθμό ευαισθητοποίησης των καταναλωτών. Συγκεκριμένα, η ΕΚΕ μπορεί μερικές φορές να χρησιμοποιηθεί στρατηγικά για την ενίσχυση της εταιρικής φήμης και όχι ως γνήσια δέσμευση για ηθικές πρακτικές. Η σύνθεση της έρευνας υπογραμμίζει ότι ενώ η ΕΚΕ έχει τη δυνατότητα να καθοδηγήσει τις επιχειρήσεις προς τις ηθικές φορολογικές πρακτικές, ο αντίκτυπός της εξαρτάται από μια σύνθετη σειρά παραγόντων, όπως η εταιρική ηθική, τα ρυθμιστικά περιβάλλοντα και τα οικονομικά κίνητρα, που απαιτούν στρατηγική εφαρμογή των πρωτοβουλιών ESG.

ESG and Tax avoidance - Abstract

This review explores the dynamic interaction between the ESG criteria and tax avoidance, focusing on the influence of corporate governance, environmental considerations, and societal expectations across different regions. The findings highlight that strong corporate governance is often associated with reduced tax avoidance, underpinned by robust regulatory frameworks and active stakeholder engagement. However, the effectiveness of Corporate Social Responsibility (CSR) in mitigating tax avoidance varies significantly depending on the strength of enforcement mechanisms, regional economic conditions, and the degree of consumer awareness. Namely, CSR can sometimes be utilized strategically to enhance corporate reputation rather than as a genuine commitment to ethical practices. The synthesis of the research underlines that, while CSR has the potential to guide firms towards ethical tax practices, its impact is contingent upon a complex series of factors including corporate ethics, regulatory environments and economic motivations, necessitating a strategic implementation of ESG initiatives.

Εισαγωγή

Τα ESG κριτήρια γίνονται όλο και περισσότερο σημαντικά για την αξιολόγηση της εταιρικής συμπεριφοράς και της βιωσιμότητας, επηρεάζοντας τις επενδυτικές αποφάσεις παγκοσμίως. Παράλληλα, η φοροαποφυγή - στρατηγικές που χρησιμοποιούνται από τις επιχειρηματικές οντότητες για να ελαχιστοποιήσουν τις φορολογικές τους υποχρεώσεις μέσω νομικών μέσων - παρουσιάζει σημαντικά οικονομικά και ηθικά ζητήματα. Ο δεσμός μεταξύ των αρχών ESG και των πρακτικών φοροαποφυγής θέτει ενδιαφέροντα ερωτήματα σχετικά με την ευθυγράμμιση των εταιρικών φορολογικών στρατηγικών με ευρύτερα πρότυπα βιωσιμότητας και δεοντολογίας. Αυτή η εργασία διερευνά αυτή τη σχέση, με στόχο να αποκαλύψει τον βαθμό στον οποίο οι εταιρείες που συμμορφώνονται με το ESG τηρούν ή αποκλίνουν από τις ηθικές φορολογικές πρακτικές.

Αυτή η έρευνα είναι ζωτικής σημασίας καθώς διερευνά εάν οι υψηλές αξιολογήσεις ESG συσχετίζονται με ηθικές φορολογικές πρακτικές, επηρεάζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την αντίληψη των επενδυτών και τα ρυθμιστικά πλαίσια. Με την κατανόηση αυτής της σχέσης, τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να αξιολογήσουν καλύτερα την ειλικρίνεια των εταιρικών δεσμεύσεων για βιωσιμότητα και ηθική συμπεριφορά.

Η εργασία είναι δομημένη ώστε να αναλύει μεθοδικά τη σχέση μεταξύ κριτηρίων ESG και φοροαποφυγής, ξεκινώντας με ένα θεωρητικό υπόβαθρο που εισάγει το πλαίσιο ESG και την έννοια της φοροαποφυγής. Το πρώτο κεφάλαιο περιγράφει τις περιβαλλοντικές, κοινωνικές διαστάσεις και τις διαστάσεις διακυβέρνησης του ESG, ακολουθούμενο από μια λεπτομερή εξέταση της φοροαποφυγής, των οικονομικών επιπτώσεών της και των νομικών και ηθικών διαστάσεων της. Η ενδιαφέρουσα δυναμική μεταξύ της τήρησης ESG και των φορολογικών στρατηγικών διερευνάται στα επόμενα κεφάλαια. Μεθοδολογικά, η παρούσα εργασία ακολουθεί την μέθοδο της θεματικής ανάλυσης για την εξέταση και την επεξεργασία διαφόρων ερευνητικών ζητημάτων. Αυτός ο τρόπος προσέγγισης επιτρέπει μια ολοκληρωμένη και εμπειριστατωμένη κατανόηση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ της ΕΚΕ και της φοροαποφυγής, καθώς και άλλων σχετικών ζητημάτων. Η θεματική ανάλυση ξεκινά με την εξέταση του πώς τα θέματα ESG συνδέονται με τις φορολογικές στρατηγικές και τη φοροαποφυγή στο πλαίσιο διαφορετικών επιχειρησιακών τομέων και δραστηριοτήτων, αναλύοντας θέματα όπως η φοροαποφυγή σε σχέση με την εταιρική διακυβέρνηση, οι περιβαλλοντικές επιδόσεις των επιχειρήσεων, καθώς και η διαφθορά. Επιπλέον, δίνεται έμφαση στη γνωστοποίηση ESG και τον ρόλο της στη φορολογική συμπεριφορά των επιχειρήσεων. Η ανάλυση κατά περιοχή

επιτρέπει την εξερεύνηση των περιφερειακών διαφορών στις πρακτικές ESG και φοροαποφυγής, μελετώντας συγκεκριμένα τις δυναμικές σε Ευρώπη, ΗΠΑ, Κίνα, και αναπτυσσόμενες χώρες, καθώς και μελέτες που καλύπτουν περισσότερες από μία χώρες. Αυτή η προσέγγιση καταδεικνύει τον πολυδιάστατο χαρακτήρα του φαινομένου και ενισχύει την κατανόηση των παγκόσμιων τάσεων και των τοπικών ειδικοτήτων στη φορολογική διαμόρφωση και την εφαρμογή ESG. Το τελευταίο κεφάλαιο συνθέτει τα ευρήματα, προσφέροντας συμπεράσματα που υπογραμμίζουν σημαντικά πρότυπα και επιπτώσεις για μελλοντική έρευνα και χάραξη πολιτικής.

1. Θεωρητικό υπόβαθρο

1.1 Το πλαίσιο ESG

Το εννοιολογικό πλαίσιο των κριτηρίων ESG αντιπροσωπεύει μια κομβική εξέλιξη στην εταιρική υπευθυνότητα, που επεκτείνεται πέρα από τα παραδοσιακά όρια της οικονομικής απόδοσης για να συμπεριλάβει ηθικούς προβληματισμούς και βιώσιμες πρακτικές. Αρχικά σχετιζόμενο με τις έννοιες της ΕΚΕ (CSR), το ESG επεκτάθηκε για να συμπεριλάβει μια πιο δομημένη και μετρήσιμη προσέγγιση για βιώσιμες επιχειρηματικές λειτουργίες (Carroll & Shabana, 2010). Αυτή η αλλαγή επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την αυξανόμενη αναγνώριση ότι οι βιώσιμες πρακτικές δεν είναι μόνο ηθικά σημαντικές αλλά και ωφέλιμες όσον αφορά τη μακροπρόθεσμη οικονομική απόδοση (Friede, Busch, & Bassen, 2015).

Η περιβαλλοντική διαχείριση, ο πρώτος πυλώνας του ESG, εστιάζει στον ρόλο μιας εταιρείας στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Αυτό περιλαμβάνει πρακτικές που μετριάζουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, όπως η μείωση των εκπομπών άνθρακα, η διαχείριση των απορριμμάτων και η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η θεωρητική βάση για την περιβαλλοντική διαχείριση τονίζει την εξάρτηση της οικονομικής ανάπτυξης από την οικολογική σταθερότητα, υποδηλώνοντας ότι η μακροπρόθεσμη κερδοφορία συνδέεται στενά με βιώσιμες περιβαλλοντικές πρακτικές (Jones, 1995). Με την ενσωμάτωση αυτών των πρακτικών, οι εταιρείες όχι μόνο συμμορφώνονται με τις κανονιστικές απαιτήσεις, αλλά ενισχύουν επίσης τη φήμη και τη λειτουργική τους αποτελεσματικότητα, τα οποία είναι ζωτικής σημασίας για την ικανοποίηση των ενδιαφερομένων και την οικονομική βιωσιμότητα.

Η κοινωνική συνιστώσα του ESG σχετίζεται με την ικανότητα της εταιρείας να διαχειρίζεται τις σχέσεις με τους υπαλλήλους, τους προμηθευτές, τους πελάτες και τις κοινότητες όπου δραστηριοποιείται. Η κοινωνική ευθύνη στο εταιρικό πλαίσιο περιλαμβάνει τη διασφάλιση δίκαιων εργασιακών πρακτικών, την προώθηση της υγείας και της ασφάλειας και την ενίσχυση της δέσμευσης της κοινότητας. Το θεωρητικό πλαίσιο για την κοινωνική ευθύνη είναι συχνά ευθυγραμμισμένο με τη Θεωρία Ενδιαφερομένων Μερών, η οποία υποστηρίζει ότι η επιτυχία μιας εταιρείας εξαρτάται από την ικανότητά της να δημιουργεί αξία για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και όχι μόνο για τους μετόχους (Freeman, 1984). Η αποτελεσματική διαχείριση κοινωνικών θεμάτων μπορεί να οδηγήσει σε βελτιωμένο ηθικό, μεγαλύτερη παραγωγικότητα μεταξύ των εργαζομένων και ισχυρότερη αφοσίωση στην επωνυμία μεταξύ των πελατών, κάτι που με τη σειρά του μπορεί να επηρεάσει τα αποτελέσματα της εταιρείας.

Η διακυβέρνηση, ο τρίτος πυλώνας του ESG, σχετίζεται με το σύστημα κανόνων, πρακτικών και διαδικασιών μέσω των οποίων κατευθύνεται και ελέγχεται μια εταιρεία. Η ηθική διακυβέρνηση περιλαμβάνει τους μηχανισμούς, τις διαδικασίες και τις σχέσεις μέσω των οποίων ελέγχονται και διευθύνονται οι εταιρείες και είναι θεμελιώδης για την πρόληψη καταχρήσεων εξουσίας και τη διασφάλιση ότι η εταιρεία λειτουργεί με ακεραιότητα (Tricker, 2015). Οι πρακτικές καλής διακυβέρνησης περιλαμβάνουν τη διατήρηση ενός ισορροπημένου και ενημερωμένου συμβουλίου, τη διασφάλιση της διαφάνειας στις αναφορές και τη λήψη αποφάσεων και την εφαρμογή δίκαιων πολιτικών αποζημίωσης στελεχών. Η Θεωρία πρακτόρευσης παρέχει ένα χρήσιμο πρίσμα μέσω του οποίου μπορεί κανείς να αντιληφθεί τη διακυβέρνηση, προτείνοντας ότι οι αποτελεσματικές δομές διακυβέρνησης μπορούν να μετριάσουν τους κινδύνους που σχετίζονται με το διαχωρισμό ιδιοκτησίας και ελέγχου, προστατεύοντας τελικά τα συμφέροντα των μετόχων και διασφαλίζοντας την εταιρική λογοδοσία (Jensen & Meckling, 1976).

Καθώς τα κριτήρια ESG συνεχίζουν να ενσωματώνονται στη βασική στρατηγική των εταιρειών, αναδιαμορφώνουν τις παραδοσιακές επιχειρηματικές πρακτικές ενσωματώνοντας τη βιωσιμότητα, τις ηθικές λειτουργίες και την κοινωνική ευθύνη στο εταιρικό DNA. Αυτή η ενοποίηση από την μια αντιμετωπίζει τις αυξανόμενες απαιτήσεις των ενδιαφερομένων για πιο υπεύθυνες επιχειρηματικές πρακτικές και από την άλλη, ευθυγραμμίζεται με τις παγκόσμιες προσπάθειες για την αντιμετώπιση κοινωνικοοικονομικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων. Ως εκ τούτου, οι εταιρείες που μπορούν να ενσωματώσουν αποτελεσματικά τις αρχές ESG είναι πιθανό να βιώσουν ενισχυμένα οφέλη φήμης και να είναι σε καλύτερη θέση να μετριάσουν τους κινδύνους που σχετίζονται με ζητήματα βιωσιμότητας Έτσι, η εξέλιξη του πλαισίου ESG από την ΕΚΕ αντιπροσωπεύει μια σημαντική αλλαγή στην κατανόηση του ρόλου των επιχειρήσεων στην κοινωνία. Εστιάζοντας σε περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς παράγοντες και παράγοντες διακυβέρνησης, οι επιχειρήσεις μπορούν να επηρεάσουν την καινοτομία, να προωθήσουν τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και να αναπτύξουν ανθεκτικότητα έναντι των κανονιστικών κινδύνων και των κινδύνων για τη φήμη. Στην συνέχεια, ακολουθεί η ανάλυση καθεμίας από τις τρεις διαστάσεις του πλαισίου ESG.

1.1.1 Περιβαλλοντικά κριτήρια

Τα περιβαλλοντικά κριτήρια αποτελούν μια κρίσιμη διάσταση του πλαισίου ESG, δίνοντας έμφαση στο ρόλο των οργανισμών στην περιβαλλοντική διαχείριση. Αυτή η έμφαση στα περιβαλλοντικά κριτήρια έχει τις ρίζες της στο ευρύτερο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης, που

επιδιώκει να εξισορροπήσει την οικονομική ανάπτυξη με την οικολογική προστασία. Η περιβαλλοντική πτυχή του ESG περιλαμβάνει πρωτίστως πρωτοβουλίες που σχετίζονται με τη μείωση των αποτυπωμάτων άνθρακα, τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, τη βιώσιμη χρήση των πόρων και την ελαχιστοποίηση των αποβλήτων και της ρύπανσης. Αυτές οι προσπάθειες είναι καθοριστικές για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων της κλιματικής αλλαγής και της σπανιότητας των πόρων, καθιστώντας τις κεντρικές στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων (Elkington, 1997).

Η ιδέα της Triple Bottom Line (TBL), που εισήχθη από τον John Elkington, ήταν καθοριστική για την επέκταση της εταιρικής λογοδοσίας πέρα από τα οικονομικά οφέλη για να συμπεριλάβει κοινωνικά και περιβαλλοντικά αποτελέσματα. Η TBL υποστηρίζει ότι οι εταιρείες θα πρέπει να δεσμευτούν να μετρούν τις οικολογικές και κοινωνικές τους επιπτώσεις με την ίδια αυστηρότητα με τα οικονομικά κέρδη. Αυτή η προσέγγιση ενθαρρύνει τις εταιρείες να αξιολογήσουν κριτικά τις περιβαλλοντικές τους στρατηγικές, λαμβάνοντας υπόψη το πλήρες κόστος του οικολογικού τους αποτυπώματος - ένα μέτρο της ζήτησης που υπάρχει στους φυσικούς πόρους της Γης (Elkington, 1997). Το TBL όχι μόνο βοήθησε στη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της εταιρικής ευθύνης, αλλά παρείχε επίσης ένα πλαίσιο για τη συζήτηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων με μετρήσιμους όρους.

Ομοίως, η θεωρία του Φυσικού Καπιταλισμού (Natural Capitalism) προτείνει ότι οι επιχειρηματικές πρακτικές πρέπει να ευθυγραμμίζονται στενά με την οικολογική οικονομία, η οποία βλέπει την οικονομία ως υποσύστημα του περιβάλλοντος. Οι Hawken, Lovins και Lovins (1999) υποστηρίζουν ότι αντιμετωπίζοντας το φυσικό κεφάλαιο ως πολύτιμο και πεπερασμένο πόρο, οι επιχειρήσεις μπορούν να καινοτομήσουν και να στραφούν προς πιο βιώσιμες πρακτικές. Αυτό το μοντέλο δίνει έμφαση στην αποτελεσματικότητα στη χρήση των πόρων, στα συστήματα παραγωγής κλειστού βρόχου και στον επανασχεδιασμό βιομηχανικών συστημάτων για τη μείωση της εξάρτησης από το φυσικό κεφάλαιο. Τέτοιες στρατηγικές είναι ζωτικής σημασίας για τη μείωση των αποβλήτων, τη βελτίωση της αποδοτικότητας των πόρων και την προώθηση της μετάβασης σε πιο βιώσιμους τρόπους παραγωγής.

Από στρατηγικής άποψης, η τήρηση των περιβαλλοντικών προτύπων μπορεί επίσης να χρησιμεύσει ως σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Οι εταιρείες που εμπλέκονται προληπτικά σε βιώσιμες πρακτικές συχνά επωφελούνται από τη βελτιωμένη φήμη της επωνυμίας, την αυξημένη αφοσίωση των πελατών και το μειωμένο λειτουργικό κόστος μέσω βελτιώσεων της αποτελεσματικότητας. Επιπλέον, η κανονιστική συμμόρφωση με τους

περιβαλλοντικούς νόμους βοηθά τις εταιρείες να αποφεύγουν πρόστιμα και κυρώσεις προετοιμάζοντας τις να προσαρμοστούν σε μελλοντικούς κανονισμούς που είναι πιθανό να γίνουν αυστηρότεροι με την πάροδο του χρόνου (Porter & Van der Linde, 1995).

Η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών κριτηρίων στις εταιρικές στρατηγικές επηρεάζεται επίσης από τη θεωρία των ενδιαφερομένων, η οποία υπογραμμίζει τη σημασία της εξισορρόπησης των διαφορετικών συμφερόντων των ενδιαφερομένων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων της κοινότητας, του τοπικού και παγκόσμιου περιβάλλοντος και των μελλοντικών γενεών (Freeman, 1984). Οι εταιρείες θεωρούνται όλο και περισσότερο υπεύθυνες όχι μόνο από ρυθμιστικούς φορείς αλλά και από καταναλωτές, επενδυτές και ακτιβιστές που απαιτούν μεγαλύτερη διαφάνεια και υπευθυνότητα σε περιβαλλοντικά θέματα. Συνολικά, η συμπερίληψη περιβαλλοντικών κριτηρίων στο πλαίσιο ESG αντικατοπτρίζει μια συνολική προσέγγιση για την αιεφόρο ανάπτυξη. Θεωρίες όπως η Triple Bottom Line και ο Φυσικός Καπιταλισμός παρέχουν πολύτιμες γνώσεις για το πώς οι επιχειρήσεις μπορούν να λειτουργήσουν τη βιωσιμότητα. Αυτά τα θεωρητικά μοντέλα βοηθούν τις εταιρείες να περιηγηθούν στο περίπλοκο τοπίο της περιβαλλοντικής ευθύνης διασφαλίζοντας τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά τους σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο παγκόσμιο οικοσύστημα.

1.1.2 Κοινωνικά κριτήρια

Το "S" στο ESG σημαίνει κοινωνικά κριτήρια, τα οποία περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα πρακτικών που σχετίζονται με τον αντίκτυπο των επιχειρηματικών λειτουργιών στα κοινωνικά συστήματα. Αυτά τα κριτήρια αντικατοπτρίζουν την αυξανόμενη σημασία που δίνουν οι εταιρείες στη διαχείριση των σχέσεων με τους υπαλλήλους, τους προμηθευτές, τους πελάτες και τις κοινότητες όπου δραστηριοποιούνται. Η ενσωμάτωση κοινωνικών κριτηρίων στις εταιρικές στρατηγικές βασίζεται σε πολλά βασικά θεωρητικά πλαίσια, συμπεριλαμβανομένης της ΕΚΕ και της Θεωρίας Ενδιαφερομένων, που παρέχουν τη βάση για την κατανόηση και την εφαρμογή αποτελεσματικών κοινωνικών πρακτικών (Carroll, 1991).

Η ΕΚΕ είναι μια έννοια που έχει εξελιχθεί σημαντικά κατά τη διάρκεια των δεκαετιών και περιλαμβάνει πλέον ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που οι εταιρείες αναλαμβάνουν να λειτουργήσουν με έναν οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά βιώσιμο τρόπο. Η ΕΚΕ υποδηλώνει ότι οι επιχειρήσεις έχουν καθήκον να λειτουργούν με τρόπο που να ωφελεί την κοινωνία, ο οποίος εκτείνεται πέρα από την επιδίωξη κερδών για τους μετόχους. Αυτό περιλαμβάνει εργασιακές πρακτικές, ανθρώπινα δικαιώματα, κοινοτική ανάπτυξη και προστασία των καταναλωτών. Η θεωρία υποστηρίζει ότι οι υπεύθυνες επιχειρηματικές

πρακτικές μπορούν να οδηγήσουν σε βιώσιμα επιχειρηματικά οφέλη, όπως η βελτιωμένη φήμη και η αυξημένη αφοσίωση των πελατών (McWilliams & Siegel, 2001).

Η Θεωρία Ενδιαφερομένων επεκτείνει περαιτέρω την ιδέα της ΕΚΕ προτείνοντας ότι η επιτυχία μιας εταιρείας εξαρτάται από την ευημερία όλων των ενδιαφερόμενων μερών της, όχι μόνο των μετόχων της. Η θεμελιώδης εργασία του Freeman (1984) υποστηρίζει ότι οι επιχειρήσεις πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα συμφέροντα όλων των μερών που επηρεάζονται από τις δραστηριότητές τους, συμπεριλαμβανομένων των εργαζομένων, των πελατών, των προμηθευτών και της ευρύτερης κοινότητας. Αυτή η θεωρία τονίζει τη σημασία των στρατηγικών δέσμευσης και της επικοινωνίας με τους ενδιαφερόμενους, υποδηλώνοντας ότι οι επιχειρήσεις μπορούν να επιτύχουν καλύτερα αποτελέσματα διαχειριζόμενες αποτελεσματικά τις σχέσεις με όλους τους ενδιαφερόμενους, αντί να εστιάζουν αποκλειστικά στις ανάγκες των μετόχων.

Η Θεωρία του Κοινωνικού Συμβολαίου παρέχει επίσης ένα χρήσιμο πρίσμα μέσω του οποίου μπορούν να μελετηθούν οι εταιρικές κοινωνικές υποχρεώσεις. Με τις ρίζες της στις φιλοσοφίες του Rousseau και του Locke, αυτή η θεωρία υποστηρίζει ότι τα άτομα συναινούν, είτε ρητά είτε σιωπηρά, να παραδώσουν κάποιες από τις ελευθερίες τους και να υποταχθούν στην εξουσία (στην περίπτωση αυτή, της εταιρείας) με αντάλλαγμα την προστασία των εναπομεινάντων δικαιωμάτων τους. Στο πλαίσιο της ΕΚΕ, αυτή η θεωρία μπορεί να ερμηνευθεί ως υποδηλώνοντας ότι οι εταιρείες έχουν ένα ηθικό συμβόλαιο με την κοινωνία που περιλαμβάνει δίκαιες επιχειρηματικές πρακτικές, σεβασμό των εργασιακών δικαιωμάτων και προστασία του περιβάλλοντος (Donaldson & Dunfee, 1999).

Οι πρακτικές συνέπειες αυτών των θεωριών είναι βαθιές. Για παράδειγμα, η αποτελεσματική δέσμευση των ενδιαφερομένων μπορεί να βοηθήσει τις εταιρείες να εντοπίσουν και να μετριάσουν τους κινδύνους που σχετίζονται με κοινωνικά ζητήματα, όπως εργατικές διαφορές ή παράπονα της κοινότητας. Επιπλέον, ενισχύοντας μια θετική εταιρική εικόνα και επωνυμία, οι κοινωνικά υπεύθυνες πρακτικές μπορούν να ενισχύσουν το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μιας εταιρείας. Επιπλέον, οι εταιρείες που θεωρούνται κοινωνικά υπεύθυνες μπορούν να προσελκύσουν καλύτερα talέντα, κάτι που είναι κρίσιμο για τη μακροπρόθεσμη επιτυχία τους (Turban & Greening, 1997).

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι τα κοινωνικά κριτήρια του ESG ενσωματώνουν μια δέσμευση για την ευημερία ενός ευρέος φάσματος ενδιαφερομένων που επηρεάζονται από τις

επιχειρηματικές δραστηριότητες. Οι θεωρίες της ΕΚΕ, της Θεωρίας των Ενδιαφερομένων και της Θεωρίας του Κοινωνικού Συμβολαίου παρέχουν ένα ισχυρό πλαίσιο για την κατανόηση της σημασίας αυτών των πρακτικών. Με την ενσωμάτωση αυτών των κοινωνικών κριτηρίων στις βασικές δραστηριότητές τους, οι εταιρείες όχι μόνο ενισχύουν τη βιωσιμότητά τους, αλλά και τη λειτουργική τους βιωσιμότητα.

1.1.3 Κριτήρια Διακυβέρνησης

Το "G" στο ESG σημαίνει διακυβέρνηση, έναν κρίσιμο πυλώνα που εστιάζει στα συστήματα κανόνων, διαδικασιών και πρακτικών με τις οποίες κατευθύνονται και ελέγχονται οι εταιρείες. Η διακυβέρνηση διαδραματίζει θεμελιώδη ρόλο στη διασφάλιση της εταιρικής ακεραιότητας και λογοδοσίας, επηρεάζοντας τον τρόπο διαχείρισης μιας εταιρείας και τον τρόπο με τον οποίο αλληλεπιδρά με τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη της. Τα βασικά θεωρητικά πλαίσια που προσφέρουν γνώσεις σχετικά με τη διακυβέρνηση περιλαμβάνουν τη Θεωρία πρακτόρευσης και τη Θεωρία επιτροπείας – επιμελητείας, καθένα από τα οποία παρέχει μια ξεχωριστή προοπτική για το ρόλο της διακυβέρνησης στην επίτευξη βιώσιμης επιχειρηματικής επιτυχίας.

Η Θεωρία πρακτόρευσης, που αρχικά διατυπώθηκε από τους Jensen και Meckling (1976), βασίζεται στη σχέση μεταξύ των εντολέων (μετόχων) και των πρακτόρων (διευθυντές εταιρειών). Η θεωρία προτείνει ότι ελλείπει κατάλληλης εποπτείας, οι πράκτορες ενδέχεται να ενεργούν προς τα δικά τους συμφέροντα και όχι προς εκείνα των εντολέων, οδηγώντας δυνητικά σε αναποτελεσματικότητα και συγκρούσεις γνωστές ως «προβλήματα πρακτόρευσης». Για τον μετριασμό αυτών των κινδύνων, η θεωρία υποστηρίζει την εφαρμογή κατάλληλων μηχανισμών διακυβέρνησης, όπως σχέδια αποζημίωσης στελεχών που ευθυγραμμίζονται με την απόδοση της εταιρείας και αυστηρές εποπτικές λειτουργίες που εκτελούνται από τα διοικητικά συμβούλια. Αυτοί οι μηχανισμοί έχουν σχεδιαστεί για να ευθυγραμμίζουν τα συμφέροντα των διευθυντών με αυτά των μετόχων, βελτιώνοντας έτσι την απόδοση της εταιρείας και διασφαλίζοντας τις επενδύσεις των ενδιαφερομένων.

Αντίθετα, η Θεωρία επιτροπείας – επιμελητείας παρουσιάζει μια πιο αισιόδοξη άποψη της ανθρώπινης συμπεριφοράς μέσα στο εταιρικό πλαίσιο. Προτεινόμενη από τους Donaldson και Davis (1991), αυτή η θεωρία υποθέτει ότι οι διευθυντές είναι διαχειριστές των οποίων τα κίνητρα ευθυγραμμίζονται με τους στόχους των εντολέων τους. Οι διαχειριστές έχουν εγγενή κίνητρα να κάνουν καλή δουλειά και να προστατεύσουν την ευημερία των μετόχων, ακυρώνοντας έτσι τις αντίθετες υποθέσεις της Θεωρίας πρακτόρευσης. Η Θεωρία επιτροπείας – επιμελητείας υποστηρίζει μια δομή διακυβέρνησης που ενδυναμώνει τα στελέχη, με

λιγότερους ελέγχους και μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στα εγγενή τους κίνητρα να ενεργούν προς το συμφέρον της εταιρείας. Αυτή η προσέγγιση μπορεί να οδηγήσει σε υψηλότερα επίπεδα οργανωτικής δέσμευσης και αποτελεσματικότητας, υπό την προϋπόθεση ότι τα συμφέροντα των διευθυντών και των μετόχων είναι πραγματικά ευθυγραμμισμένα.

Η εφαρμογή αυτών των θεωριών στην εταιρική διακυβέρνηση έχει βαθιές επιπτώσεις. Οι εταιρείες που ενστερνίζονται τη Θεωρία πρακτόρευσης τείνουν να έχουν πιο αυστηρούς μηχανισμούς ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων πολύπλοκων κανόνων και συστημάτων παρακολούθησης της απόδοσης. Αυτά μπορεί να είναι αποτελεσματικά για την πρόληψη της απάτης και την προώθηση της οικονομικής ακεραιότητας, αλλά μπορεί επίσης να εισάγουν ακαμψία και να αποθαρρύνουν τη δημιουργική λήψη αποφάσεων. Από την άλλη πλευρά, οι εταιρείες που επηρεάζονται από τη Θεωρία επιτροπείας – επιμελητείας μπορεί να επιδεικνύουν πιο ευέλικτες δομές διακυβέρνησης που μπορούν να προωθήσουν την καινοτομία και τη στρατηγική ευελιξία, αν και μπορεί επίσης να αντιμετωπίσουν υψηλότερους κινδύνους διοικητικού οπορτουισμού εάν οι έλεγχοι είναι πολύ χαλαροί.

Η διακυβέρνηση αλληλεπιδρά επίσης σημαντικά με νομικά πλαίσια, τα οποία μπορούν να υποχρεώσουν τις εταιρείες να τηρούν ορισμένα πρότυπα και πρακτικές. Για παράδειγμα, ο νόμος Sarbanes-Oxley του 2002 στις Ηνωμένες Πολιτείες και παρόμοια ρυθμιστικά πλαίσια παγκοσμίως έχουν επιβάλει αυστηρότερες απαιτήσεις στις εταιρείες για τη διασφάλιση της ακρίβειας στη χρηματοοικονομική αναφορά και της λογοδοσίας στις πρακτικές διακυβέρνησης (Sarbanes-Oxley Act, 2002). Τέτοιοι κανονισμοί αποσκοπούν στην προστασία των επενδυτών από πιθανές καταχρήσεις από πράκτορες, ευθυγραμμίζοντας τις πρακτικές του πραγματικού κόσμου πιο στενά με τις θεωρητικές προδιαγραφές της Θεωρίας Αντιπροσώπων. Συνολικά, η διακυβέρνηση είναι μια πολύπλευρα καθορισμένη πτυχή του ESG που απαιτεί από τις εταιρείες να εξισορροπούν τον έλεγχο με την ενδυνάμωση, ευθυγραμμίζοντας τα συμφέροντα των διευθυντών με αυτά των μετόχων και άλλων ενδιαφερομένων για να επιτύχουν μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα και επιτυχία. Τόσο η Θεωρία πρακτόρευσης, όσο και η Θεωρία επιτροπείας – επιμελητείας παρέχουν πολύτιμες γνώσεις σχετικά με τους μηχανισμούς της εταιρικής διακυβέρνησης, αν και η βέλτιστη δομή διακυβέρνησης μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με το μέγεθος της εταιρείας, την κουλτούρα και το πλαίσιο του κλάδου.

1.2 Η έννοια της φοροαποφυγής

Η φοροαποφυγή, μια κρίσιμη έννοια στη δημοσιονομική διαχείριση, συνεπάγεται τη διευθέτηση των οικονομικών υποθέσεων ενός φορολογούμενου κατά τρόπο που ελαχιστοποιεί το ποσό του οφειλόμενου φόρου με μέσα που συμμορφώνονται με τη νομοθεσία (Sikka & Hampton, 2005). Ενώ συχνά περιλαμβάνει την εκμετάλλευση νομικών κενών ή τη χρήση ευνοϊκών φορολογικών καθεστώτων σε διαφορετικές δικαιοδοσίες, η φοροαποφυγή είναι νόμιμη σε αντίθεση με τη φοροδιαφυγή, η οποία περιλαμβάνει παράνομες πρακτικές όπως υποδηλώσεις εισοδήματος, παραποίηση αρχείων ή μη υποβολή φορολογικών δηλώσεων (Bird & Davis-Nozemack, 2018). Ο φορολογικός προγραμματισμός, από την άλλη πλευρά, είναι η διαδικασία διευθέτησης των οικονομικών υποθέσεων του ατόμου για να εκμεταλλευτεί πλήρως τα προβλεπόμενα οφέλη του φορολογικού νόμου, όπως εκπτώσεις, πιστώσεις και απαλλαγές, χωρίς παραπλανητική πρόθεση.

Η διάκριση μεταξύ φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής δεν είναι απλώς σημασιολογική, αλλά έχει σημαντικές νομικές και ηθικές επιπτώσεις. Ενώ η φοροδιαφυγή είναι σαφώς αντίθετη με το νόμο, η φοροαποφυγή βρίσκεται σε μια γκρίζα περιοχή που απαιτεί μια λεπτή κατανόηση των νομικών, ηθικών και οικονομικών προοπτικών. Οικονομολόγοι, νομικοί μελετητές και ηθικολόγοι συχνά συζητούν για τη δικαιολογία της φοροαποφυγής, βασιζόμενοι σε διάφορες θεωρίες όπως η Υπόθεση της Αποτελεσματικής Αγοράς (ΥΑΑ ή Efficient Market Hypothesis, EMH) και θεωρίες της διανεμητικής δικαιοσύνης για να υποστηρίξουν τα επιχειρήματά τους.

Η ΥΑΑ, που παραδοσιακά εφαρμόζεται στις χρηματοπιστωτικές αγορές, υποδηλώνει ότι όλες οι διαθέσιμες πληροφορίες αντικατοπτρίζονται ήδη στις τιμές των περιουσιακών στοιχείων. Όταν εφαρμόζονται στη φοροαποφυγή, οι υποστηρικτές υποστηρίζουν ότι οι φορολογικές στρατηγικές αντικατοπτρίζουν επίσης όλες τις γνωστές ευκαιρίες και κινδύνους, υπονοώντας ότι οι προσαρμογές της αγοράς σε αυτές τις τακτικές είναι αποτελεσματικές από οικονομική άποψη. Οι υποστηρικτές αυτής της άποψης προτείνουν ότι η φοροαποφυγή είναι μια ορθολογική εκμετάλλευση της αποτελεσματικότητας εντός του φορολογικού συστήματος, αντανakλώντας ευρύτερες οικονομικές πραγματικότητες και κίνητρα που δημιουργούνται από το ίδιο το σύστημα (Desai & Dharmapala, 2006).

Από την άλλη πλευρά, οι θεωρίες της διανεμητικής δικαιοσύνης προσφέρουν μια ηθική κριτική της φοροαποφυγής. Αυτές οι θεωρίες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που διατυπώθηκαν από τους Rawls (1971) και Nozick (1974), εξετάζουν πώς οι πόροι πρέπει να κατανέμονται μεταξύ

των μελών μιας κοινωνίας. Η θεωρία της δικαιοσύνης του Rawls υποδηλώνει ότι οι οικονομικές ενέργειες πρέπει να στοχεύουν προς όφελος των πιο μειονεκτούντων μελών της κοινωνίας, μια αρχή που θα μπορούσε να υπονομευθεί από επιθετικές πρακτικές φοροαποφυγής που μειώνουν τους δημοσιονομικούς πόρους που διαθέτει η κυβέρνηση για δημόσιες υπηρεσίες. Αντίθετα, η θεωρία των δικαιωμάτων του Nozick υποστηρίζει ότι τα άτομα έχουν δικαίωμα στην περιουσία τους (συμπεριλαμβανομένου του εισοδήματος) υπό τον όρο ότι αποκτήθηκε με δίκαια μέσα, και ως εκ τούτου δικαιολογούνται να επιδιώκουν να ελαχιστοποιήσουν τη φορολογική τους επιβάρυνση εφόσον δεν εμπλέκονται σε απάτη ή εξαναγκασμό.

Οι νομικοί μελετητές εξετάζουν επίσης τη νομιμότητα της φοροαποφυγής μέσα από το πρίσμα της νομοθετικής ερμηνείας και το πνεύμα έναντι του γράμματος του νόμου. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι εάν ο νόμος επιτρέπει τεχνικά μια συγκεκριμένη φορολογική στρατηγική, τότε η χρήση αυτής της στρατηγικής είναι νομικά αποδεκτή (Prebble & Prebble, 2010). Ωστόσο, άλλοι υποστηρίζουν ότι αυτού του είδους η νομικιστική προσέγγιση υπονομεύει τα ηθικά θεμέλια των φορολογικών συστημάτων, τα οποία έχουν σχεδιαστεί για τη συλλογή εσόδων για το κοινό καλό.

Στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο, η πρακτική της φοροαποφυγής εγείρει σημαντικά ερωτήματα σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση, την κοινωνική ευθύνη και το κοινωνικό συμβόλαιο μεταξύ του κράτους και των πολιτών του. Ενώ οι επιχειρήσεις μπορεί να δικαιολογούν τη φοροαποφυγή για λόγους ενίσχυσης της αξίας των μετόχων, αυτή η πρακτική μπορεί να οδηγήσει σε δημόσια κατακραυγή και απαιτήσεις για πιο αυστηρούς κανονισμούς για να κλείσουν τα κενά και να διασφαλιστούν δίκαιες φορολογικές εισφορές από όλους τους οικονομικούς παράγοντες (Sikka, 2010). Συνεπώς, η φοροαποφυγή αποτελεί στην ουσία ένα σύνθετο φαινόμενο που εκτείνεται σε νομικούς, ηθικούς και οικονομικούς τομείς. Η πρακτική της επηρεάζεται από ερμηνείες της αποτελεσματικότητας, της δικαιοσύνης και της νομιμότητας, οι οποίες μπορεί να διαφέρουν σημαντικά μεταξύ διαφορετικών ενδιαφερομένων.

Η φοροαποφυγή χρησιμοποιεί μια ποικιλία εξελιγμένων μηχανισμών και στρατηγικών που επιτρέπουν σε άτομα και εταιρείες να ελαχιστοποιούν τις φορολογικές τους υποχρεώσεις εντός των ορίων του νόμου. Αυτές οι μέθοδοι περιλαμβάνουν την ενδοομιλική τιμολόγηση, τη χρήση φορολογικών παραδείσων και υβριδικά μέσα, καθεμία από τις οποίες απεικονίζει τον περίπλοκο πλαίσιο μεταξύ των νομικών υποχρεώσεων και της ώθησης για φορολογική αποτελεσματικότητα. Οι θεωρητικές γνώσεις από τη λογιστική, τη χρηματοοικονομική και τη

νομοθεσία βοηθούν να διαφωτιστούν οι πολυπλοκότητες και οι επιπτώσεις αυτών των στρατηγικών.

Η ενδοομιλική τιμολόγηση είναι μια από τις πιο διαδεδομένες και αμφιλεγόμενες τακτικές που χρησιμοποιούνται στη φοροαποφυγή. Αυτή η μέθοδος περιλαμβάνει τον καθορισμό τιμών για συναλλαγές μεταξύ συνδεδεμένων οντοτήτων εντός της ίδιας πολυεθνικής εταιρείας για τη μετάθεση των κερδών σε δικαιοδοσίες με χαμηλή φορολογία. Η τιμολόγηση αγαθών, υπηρεσιών ή άυλων περιουσιακών στοιχείων που μεταφέρονται διασυνοριακά μπορεί να επηρεάσει σημαντικά τον τόπο αναφοράς και φορολογίας των εταιρικών κερδών. Ενώ η ίδια η ενδοομιλική τιμολόγηση είναι νόμιμη και απαραίτητη συνιστώσα των διεθνών επιχειρήσεων, γίνεται αμφιλεγόμενη όταν οι εταιρείες χειραγωγούν τις τιμές για να δημιουργήσουν φορολογικά πλεονεκτήματα, οδηγώντας συχνά σε συγκρούσεις με τις φορολογικές αρχές σχετικά με τις κατάλληλες μεθόδους ενδοομιλικής τιμολόγησης (Eden & Kudrle, 2005).

Οι φορολογικοί παράδεισοι είναι ένα άλλο σημαντικό στοιχείο στις στρατηγικές φοροαποφυγής. Αυτές οι δικαιοδοσίες προσφέρουν συνήθως χαμηλούς ή μηδενικούς φορολογικούς συντελεστές, πολιτική και οικονομική σταθερότητα και αυστηρούς νόμους περί απορρήτου που προσελκύουν αλλοδαπά άτομα και επιχειρήσεις που επιδιώκουν να μειώσουν τις φορολογικές τους υποχρεώσεις. Η χρήση φορολογικών παραδείσων έχει επικριθεί ευρέως, ειδικά καθώς σχετίζεται με θέματα παγκόσμιας ανισότητας και την επιβάρυνση των φορολογικών συστημάτων σε χώρες με υψηλότερους φόρους. Οι ερευνητές και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής υποστηρίζουν ότι οι φορολογικοί παράδεισοι υπονομεύουν τη δικαιοσύνη και την ακεραιότητα των διεθνών φορολογικών συστημάτων επιτρέποντας σε πλούσιους ιδιώτες και εταιρείες να αποφύγουν να πληρώσουν το δίκαιο μερίδιο φόρων τους (Hines, 2010).

Τα υβριδικά μέσα είναι εξελιγμένα χρηματοοικονομικά προϊόντα που εκμεταλλεύονται τις διαφορές στη φορολογική μεταχείριση διαφόρων χρηματοπιστωτικών μέσων και οντοτήτων μεταξύ των χωρών. Αυτά τα μέσα μπορούν να σχεδιαστούν για να δημιουργούν αποκλίσεις μεταξύ των φορολογικών κανόνων διαφορετικών δικαιοδοσιών, όπως οι διαφορετικές μεταχειρίσεις του χρέους και των ιδίων κεφαλαίων ή η αναγνώριση εισοδήματος και κρατήσεων. Εκμεταλλευόμενοι αυτές τις αποκλίσεις, οι εταιρείες μπορούν να μειώσουν σημαντικά τις φορολογικές τους υποχρεώσεις, συχνά χωρίς να μετατοπίζουν ουσιαστικές οικονομικές δραστηριότητες ή κινδύνους.

Τα θεωρητικά πλαίσια στη λογιστική, τη χρηματοδότηση και το δίκαιο παρέχουν πολύτιμες προοπτικές για αυτές τις στρατηγικές. Από λογιστικής άποψης, η εστίαση είναι συχνά στο πώς αυτές οι στρατηγικές ευθυγραμμίζονται με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα και τη διαφάνεια που απαιτείται στις οικονομικές καταστάσεις. Από νομική άποψη, η έμφαση δίνεται στην ευθυγράμμιση των πρακτικών φοροαποφυγής με τη φορολογική νομοθεσία και τις προκλήσεις της εναρμόνισης των φορολογικών κανόνων σε διάφορες δικαιοδοσίες για την καταπολέμηση των καταχρηστικών φορολογικών πρακτικών. Οι χρηματοοικονομικές θεωρίες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με την ΥΑΑ, προτείνουν ότι η αγορά αντιδρά στις γνωστές στρατηγικές φοροαποφυγής των επιχειρήσεων, ενσωματώνοντάς τις στην αποτίμηση των επιχειρήσεων. Ενώ αυτές οι στρατηγικές μπορούν να βελτιώσουν την αξία των μετόχων βραχυπρόθεσμα μειώνοντας τις πληρωμές φόρων, ενέχουν επίσης κινδύνους, συμπεριλαμβανομένων ρυθμιστικών αλλαγών και ζημιών στη φήμη, που μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά τις αντιλήψεις της αγοράς και την αξία της εταιρείας (Hanlon & Slemrod, 2009).

Συμπερασματικά, οι μηχανισμοί και οι στρατηγικές φοροαποφυγής, όπως η ενδοομιλική τιμολόγηση, η χρήση φορολογικών παραδείσων και τα υβριδικά μέσα, είναι αναπόσπαστα στοιχεία για την κατανόηση των οικονομικών ελιγμών που χρησιμοποιούν οι εταιρείες για την ελαχιστοποίηση των φορολογικών υποχρεώσεων. Ενώ αυτές οι στρατηγικές είναι νόμιμες, συχνά ωθούν τα όρια της ηθικής επιχειρηματικής συμπεριφοράς και αμφισβητούν την αποτελεσματικότητα και τη δικαιοσύνη των παγκόσμιων φορολογικών συστημάτων. Η συνεχιζόμενη έρευνα και ο διάλογος στα χρηματοοικονομικά, το δίκαιο και τη λογιστική συνεχίζουν να αναλύουν αυτά τα περίπλοκα ζητήματα και να επηρεάζουν τις μεταρρυθμίσεις πολιτικής.

1.2.1 Οικονομικές επιπτώσεις της φοροαποφυγής

Η φοροαποφυγή, ενώ αποτελεί μια νόμιμη χρηματοοικονομική στρατηγική που εφαρμόζεται από ιδιώτες και εταιρείες για την ελαχιστοποίηση των φορολογικών τους υποχρεώσεων, έχει σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις τόσο σε μικρο - όσο και σε μακροοικονομικό επίπεδο. Αυτές οι επιπτώσεις επηρεάζουν όχι μόνο τα φορολογικά έσοδα που εισπράττουν οι κυβερνήσεις, αλλά επηρεάζουν επίσης την εταιρική συμπεριφορά, τη δικαιοσύνη του φορολογικού συστήματος και τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις.

Σε μακροοικονομικό επίπεδο, η φοροαποφυγή μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικές απώλειες στα δημόσια έσοδα. Αυτή η μείωση του φορολογικού εισοδήματος είναι ζωτικής σημασίας, καθώς μειώνει την ικανότητα της κυβέρνησης να χρηματοδοτεί δημόσιες υπηρεσίες και επενδύσεις

σε υποδομές, υγεία και εκπαίδευση, που είναι ζωτικής σημασίας για τη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη. Ο ΟΟΣΑ εκτιμά ότι οι κυβερνήσεις παγκοσμίως χάνουν εκατοντάδες δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως λόγω πρακτικών φοροαποφυγής, ιδιαίτερα εκείνων που περιλαμβάνουν στρατηγικές διασυνοριακού φορολογικού σχεδιασμού που εκμεταλλεύονται τις διαφορές στα φορολογικά καθεστάτα μεταξύ των χωρών (ΟΟΣΑ, 2017).

Σημαντική είναι και η επίδραση της φοροαποφυγής στη δημοσιονομική πολιτική. Η δημοσιονομική πολιτική εξαρτάται από αξιόπιστες ροές εσόδων για τη διαχείριση των δημόσιων δαπανών και την εφαρμογή αποφάσεων πολιτικής που μπορούν να σταθεροποιήσουν την οικονομία κατά τη διάρκεια διαφορετικών φάσεων του επιχειρηματικού κύκλου. Όταν σημαντικά τμήματα των πιθανών φορολογικών εσόδων ελαχιστοποιούνται μέσω συστημάτων αποφυγής, η δημοσιονομική πολιτική γίνεται λιγότερο αποτελεσματική, οδηγώντας δυνητικά σε μεγαλύτερα δημοσιονομικά ελλείμματα και υψηλότερα επίπεδα δημόσιου χρέους. Αυτή η κατάσταση μπορεί να αναγκάσει τις κυβερνήσεις είτε να μειώσουν τις δημόσιες δαπάνες είτε να αυξήσουν τη φορολογία αλλού, αν και και τα δύο μπορεί να έχουν επιβραδυντικά αποτελέσματα στην οικονομική ανάπτυξη (Slemrod & Yitzhaki, 2002).

Σε μικροοικονομικό επίπεδο, οι συμπεριφορές και οι στρατηγικές των εταιρειών σχετικά με τη φοροαποφυγή έχουν επίσης μεγάλη σημασία. Οι εταιρείες συμμετέχουν στη φοροαποφυγή για διάφορους λόγους, συμπεριλαμβανομένης της επιθυμίας να ενισχύσουν την αξία των μετόχων μεγιστοποιώντας τις αποδόσεις μετά τη φορολογία. Αν και αυτό μπορεί να είναι επωφελές για μεμονωμένες εταιρείες όσον αφορά τις αυξημένες ταμειακές ροές και τις δυνητικά υψηλότερες τιμές των μετοχών, μπορεί επίσης να οδηγήσει σε ανταγωνιστικές ανισότητες. Οι εταιρείες που είναι πιο αποτελεσματικές στη μείωση των φορολογικών τους υποχρεώσεων μπορεί να έχουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι εκείνων που πληρώνουν υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές, παραμορφώνοντας τους όρους ανταγωνισμού και δυνητικά καταπνίγοντας τον ανταγωνισμό (Desai & Dharmapala, 2006).

Από την άποψη της εταιρικής χρηματοδότησης, οι δραστηριότητες φοροαποφυγής μπορούν να επηρεάσουν τις επενδυτικές αποφάσεις και τη διάρθρωση του κεφαλαίου. Η διαθεσιμότητα ταμειακών πόρων που διαφορετικά θα πληρώνονταν σε φόρους μπορεί να οδηγήσει τις εταιρείες να επενδύσουν περισσότερο στις δραστηριότητές τους ή σε νέα έργα. Ωστόσο, αυτές οι επενδύσεις μπορεί να μην ευθυγραμμίζονται πάντα με τη συνολική βελτίωση της αποδοτικότητας ή της παραγωγικότητας, εάν καθορίζονται από φορολογικούς λόγους και όχι από πραγματικές επιχειρηματικές ανάγκες (Hanlon & Heitzman, 2010).

Σε διεθνές επίπεδο, η φοροαποφυγή έχει επιπτώσεις στο εμπόριο και στις ρυθμιστικές προσπάθειες. Οι χώρες ανταγωνίζονται για επιχειρηματικές επενδύσεις όχι μόνο μέσω παραδοσιακών μέσων, όπως οι κανονισμοί για την αγορά εργασίας και οι υποδομές, αλλά και μέσω φορολογικών κινήτρων και κανονιστικών κενών που μπορούν να προσελκύσουν επιχειρήσεις που θέλουν να ελαχιστοποιήσουν τις φορολογικές τους υποχρεώσεις. Αυτός ο ανταγωνισμός μπορεί να υπονομεύσει τη συλλογική ικανότητα των κρατών να διατηρούν δίκαιους και αποτελεσματικούς φορολογικούς συντελεστές, οδηγώντας σε ένα σενάριο "αγώνα ταχύτητας προς τα κάτω" όπου οι χώρες μειώνουν συνεχώς τους φόρους για να προσελκύσουν επιχειρήσεις, γεγονός που μειώνει τις παγκόσμιες εταιρικές φορολογικές βάσεις (Palan, Murphy, & Chavagneux, 2010).

1.2.2 Νομική και ηθική διάσταση της φοροαποφυγής

Το νομικό πλαίσιο γύρω από τη φοροαποφυγή είναι περίπλοκο, διαμορφωμένο από εθνικούς νόμους, διεθνείς φορολογικές συμβάσεις και δικαστικές αποφάσεις που ορίζουν συλλογικά τις επιτρεπόμενες χρηματοοικονομικές πρακτικές πέρα από τα σύνορα. Η διεθνής νομική προοπτική για τη φοροαποφυγή περιλαμβάνει μια ποικιλία μηχανισμών που έχουν σχεδιαστεί για τον μετριασμό της πρακτικής, εξισορροπώντας ταυτόχρονα την κυριαρχία των επιμέρους κρατών στις αποφάσεις φορολογικής πολιτικής τους.

Το διεθνές φορολογικό δίκαιο είναι θεμελιώδες για την κατανόηση της φοροαποφυγής, καθώς περιλαμβάνει κανονισμούς που υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα και επηρεάζουν πολυεθνικές εταιρείες και ιδιώτες. Οι συμβάσεις αποφυγής διπλής φορολογίας, ειδικότερα, διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διαχείριση της φοροαποφυγής. Αυτές οι συμβάσεις αποσκοπούν συνήθως στην αποφυγή της διπλής φορολογίας, η οποία είναι απαραίτητη για την ενθάρρυνση του ελεύθερου εμπορίου και των διεθνών επενδύσεων διασφαλίζοντας ότι το εισόδημα που αποκτάται σε μία χώρα δεν φορολογείται τόσο στη χώρα υποδοχής όσο και στη χώρα καταγωγής. Ωστόσο, αυτές οι συμβάσεις περιλαμβάνουν επίσης διατάξεις για την καταπολέμηση της φοροαποφυγής, όπως η συμπερίληψη άρθρων που επιτρέπουν στις χώρες να ανταλλάσσουν φορολογικές πληροφορίες μεταξύ τους (Avi-Yonah, 2007).

Οι νομικές ερμηνείες του τι συνιστά αποδεκτή φοροαποφυγή επηρεάζονται επίσης σημαντικά από δικαστικές αποφάσεις. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, το δόγμα που διατυπώθηκε στο Gregory v. Helvering (1935) είναι μια θεμελιώδης υπόθεση, όπου το Ανώτατο Δικαστήριο έκρινε ότι η νόμιμη φοροαποφυγή πρέπει να περιλαμβάνει γνήσιες εμπορικές συναλλαγές και όχι απλώς να λαμβάνονται μέτρα για την αποφυγή φόρων. Αυτό το δόγμα «ουσία έναντι μορφής» έχει

μεγάλη επιρροή, καθοδηγώντας τον τρόπο με τον οποίο οι συναλλαγές ελέγχονται βάσει του νόμου (Braithwaite, 2005).

Μια κρίσιμη εξέλιξη στα νομικά πλαίσια πολλών χωρών που έχουν σχεδιαστεί για τον περιορισμό της φοροαποφυγής είναι η εφαρμογή των Γενικών Κανόνων κατά της φοροαποφυγής (General Anti-Avoidance Rules, GAAR). Οι κανόνες αυτοί αποσκοπούν στην αποτροπή συστημάτων φοροαποφυγής που, ενώ εκτελούνται νόμιμα, θεωρούνται καταχρηστικά ή επιθετικά από τις φορολογικές αρχές. Τα GAAR παρέχουν μια νομική βάση για την άρνηση φορολογικών οφελών, εάν οι ρυθμίσεις που έγιναν αποσκοπούσαν κυρίως στην απόκτηση φορολογικού πλεονεκτήματος και όχι για νόμιμους επιχειρηματικούς σκοπούς (Prebble & Prebble, 2010). Επιπλέον, παγκόσμιες πρωτοβουλίες όπως το έργο Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) υπό την ηγεσία του ΟΟΣΑ στοχεύουν να παρέχουν μια συντονισμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση της φοροαποφυγής. Για αυτό το έργο που εργάζονται από κοινού πολλές χώρες για την εφαρμογή πρακτικών που κλείνουν κενά στους διεθνείς φορολογικούς κανονισμούς που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για φοροαποφυγή (ΟΟΣΑ, 2015).

Οι ηθικοί προβληματισμοί γύρω από τις πρακτικές φοροαποφυγής είναι περίπλοκοι και πολύπλευροι, και περιλαμβάνουν μια αλληλεπίδραση μεταξύ νομικών κανόνων, επιχειρηματικών πρακτικών και ηθικής φιλοσοφίας. Θεωρίες από την ηθική φιλοσοφία και την επιχειρηματική ηθική, συμπεριλαμβανομένου του ωφελιμισμού και της καντιανής ηθικής, προσφέρουν πολύτιμα πλαίσια για την αξιολόγηση των ηθικών διαστάσεων της φοροαποφυγής. Αυτές οι προοπτικές παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το εάν ενέργειες που είναι νομικά επιτρεπτές μπορούν επίσης να δικαιολογηθούν ηθικά.

Ο ωφελιμισμός στο πλαίσιο της φοροαποφυγής αξιολογεί τις ενέργειες με βάση τα αποτελέσματα ή τις συνέπειές τους. Αυτή η ηθική θεωρία, που διατυπώθηκε από φιλοσόφους όπως ο Jeremy Bentham και ο John Stuart Mill, υποστηρίζει ότι η ηθική μιας πράξης εξαρτάται από τη χρησιμότητά της στη μεγιστοποίηση της ευτυχίας ή της ευημερίας σε ολόκληρη την κοινωνία (Mill, 1863). Από ωφελιμιστική άποψη, η φοροαποφυγή μπορεί να θεωρηθεί προβληματική όταν υπονομεύει την ικανότητα των κυβερνήσεων να χρηματοδοτούν δημόσιες υπηρεσίες απαραίτητες για την ευημερία της κοινότητας. Εάν η μείωση των φορολογικών υποχρεώσεων για πλούσια άτομα ή εταιρείες οδηγεί σε σημαντικές περικοπές στη δημόσια υγεία, την εκπαίδευση ή τις υποδομές, τότε παρά τη νομιμότητά της, η φοροαποφυγή μπορεί

να θεωρηθεί ανήθικη επειδή προκαλεί καθαρή μείωση της κοινωνικής ευημερίας (Murphy & Nagel, 2002).

Η καντιανή ηθική, από την άλλη πλευρά, τονίζει τη σημασία των κινήτρων και την τήρηση του καθήκοντος ως βάση για την ηθική, παρά τις συνέπειες των πράξεων. Ο Immanuel Kant υποστήριξε ότι οι πράξεις είναι ηθικά σωστές μόνο εάν μπορούν να καθολικοποιηθούν και εάν σέβονται την ανθρωπιά των άλλων, αντιμετωπίζοντάς τις ως αυτοσκοπούς και όχι απλώς ως μέσα για έναν σκοπό (Kant, 1785). Εφαρμόζοντας την καντιανή ηθική στη φοροαποφυγή, θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι εάν όλοι εμπλέκονταν σε επιθετικές στρατηγικές φοροαποφυγής, το σύστημα της δημόσιας χρηματοδότησης θα κατέρρεε, υπονομεύοντας την ίδια τη δομή που επιτρέπει στις επιχειρήσεις να λειτουργούν. Ως εκ τούτου, από μια καντιανή σκοπιά, η φοροαποφυγή θα μπορούσε να θεωρηθεί ηθικά καταδικαστέα επειδή αποτυγχάνει να εκπληρώσει το αστικό καθήκον να συνεισφέρει η επιχειρηματικότητα δίκαια στην κοινότητα, η οποία υποστηρίζει όλους.

Οι δημόσιες αντιλήψεις και η θεωρία των κοινωνικών συμβάσεων παίζουν επίσης κρίσιμο ρόλο στην κατανόηση των ηθικών επιπτώσεων της φοροαποφυγής. Η θεωρία του κοινωνικού συμβολαίου, στην οποία έγινε αναφορά και νωρίτερα, προτείνει ότι τα άτομα συναινούν, είτε σιωπηρά είτε ρητά, να παραδώσουν κάποιες από τις ελευθερίες τους και να υποταχθούν στην εξουσία (π.χ. κυβερνητικούς κανονισμούς) με αντάλλαγμα την προστασία και τα κοινωνικά οφέλη (Rousseau, 1762). Η φορολογία αποτελεί κρίσιμο στοιχείο αυτού του κοινωνικού συμβολαίου, καθώς είναι απαραίτητο για την παροχή δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών. Η αντίθεση του κοινού στη φοροαποφυγή πηγάζει συχνά από την αντίληψη ότι όσοι αποφεύγουν τους φόρους δεν εκπληρώνουν το μέρος του κοινωνικού συμβολαίου τους, επιβαρύνοντας έτσι άδικο εκείνους που πληρώνουν πλήρως τους φόρους τους. Έτσι, η ηθική ανάλυση της φοροαποφυγής είναι βαθιά ενσωματωμένη σε ευρύτερες κοινωνικές αξίες και φιλοσοφικές συζητήσεις σχετικά με το καθήκον, τη δικαιοσύνη, τις συνέπειες και την κοινωνική ευθύνη. Ενώ η φοροαποφυγή μπορεί να είναι νομικά επιτρεπτή, η ηθική αξιολόγησή της μπορεί να αποφέρει διαφορετικά συμπεράσματα με βάση τη θεωρητική οπτική που εφαρμόζεται.

1.3 ESG και Φοροαποφυγή

Η διασταύρωση των αρχών του πλαισίου ESG με τις στρατηγικές φοροαποφυγής παρουσιάζει ένα σύνθετο τοπίο όπου συγκλίνουν ηθικοί, οικονομικοί και στρατηγικοί παράγοντες. Αυτό το υποκεφάλαιο εμβαθύνει στις θεωρητικές τομές μεταξύ αυτών των δύο περιοχών, διερευνώντας

πώς οι δεσμεύσεις στις αρχές ESG μπορούν να επηρεάσουν τις φορολογικές στρατηγικές μιας εταιρείας και αντίστροφα, εξετάζοντας τις εγγενείς αντιφάσεις και συμβατότητες που προκύπτουν.

Οι αρχές του ESG δίνουν έμφαση στις βιώσιμες επιχειρηματικές πρακτικές που περιλαμβάνουν την περιβαλλοντική διαχείριση, την κοινωνική ευθύνη και την ηθική διακυβέρνηση. Από την άλλη πλευρά, η φοροαποφυγή, αν και νόμιμη, συχνά περιλαμβάνει στρατηγικές για την ελαχιστοποίηση των φορολογικών υποχρεώσεων, οι οποίες μερικές φορές μπορεί να έρχονται σε αντίθεση με τα ηθικά πρότυπα που τηρούνται στα πλαίσια ESG. Αυτή η αντιπαράθεση εγείρει σημαντικά ερωτήματα σχετικά με την ευθυγράμμιση μεταξύ των δεσμεύσεων ESG μιας εταιρείας και των φορολογικών της πρακτικών (Desai & Dharmapala, 2006).

Μία από τις βασικές αντιφάσεις μεταξύ των αρχών ESG και της φοροαποφυγής βρίσκεται στο πεδίο της κοινωνικής ευθύνης και διακυβέρνησης. Οι δεσμεύσεις ESG περιλαμβάνουν συνήθως την προώθηση των κοινωνικών στόχων μέσω υπεύθυνων επιχειρηματικών πρακτικών—όπως η πληρωμή δίκαιων μισθών και η διασφάλιση της ασφαλούς εργασίας και συμβάλλουν στην οικονομική σταθερότητα των κοινοτήτων στις οποίες δραστηριοποιούνται. Ωστόσο, οι επιθετικές στρατηγικές φοροαποφυγής μπορούν να υπονομεύσουν αυτούς τους στόχους μειώνοντας σημαντικά τους οικονομικούς πόρους που διατίθενται στις κυβερνήσεις, οι οποίοι διαφορετικά θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την υποστήριξη δημόσιων υπηρεσιών και υποδομών (Preuss, 2010). Επομένως, μια εταιρεία που αποφεύγει επιθετικά τους φόρους μπορεί να θεωρηθεί ότι έρχεται σε αντίθεση με τη δική της δέσμευση για κοινωνική ευθύνη.

Αντίθετα, υπάρχουν συμβατότητες στη στρατηγική ενσωμάτωση των αρχών ESG με τον φορολογικό σχεδιασμό. Οι εταιρείες με ισχυρά προφίλ ESG συχνά τείνουν να υιοθετούν πιο συντηρητικές φορολογικές στρατηγικές, ευθυγραμμίζοντας τις φορολογικές τους πρακτικές με τους ευρύτερους στόχους βιωσιμότητας τους για να διατηρήσουν μια θετική δημόσια εικόνα και να εξασφαλίσουν καλή θέση με τους ενδιαφερόμενους. Η έρευνα έχει δείξει ότι οι εταιρείες με υψηλές αξιολογήσεις ESG είναι λιγότερο πιθανό να συμμετάσχουν σε επιθετική φοροαποφυγή, υποδηλώνοντας μια ευθυγράμμιση μεταξύ των πρακτικών ηθικής διακυβέρνησης και των διαφανών, συμμορφούμενων φορολογικών συμπεριφορών (Lanis & Richardson, 2012).

Εξάλλου, από την άποψη της διακυβέρνησης, η τήρηση των αρχών ESG μπορεί να ενισχύσει το προφίλ συμμόρφωσης μιας εταιρείας με τους κανονισμούς, μειώνοντας τους κινδύνους που συνδέονται με νομικές κυρώσεις ή πρόστιμα που ενδέχεται να προκύψουν από αμφισβητούμενες φορολογικές στρατηγικές. Η χρηστή διακυβέρνηση ως μέρος του ESG συνεπάγεται ένα επίπεδο διαφάνειας και λογοδοσίας σε οικονομικά θέματα, συμπεριλαμβανομένης της φορολογίας. Αυτή η διαφάνεια βοηθά στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης όχι μόνο με τις δημοσιονομικές αρχές αλλά και με τους επενδυτές που είναι όλο και πιο προσεκτικοί στον φορολογικό κίνδυνο ως μέρος των επενδυτικών τους αποφάσεων (Richardson, 2008). Έτσι, ενώ υπάρχουν σαφείς αντιφάσεις μεταξύ των στρατηγικών επιθετικής φοροαποφυγής και των ηθικών εντολών των αρχών ESG, υπάρχουν επίσης σημαντικές συμβατότητες όταν οι εταιρείες ενσωματώνουν αυτές τις αρχές στο ευρύτερο στρατηγικό τους πλαίσιο. Το κλειδί για τις επιχειρήσεις είναι η πλοήγηση σε αυτές τις πολυπλοκότητες με τρόπο που να ευθυγραμμίζει τις οικονομικές πρακτικές τους με τις δηλωμένες δεσμεύσεις τους για βιωσιμότητα και υπευθυνότητα.

Οι παγκόσμιες πρωτοβουλίες και συνεργασίες διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση εταιρικών φορολογικών στρατηγικών και στη συμμόρφωση με το ESG. Συγκεκριμένα, έργα όπως η Global Reporting Initiative (GRI) και οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (SDGs) προσπάθησαν να δημιουργήσουν πιο διαφανή, δίκαια και βιώσιμα πλαίσια για τις παγκόσμιες επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Η Παγκόσμια Πρωτοβουλία Αναφοράς (GRI) συμπληρώνει αυτές τις προσπάθειες προωθώντας την υποβολή εκθέσεων βιωσιμότητας, δίνοντας τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να μετρούν και να κοινοποιούν τις περιβαλλοντικές, κοινωνικές και διοικητικές επιδόσεις τους. Δημιουργώντας μια κοινή γλώσσα για την αναφορά βιωσιμότητας, το GRI βοηθά στην ευθυγράμμιση των εταιρικών δραστηριοτήτων με ευρύτερους στόχους ESG, όπως αυτοί που διατυπώνονται στους SDGs. Οι ίδιοι οι ΣΒΑ αποτελούν ένα ευρύ πλαίσιο 17 στόχων που περιλαμβάνουν στόχους για περιβαλλοντική βιωσιμότητα, κοινωνική ένταξη και διακυβέρνηση, τους οποίους οι επιχειρήσεις παγκοσμίως αναμένεται να υποστηρίξουν όλο και περισσότερο. Ο ρόλος του GRI στην προώθηση της συμμόρφωσης με το ESG δείχνει πώς τα διεθνικά ρυθμιστικά δίκτυα μπορούν να επηρεάσουν την εταιρική συμπεριφορά, μια έννοια που έχει τις ρίζες της στη θεωρία των διεθνικών νομικών διαδικασιών (Koh, 1996).

Παρά τις προσπάθειες αυτές, η αποτελεσματικότητα των παγκόσμιων πρωτοβουλιών για την εναρμόνιση της φορολογικής νομοθεσίας και την προώθηση βιώσιμων επιχειρηματικών

πρακτικών αντιμετωπίζει πολλές προκλήσεις. Πρώτον, ο εθελοντικός χαρακτήρας της συμμόρφωσης με πρότυπα όπως αυτά που προτείνονται από το GRI και τους SDG μπορεί να οδηγήσει σε συνοχή στον τρόπο με τον οποίο οι εταιρείες εφαρμόζουν και αναφέρουν αυτά τα πρότυπα. Επιπλέον, ενώ μέσω των μέτρων BEPS, στα οποία έγινε αναφορά σε προηγούμενη ενότητα, έχουν γίνει σημαντικά βήματα για να κλείσουν τα φορολογικά κενά, οι χώρες πρέπει να αντιμετωπίσουν την πολυπλοκότητα της εφαρμογής αυτών των κανόνων στο εσωτερικό, η οποία μπορεί να διαφέρει σημαντικά λόγω πολιτικών και οικονομικών διαφορών. Αυτό το θέμα υπογραμμίζει τη ρεαλιστική προοπτική στις διεθνείς σχέσεις, η οποία δίνει έμφαση στον ανταγωνισμό μεταξύ κυρίαρχων κρατών και στην εγγενή τους ώθηση να μεγιστοποιήσουν το εθνικό συμφέρον, μερικές φορές σε βάρος της παγκόσμιας συνεργασίας (Mearsheimer, 2001).

Επιπλέον, ο βαθμός στον οποίο αυτές οι πρωτοβουλίες ήταν επιτυχείς ποικίλλει ευρέως. Για παράδειγμα, ενώ πολλές χώρες έχουν δεσμευτεί να υποστηρίξουν τους ΣΒΑ, η πραγματική πρόοδος ήταν άνιση και η ενσωμάτωση των στόχων ΣΒΑ στις επιχειρηματικές δραστηριότητες παραμένει πρόκληση. Ομοίως, η εφαρμογή των μέτρων BEPS αποκάλυψε διαφορές στον τρόπο με τον οποίο οι χώρες επιβάλλουν νέα πρότυπα αναφοράς και μηχανισμούς συμμόρφωσης, αντανakλώντας διαφορετικά εθνικά συμφέροντα και ικανότητες. Έτσι, παγκόσμιες πρωτοβουλίες όπως τα μέτρα BEPS, το GRI και οι SDG διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση του τοπίου της διεθνούς φορολογικής συμμόρφωσης και της συμμόρφωσης με τα ESG. Ωστόσο, η ισορροπία δυνάμεων μεταξύ διεθνών φορέων και κυρίαρχων κρατών, μαζί με τον εθελοντικό χαρακτήρα πολλών από αυτές τις πρωτοβουλίες, θέτει σημαντικές προκλήσεις για την αποτελεσματικότητά τους. Οι συνεχείς προσπάθειες για την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας και την ενίσχυση των ρυθμιστικών πλαισίων είναι ουσιαστικής σημασίας για να ξεπεραστούν αυτές οι προκλήσεις και να επιτευχθούν πιο δίκαιες και βιώσιμες παγκόσμιες επιχειρηματικές πρακτικές.

2. Μεθοδολογία έρευνας

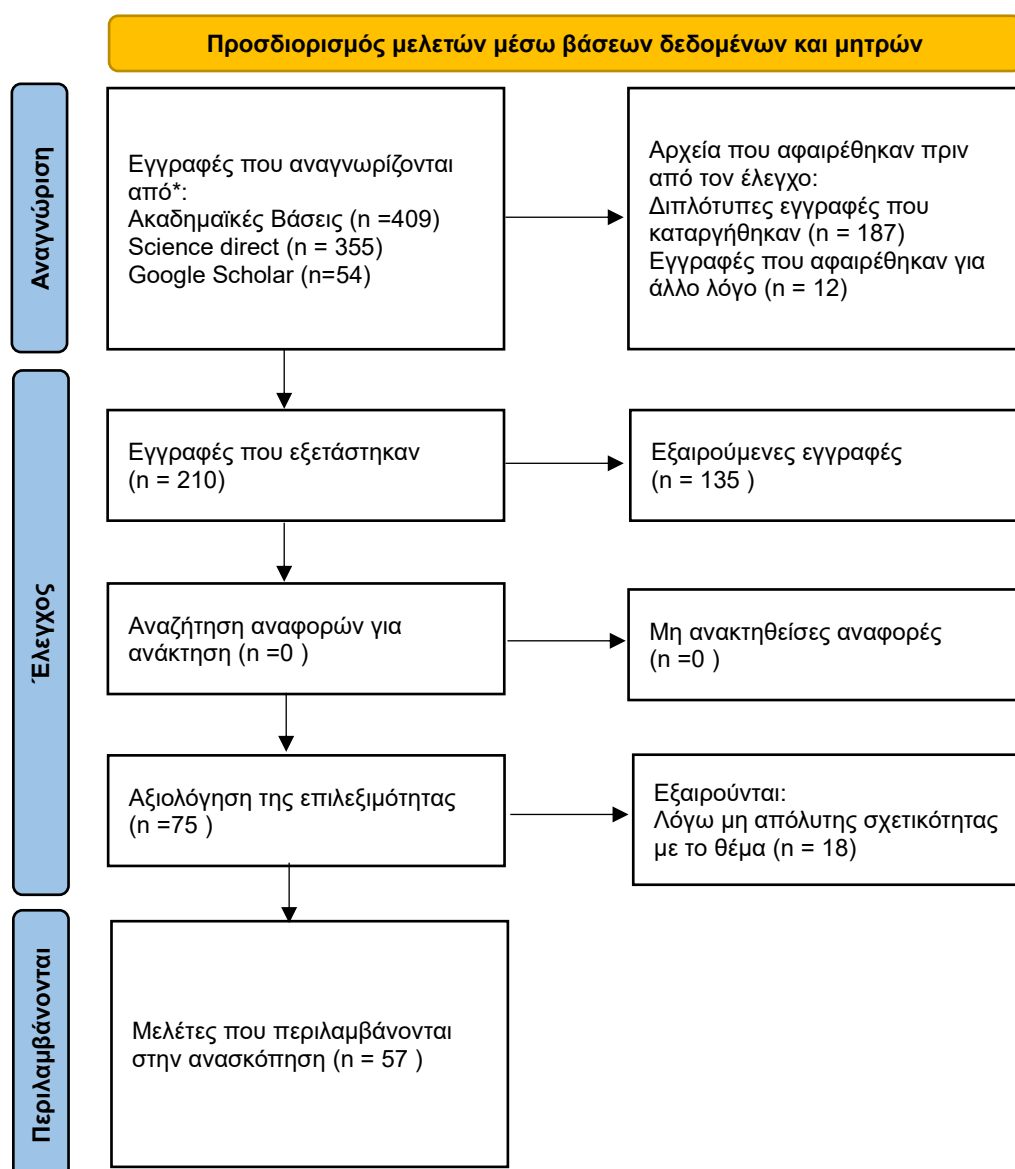
Η παρούσα εργασία χρησιμοποιεί μια προσέγγιση βιβλιογραφικής ανασκόπησης για τη συστηματική αξιολόγηση και οπτικοποίηση της υπάρχουσας έρευνας σχετικά με τη διασύνδεση μεταξύ ΕΚΕ και φοροαποφυγής. Η προσέγγιση είναι ευρέως αναγνωρισμένη για την αποτελεσματικότητα και την αξιοπιστία της στον ποσοτικό προσδιορισμό, την ανάλυση και την απεικόνιση δεδομένων από εκτεταμένα σύνολα δημοσιεύσεων, τα οποία είναι καθοριστικά για την αποκάλυψη ολοκληρωμένων γνώσεων σχετικά με την εξέλιξη της γνώσης σε αυτόν τον συγκεκριμένο τομέα μελέτης. Τέτοιες αναλύσεις είναι ζωτικής σημασίας για πολλούς ενδιαφερόμενους, συμπεριλαμβανομένων των ακαδημαϊκών, των επαγγελματιών, των επιχειρηματικών οργάνων και των υπευθύνων χάραξης πολιτικής, παρέχοντας μια δομημένη επισκόπηση της ακαδημαϊκής προόδου και των αναδυόμενων τάσεων.

Τηρώντας ένα αυστηρό μεθοδολογικό πλαίσιο, αυτή η έρευνα διεξάγει μια λεπτομερή βιβλιογραφική έρευνα ακολουθώντας τις κατευθυντήριες γραμμές "Προτιμώμενα στοιχεία αναφοράς για συστηματικές αναθεωρήσεις και μετα-αναλύσεις (PRISMA)" για να εξασφαλίσει μια συστηματική, αμερόληπτη επιλογή, ανάλυση και αναφορά βιβλιογραφικών εγγραφών. Το μοντέλο PRISMA καθοδηγεί τη διαδικασία τεσσάρων φάσεων: αναγνώριση, έλεγχος, καταλληλότητα και συμπερίληψη, διασφαλίζοντας ολοκληρωμένη κάλυψη και σχετική επιλογή άρθρων.

Για τη συλλογή δεδομένων, επιλέχθηκε κυρίως η βάση δεδομένων Scopus για την εκτεταμένη χρήση και την αξιόπιστη ευρετηρίασή της. Χρησιμοποιώντας τη βάση δεδομένων Scopus, το query δημιουργήθηκε με συγκεκριμένες λέξεις-κλειδιά όπως "CSR", "φοροαποφυγή", "εταιρική διακυβέρνηση" και "δημοσιονομικές στρατηγικές". Αυτοί οι όροι συνδυάστηκαν χρησιμοποιώντας τελεστές Boole για να διασφαλιστεί η εστιασμένη ανάκτηση των σχετικών άρθρων. Το Scopus επιλέχθηκε για την εκτεταμένη κάλυψη και την αξιοπιστία του στην ευρετηρίαση ακαδημαϊκών ερευνών με κριτές. Η επιλογή των άρθρων καθοδηγήθηκε από αυστηρά κριτήρια που έδιναν προτεραιότητα σε πρόσφατες δημοσιεύσεις από περιοδικά υψηλού επιπέδου για να διασφαλιστεί η συνάφεια και η ποιότητα των πηγών. Τα εξέχοντα περιοδικά που συμπεριλήφθηκαν στην αναζήτηση ήταν το "Journal of Financial Reporting and Accounting", το "Accounting Forum" και το "Journal of Business Ethics", το καθένα αναγνωρισμένο για την αυστηρή διαδικασία αναθεώρησης και τη σημαντική συνεισφορά του στην επιχειρηματική ηθική και την έρευνα λογοδοσίας. Η αναζήτηση περιλάμβανε όρους που βελτιώθηκαν μέσω μιας λογικής κατασκευής χρησιμοποιώντας τελεστές AND/OR για να

μεγιστοποιηθεί η συνάφεια των ανακτημένων άρθρων. Μετά τη ροή PRISMA, τα αρχεία υποβλήθηκαν σε σχολαστική εξέταση και βελτίωση βάσει προκαθορισμένων κριτηρίων συμπερίληψης και αποκλεισμού, που οδήγησε σε ένα σύνολο άρθρων με αξιολόγηση από ομότιμους. Αυτά τα άρθρα στη συνέχεια υποβλήθηκαν σε περαιτέρω ποιοτικό έλεγχο για να διασφαλιστεί ότι αντιμετώπιζαν συγκεκριμένα την αλληλεπίδραση μεταξύ της ΕΚΕ και της φοροαποφυγής. Το τελικό σύνολο δεδομένων αποτελείται από άρθρα αυστηρά επιλεγμένα για τη συνάφειά τους και τη συνεισφορά τους στο πεδίο, διασφαλίζοντας μια ισχυρή βάση για μεταγενέστερη ανάλυση.

Με την υιοθέτηση αυτής της προσέγγισης, η εργασία παρέχει μια περιεκτική, βασισμένη σε δεδομένα επισκόπηση του τρόπου με τον οποίο οι πρακτικές ΕΚΕ ενσωματώνονται με τις εταιρικές φορολογικές στρατηγικές, προσφέροντας πολύτιμες γνώσεις που συμβάλλουν σημαντικά στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία και πρακτικές εφαρμογές στους τομείς της επιχειρηματικής ηθικής και της δημοσιονομικής πολιτικής.

3. Παρουσίαση των σημαντικότερων στοιχείων των επιλεγμένων ερευνών

Οι Sarhan, Elmagrhi και Elhashen (2024) διερευνούν την αλληλεπίδραση μεταξύ των πρακτικών πρόληψης της διαφθοράς και της εταιρικής φοροαποφυγής. Η έρευνά τους, που στηρίζεται στις εισηγμένες στο Ηνωμένο Βασίλειο εταιρείες του FTSE 350, υποδηλώνει ότι οι εταιρείες που έχουν δεσμευτεί για ισχυρά μέτρα κατά της διαφθοράς παρουσιάζουν μειωμένα επίπεδα φοροαποφυγής. Η μελέτη υπογραμμίζει το ρόλο των χαρακτηριστικών του εταιρικού συμβουλίου στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας αυτών των πρακτικών κατά της διαφθοράς. Με την εφαρμογή προηγμένων τεχνικών παλινδρόμησης, συμπεριλαμβανομένων της μεθόδου ελαχίστων τετραγώνων και της παλινδρόμησης Tobit, τα ευρήματά τους προσφέρουν πολύτιμες πληροφορίες για τους ενδιαφερόμενους με στόχο τη βελτίωση των επιχειρηματικών πρακτικών για τον μετριασμό των κινδύνων φοροαποφυγής. Η ευρωστία των αποτελεσμάτων τους ελέγχεται μέσω διαφόρων μέτρων φοροαποφυγής, επιβεβαιώνοντας τη σημασία της χρηστής διακυβέρνησης για τον περιορισμό της φορολογικής αθέμιτης πρακτικής.

Οι Feng, Wang και Wang (2024) διερευνούν τη συσχέτιση μεταξύ των εταιρικών πρωτοβουλιών μείωσης του άνθρακα και των πληρωμών φόρων σε 28 χώρες. Τα ευρήματά τους υποστηρίζουν τη θεωρία της νομιμότητας, η οποία υποστηρίζει ότι τέτοιες φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές μπορούν να ενισχύσουν τη θέση μιας επιχείρησης στις φορολογικές αρχές, επηρεάζοντας έτσι τις φορολογικές υποχρεώσεις. Ιδιαίτερα, οι επιχειρήσεις με χαμηλότερη λειτουργική απόδοση φαίνεται να ωφελούνται περισσότερο από την άποψη της απόδοσης των περιουσιακών στοιχείων όταν υιοθετούν στρατηγικές μείωσης του άνθρακα. Η μελέτη επισημαίνει επίσης ότι οι θετικές επιπτώσεις αυτών των στρατηγικών στις πληρωμές φόρων είναι πιο έντονες σε χώρες με αυστηρούς φόρους άνθρακα και ισχυρότερα νομικά πλαίσια. Η έρευνα χρησιμοποιεί ποικίλες μεθοδολογίες και ελέγχους, συμπεριλαμβανομένων δειγμάτων με ισορροπία εντροπίας, για να επιβεβαιώσει τη σχέση μεταξύ περιβαλλοντικών προσπαθειών και οικονομικών αποτελεσμάτων.

Οι Jiang, Hu, & Jiang (2024) εμβαθύνουν στις επιδράσεις των επιδόσεων ESG στην εταιρική φοροαποφυγή στην Κίνα. Αναλύοντας δεδομένα από μη χρηματοοικονομικές εταιρείες εισηγμένες στο χρηματιστήριο για μια περίοδο από το 2009 έως το 2021, καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι τα υψηλά πρότυπα ESG μειώνουν σημαντικά τις δραστηριότητες φοροαποφυγής. Οι μηχανισμοί μέσω των οποίων το ESG πλαίσιο επηρεάζει τη φορολογική

συμπεριφορά περιλαμβάνουν τη χαλάρωση των περιορισμών χρηματοδότησης, τη βελτίωση της ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου και την ενίσχυση της εξωτερικής εποπτείας. Συγκεκριμένα, ο αντίκτυπος του ESG είναι πιο έντονος σε περιοχές με λιγότερο ανεπτυγμένες χρηματοοικονομικές τεχνολογίες και σε εταιρείες που αντιμετωπίζουν υψηλότερο κόστος αντιπροσωπείας και χαμηλότερη ποιότητα ελέγχου. Τα ευρήματά τους υπογραμμίζουν τον κρίσιμο ρόλο της απόδοσης ESG στη μείωση της φοροαποφυγής, ειδικά σε πολύπλοκα ρυθμιστικά και οικονομικά περιβάλλοντα.

Οι Souguir, Lassoued, Khanchel και Bouzgarrou (2024) εξετάζουν τη σύνθετη σχέση μεταξύ περιβαλλοντικής απόδοσης και εταιρικής φοροαποφυγής, με ιδιαίτερη έμφαση στη μετρίαστική επιρροή των δομών ιδιοκτησίας όπως η θεσμική και οικογενειακή ιδιοκτησία. Η έρευνά τους, βασισμένη σε ένα σύνολο δεδομένων 222 γαλλικών εταιρειών από το 2009 έως το 2021, αποκαλύπτει ότι τα υψηλότερα επίπεδα περιβαλλοντικής απόδοσης συσχετίζονται με αυξημένη φοροαποφυγή. Αυτή η σύνδεση ενισχύεται ιδιαίτερα από την παρουσία θεσμικών επενδυτών και οικογενειακών μετόχων. Η μελέτη παρέχει μια διεξοδική ανάλυση σε διάφορες διαστάσεις της περιβαλλοντικής απόδοσης - κατανάλωση πόρων, εκπομπές και οικολογική καινοτομία - υπογραμμίζοντας ότι αυτοί οι παράγοντες σχετίζονται σταθερά με τη φοροαποφυγή, ειδικά μετά τη Συμφωνία του Παρισιού. Η συνέπεια αυτών των ευρημάτων παραμένει σταθερή, ακόμη και αν ληφθούν υπόψη οι οικονομικές αναταραχές που προκλήθηκαν από τη Μεγάλη Οικονομική Κρίση και την πανδημία COVID-19, παρέχοντας κρίσιμες πληροφορίες για ρυθμιστικές και επενδυτικές αποφάσεις.

Οι Kovermann και Velte (2019) παρέχουν μια εκτενή ανασκόπηση της βιβλιογραφίας σχετικά με τον αντίκτυπο της εταιρικής διακυβέρνησης στη φοροαποφυγή, καλύπτοντας 79 άρθρα. Η ανάλυσή τους, υιοθετώντας μια προοπτική προσανατολισμένη στα ενδιαφερόμενα μέρη, δείχνει ότι διάφορες πτυχές της εταιρικής διακυβέρνησης - από τη σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου και τη δομή ιδιοκτησίας έως την ποιότητα του ελέγχου και την παρακολούθηση της κεφαλαιαγοράς - επηρεάζουν σημαντικά το επίπεδο εταιρικής φοροαποφυγής. Τα ευρήματά τους αμφισβητούν την κλασική θεωρία του εντολέα-πράκτορα, υποδηλώνοντας ότι απαιτείται μια ευρύτερη, πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση για την κατανόηση των καθοριστικών παραγόντων της φοροαποφυγής. Αυτή η ολοκληρωμένη ανασκόπηση υπογραμμίζει ότι η αποτελεσματική διακυβέρνηση μπορεί όχι μόνο να αυξήσει δυννητικά την κερδοφορία μέσω στρατηγικών ελαχιστοποίησης των φόρων, αλλά και να περιορίσει τη φοροαποφυγή σε επίπεδα που δεν δημιουργούν δυσανάλογους κινδύνους.

Ο Sikka (2010) ασκεί κριτική στις πρακτικές ΕΚΕ των επιχειρήσεων, εστιάζοντας ιδιαίτερα στην προσέγγισή τους στη φοροαποφυγή. Υποστηρίζει ότι παρά τις δημόσιες δεσμεύσεις για υπεύθυνη και ηθική συμπεριφορά, εξακολουθεί να υπάρχει αποσύνδεση μεταξύ των εταιρικών δηλώσεων και των πραγματικών πρακτικών. Η εν λόγω έρευνα περιγράφει αυτή την ασυμφωνία ως οργανωμένη υποκρισία, η οποία μπορεί δυνητικά να βλάψει την ευημερία της εταιρείας, των εργαζομένων της και των μετόχων της. Μέσα από διάφορα παραδείγματα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν μεγάλες λογιστικές εταιρείες, ο Sikka (2010) καταδεικνύει πώς οι εταιρείες συχνά εμπλέκονται σε φοροαποφυγή και φοροδιαφυγή ενώ προχωρούν παράλληλα σε υιοθέτηση δημοσίως αξιών ΕΚΕ, προκαλώντας έτσι αντιφάσεις που μπορεί να οδηγήσουν σε αρνητικές συνέπειες.

Οι Hasseldine και Morris (2013) απαντούν κριτικά στην ανάλυση του Sikka (2010) για την ΕΚΕ και τη φοροαποφυγή, υποστηρίζοντας ότι το έργο του συνδυάζει τη φοροαποφυγή με τη φοροδιαφυγή και παραβλέπει σημαντική υπάρχουσα έρευνα σχετικά με τη φορολογική συμμόρφωση και τη σχέση της με την ΕΚΕ. Υπογραμμίζουν τη σημασία της διάκρισης μεταξύ της νόμιμης φοροαποφυγής και της παράνομης φοροδιαφυγής, επισημαίνοντας ανακρίβειες στην αναφορά του Sikka (2010) για τα στατιστικά στοιχεία για τα φορολογικά κενά και τις απαντήσεις της πολιτικής στην εταιρική φοροαποφυγή. Το σχόλιό τους επιδιώκει να διευκρινίσει αυτά τα ζητήματα και προτείνει κατευθύνσεις για μελλοντική έρευνα για την καλύτερη κατανόηση της διαφοροποιημένης σχέσης μεταξύ της ΕΚΕ και των φορολογικών συμπεριφορών, υποστηρίζοντας έναν πιο ακριβή και ενημερωμένο ακαδημαϊκό λόγο.

Ο Sikka (2013) παρουσιάζει μια απάντηση στις κριτικές που έγιναν από τους Hasseldine και Morris σχετικά με την προηγούμενη εργασία του για την ΕΚΕ και τη φοροαποφυγή. Απευθύνεται στα σχόλιά τους, τα οποία θεωρεί ως επί το πλείστον άσχετα και κακώς ενημερωμένα, ενισχύοντας το επιχείρημά του σχετικά με το σημαντικό χάσμα μεταξύ των εταιρικών δηλώσεων για την κοινωνική ευθύνη και της πραγματικής τους συμπεριφοράς που σχετίζεται με τη φορολογία. Αυτή η απάντηση υπογραμμίζει την εμμονή της οργανωμένης υποκρισίας εντός των εταιρειών που δηλώνουν ότι υποστηρίζουν την ΕΚΕ ενώ εφαρμόζουν στρατηγικές φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής.

Οι Lin, Cheng και Zhang (2017) εξετάζουν τη σχέση μεταξύ της υποχρεωτικής αποκάλυψης ΕΚΕ και των φορολογικών πληρωμών στην Κίνα, σημειώνοντας ότι ο αντίκτυπος της ΕΚΕ στις φορολογικές πρακτικές ποικίλλει σημαντικά μεταξύ περιοχών με διαφορετικές θεσμικές ιδιότητες. Τα ευρήματά τους υποδεικνύουν ότι σε τομείς με χαμηλότερη θεσμική ακεραιότητα,

οι ισχυρισμοί των εταιρειών για κοινωνική ευθύνη δεν ευθυγραμμίζονται με τις φορολογικές τους συμπεριφορές, υποδηλώνοντας ότι η ΕΚΕ συχνά χρησιμεύει ως απλή βιτρίνα σε αυτά τα πλαίσια. Η μελέτη παρέχει πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με το πώς οι περιφερειακές θεσμικές διαφορές σε μια μεμονωμένη χώρα μπορούν να επηρεάσουν την αυθεντικότητα και την αποτελεσματικότητα των γνωστοποιήσεων ΕΚΕ που σχετίζονται με φορολογικές πρακτικές.

Οι Firmansyah et al. (2022) αναλύουν τις επιπτώσεις των πολιτικών διασυνδέσεων και των επενδυτικών ευκαιριών στη φοροαποφυγή στο πλαίσιο της ΕΚΕ στην Ινδονησία. Χρησιμοποιώντας δεδομένα από 42 κατασκευαστικές εταιρείες εισηγμένες στο Χρηματιστήριο της Ινδονησίας, η έρευνά τους διαπιστώνει ότι οι πολιτικές διασυνδέσεις και τα σύνολα επενδυτικών ευκαιριών γενικά προωθούν τη φοροαποφυγή. Ωστόσο, οι γνωστοποιήσεις ΕΚΕ χρησιμεύουν ως μετριαστικός παράγοντας, αποδυναμώνοντας τη θετική σχέση μεταξύ αυτών των στοιχείων και της φοροαποφυγής. Αυτό το εύρημα υποδηλώνει ότι η ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στις φορολογικές πολιτικές θα μπορούσε να είναι επωφέλης για τις φορολογικές αρχές.

Οι Huseynov και Klamm (2012) εξετάζουν πώς διαφορετικές πτυχές της ΕΚΕ -δηλαδή η εταιρική διακυβέρνηση, η κοινότητα και η ποικιλομορφία- επηρεάζουν τη φοροαποφυγή σε εταιρείες που χρησιμοποιούν φορολογικές υπηρεσίες που παρέχονται από ελεγκτές. Τα ευρήματά τους υποδεικνύουν ότι οι ανησυχίες για την ΕΚΕ, ιδιαίτερα αυτές που σχετίζονται με την κοινότητα, μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τις φορολογικές συμπεριφορές, επηρεάζοντας τόσο τους GAAP όσο και τους Αποτελεσματικούς Φορολογικούς Συντελεστές. Αυτή η μελέτη προτείνει ότι οι διαστάσεις της ΕΚΕ διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση των στρατηγικών φοροαποφυγής των επιχειρήσεων και υπογραμμίζει τη σημασία της εξέτασης της ΕΚΕ σε μελέτες για τη φορολογική διαχείριση.

Ο Bauer (2016) διερευνά τη σχέση μεταξύ των αδυναμιών εσωτερικού ελέγχου (ICWs), όπως αποκαλύπτονται στο νόμο Sarbanes-Oxley, και της εταιρικής φοροαποφυγής. Τα ευρήματά του υποδεικνύουν ότι οι εταιρείες με ICW που σχετίζονται με τη φορολογία τείνουν να έχουν υψηλότερο φορολογικό συντελεστή σε μετρητά από εκείνες που δεν έχουν τέτοια ζητήματα, υποδεικνύοντας ότι οι ανεπαρκείς εσωτερικοί έλεγχοι ενδέχεται να εμποδίζουν τις επιθετικές φορολογικές στρατηγικές αντί να τις διευκολύνουν. Η μελέτη του Bauer (2016) αποκαλύπτει επίσης ότι μόλις οι επιχειρήσεις διορθώσουν αυτές τις αδυναμίες, συχνά εμπλέκονται σε πιο έντονες δραστηριότητες φοροαποφυγής. Αυτή η έρευνα υπογραμμίζει τον σημαντικό ρόλο που

διαδραματίζει η ποιότητα της εσωτερικής διακυβέρνησης στην ευθυγράμμιση των διεθυντικών ενεργειών με τα συμφέροντα των μετόχων, ιδιαίτερα στον τομέα των φορολογικών στρατηγικών.

Οι Davis, Guenther, Krull και Williams (2016) διερευνούν τη σχέση μεταξύ της ΕΚΕ και των εταιρικών φορολογικών πρακτικών, αναλύοντας εάν αυτές οι δύο δραστηριότητες συμπληρώνουν ή υποκαθιστούν η μία την άλλη. Η ανάλυσή τους, χρησιμοποιώντας ένα σύνολο δεδομένων που καλύπτει διάφορα μέτρα ΕΚΕ και πληρωμών εταιρικού φόρου, διαπιστώνει ότι η ΕΚΕ συνήθως σχετίζεται αρνητικά με τους πραγματικούς φορολογικούς συντελεστές και σχετίζεται θετικά με τις δαπάνες φορολογικών πιέσεων. Αυτό υποδηλώνει ότι οι εταιρείες που ασχολούνται περισσότερο με την ΕΚΕ τείνουν να ξοδεύουν περισσότερα για να επηρεάσουν τη φορολογική νομοθεσία, αλλά πληρώνουν χαμηλότερους φόρους κατά μέσο όρο, υποδηλώνοντας ένα αποτέλεσμα υποκατάστασης μεταξύ της ΕΚΕ και των άμεσων φορολογικών εισφορών.

Ο Dowling (2014) διερευνά τα ηθικά διλήμματα γύρω από την εταιρική φοροαποφυγή, υπογραμμίζοντας τη διασταύρωση της με την ΕΚΕ. Αυτή η συζήτηση προέρχεται από την παρατήρηση ότι οι πληρωμές φόρων αποτελούν θεμελιώδη πτυχή των κοινωνικών υποχρεώσεων μιας εταιρείας, ωστόσο πολλές εταιρείες παρακάμπτουν νομικά αυτό το καθήκον. Ο Dowling (2014) υποστηρίζει ότι η φοροαποφυγή αμφισβητεί την ακεραιότητα των πρωτοβουλιών ΕΚΕ, καθώς η φοροαποφυγή μπορεί να θεωρηθεί ως αποφυγή κοινωνικής ευθύνης. Αυτό το άρθρο χρησιμεύει για να επεκτείνει τη συζήτηση σχετικά με την αξιοπιστία και τη μέτρηση της ΕΚΕ, τονίζοντας την ανάγκη για διαφάνεια και ηθική συνέπεια στις εταιρικές πρακτικές, ειδικά όσον αφορά ενέργειες που είναι νομικά επιτρεπτές αλλά μπορεί να είναι κοινωνικά αμφισβητήσιμες.

Οι Armstrong, Blouin, Jagolinzer και Larcker (2015) εξετάζουν πώς η εταιρική διακυβέρνηση και τα διοικητικά κίνητρα επηρεάζουν την εταιρική φοροαποφυγή. Χρησιμοποιούν παλινδρόμηση για να αξιολογήσουν τα αποτελέσματα των μηχανισμών διακυβέρνησης σε διάφορα επίπεδα φοροαποφυγής. Τα αποτελέσματά τους δείχνουν ότι η σχέση μεταξύ εταιρικής διακυβέρνησης και φοροαποφυγής είναι πολύπλοκη, δείχνοντας θετική συσχέτιση με την ανεξαρτησία του διοικητικού συμβουλίου και την οικονομική πολυπλοκότητα σε χαμηλότερα επίπεδα φοροαποφυγής, αλλά αρνητική συσχέτιση σε υψηλότερα επίπεδα. Αυτό το διακριτικό εύρημα υποδηλώνει ότι, ενώ η ισχυρή διακυβέρνηση μπορεί να αποτρέψει την υπερβολική

φοροαποφυγή, υποστηρίζει επίσης τη μέτρια φοροαποφυγή, ενδεχομένως ευθυγραμμίζοντάς την πιο στενά με τα συμφέροντα των μετόχων.

Οι Geng, Liu, Li, & Chen (2021) διερευνούν τον αντίκτυπο των περιβαλλοντικών κανονισμών της Κίνας στην εταιρική φοροαποφυγή χρησιμοποιώντας το 11ο Πενταετές Σχέδιο ως σχεδόν φυσικό πείραμα. Ανακαλύπτουν ότι η περιβαλλοντική ρύθμιση οδηγεί σε αυξημένη φοροαποφυγή, ιδιαίτερα μεταξύ ιδιωτικών επιχειρήσεων και σε οικονομικά εύπορες περιοχές. Η ανάλυσή τους υποδηλώνει ότι οι λειτουργικοί κίνδυνοι και οι χρηματοδοτικοί περιορισμοί που προκαλούνται από περιβαλλοντικές πολιτικές ωθούν τις επιχειρήσεις να αναζητήσουν στρατηγικές φορολογικής ελάφρυνσης. Αυτή η μελέτη συμβάλλει στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι περιβαλλοντικές πολιτικές μπορούν ακούσια να ενθαρρύνουν οικονομικές συμπεριφορές όπως η φοροαποφυγή, προσφέροντας σημαντικές πληροφορίες για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Οι Shen, Xu, Yu, Xu και Shen (2022) αναλύουν την επίδραση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην εταιρική φοροαποφυγή στην Κίνα, διαπιστώνοντας ότι τα υψηλότερα επίπεδα ρύπανσης συνδέονται με μεγαλύτερη φοροαποφυγή, ειδικά σε μονοπωλιακές βιομηχανίες υψηλής ρύπανσης και μεταξύ των κρατικών επιχειρήσεων. Η μελέτη τους χρησιμοποιεί αυστηρές μεθοδολογίες για να επιβεβαιώσει την αιτιότητα αυτής της σχέσης, υποδηλώνοντας ότι η ατμοσφαιρική ρύπανση επηρεάζει τη διάθεση των εργαζομένων και τη λειτουργική αποτελεσματικότητα, η οποία με τη σειρά της επηρεάζει τις εταιρικές φορολογικές στρατηγικές. Η έρευνα υπογραμμίζει τις ευρύτερες επιπτώσεις των περιβαλλοντικών παραγόντων στις εταιρικές χρηματοοικονομικές πρακτικές και υπογραμμίζει τη σημασία της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής νομοθεσίας με τη χρηματοοικονομική διακυβέρνηση.

Ο Timbete (2023) διερευνά τη σχέση μεταξύ ΕΚΕ και εταιρικών φορολογικών στρατηγικών χρησιμοποιώντας δεδομένα από εταιρείες S&P 1500 μεταξύ 2007 και 2016. Η μελέτη χρησιμοποιεί ένα μοναδικό σύνολο δεδομένων που ελήφθη από την Thomson Reuters και την Compustat για να εξετάσει εάν οι επιδόσεις ΕΚΕ και οι πληρωμές φόρων επηρεάζονται από την απόδοση των επιχειρήσεων σε σχέση με τα επίπεδα φιλοδοξίας τους. Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι οι εταιρείες που αποδίδουν πάνω από τα επίπεδα φιλοδοξίας τους τείνουν να συμμετέχουν λιγότερο στην ΕΚΕ και είναι λιγότερο πιθανό να αποφύγουν τους φόρους. Αντίθετα, όσες βρίσκονται κοντά στα επίπεδα φιλοδοξίας τους παρουσιάζουν υψηλότερες δραστηριότητες ΕΚΕ και περισσότερη φοροαποφυγή. Αυτή η μελέτη προσφέρει μια

διαφοροποιημένη άποψη των κινήτρων πίσω από την ΕΚΕ και τις φορολογικές στρατηγικές, υποδηλώνοντας ότι αφορούν περισσότερο την ανταγωνιστική θέση παρά για ηθικούς λόγους.

Οι Gazzola, Paterson, Amelio, Grechi & Cristina (2023) αναλύουν τον αντίκτυπο της ΕΚΕ στις φορολογικές κουλτούρες στην Ιταλία και τη Ρουμανία μέσω μιας έρευνας που μετρά τις αντιλήψεις και τη γνώση του κοινού σχετικά με τη φοροαποφυγή και τη φορολογική ευθύνη. Χρησιμοποιώντας τεχνικές συμπερασμάτων, η μελέτη συλλαμβάνει πληροφορίες από 1.319 ερωτηθέντες, τονίζοντας τις διαφορές στη φορολογική κουλτούρα και τη ζήτηση για πιο διαφανείς δημοσιονομικές διαδικασίες μεταξύ των δύο χωρών. Τα ευρήματα αποκαλύπτουν ότι παρά τις διαφορετικές εθνικές φορολογικές κουλτούρες, υπάρχει σημαντική έκκληση από το κοινό και στις δύο χώρες για ενισχυμένες πρωτοβουλίες ΕΚΕ που υποστηρίζουν καλύτερη φορολογική συμμόρφωση και διαφάνεια

Οι Ling και Liu (2023) διερευνούν τη σχέση μεταξύ της εταιρικής προσφοράς και της φοροαποφυγής στο πλαίσιο της ΕΚΕ. Χρησιμοποιώντας δεδομένα από την Thomson Reuters και οικονομικές καταστάσεις από την Compustat, αυτή η μελέτη αναλύει εταιρείες του S&P 1500 σε μια πολυετή περίοδο από το 2006 έως το 2017. Τα ευρήματα υποστηρίζουν την υπόθεση ότι η εταιρική προσφορά, ως μορφή ΕΚΕ, σχετίζεται αρνητικά με τη φοροαποφυγή, ιδιαίτερα μεταξύ των επιχειρήσεων που είναι ιδιαίτερα κερδοφόρες, αντιμετωπίζουν χαμηλό πολιτικό κόστος και δραστηριοποιούνται στο εσωτερικό. Αυτή η σχέση είναι ισχυρότερη σε μια εύρωστη οικονομία, υποδηλώνοντας ότι η αλτρουιστική εταιρική συμπεριφορά με τη μορφή δωρεών συνάδει με την καταβολή δίκαιου μεριδίου φόρων και ενισχύει τη νοοτροπία της κοινότητας.

Οι Rashid, Begum, Hossain και Said (2023) εξετάζουν την επίδραση της ΕΚΕ στη φοροαποφυγή στον τραπεζικό τομέα του Μπαγκλαντές, λαμβάνοντας υπόψη τον μετριαστικό ρόλο των πολιτικών διασυνδέσεων. Η έρευνα χρησιμοποιεί ανάλυση δεδομένων πάνελ που καλύπτει και τις 30 εισηγμένες τράπεζες στο Χρηματιστήριο της Ντάκα από το 2012 έως το 2020. Η μελέτη διαπιστώνει ότι οι υψηλότερες δαπάνες ΕΚΕ συσχετίζονται με χαμηλότερα επίπεδα φοροαποφυγής, υποστηρίζοντας τη θεωρία της εταιρικής κουλτούρας. Ωστόσο, η παρουσία πολιτικών διασυνδέσεων μειώνει την αποτελεσματικότητα της ΕΚΕ στον περιορισμό της φοροαποφυγής, υποδεικνύοντας ότι οι πολιτικά συνδεδεμένες εταιρείες είναι πιο πιθανό να συμμετάσχουν σε φορολογικά επιθετικές συμπεριφορές. Αυτή η μελέτη συμβάλλει στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι πολιτικοί δεσμοί μπορούν να επηρεάσουν την ηθική στάση των επιχειρήσεων σχετικά με τις φορολογικές ευθύνες.

Οι Pasko, Zhang, Oriekhova, Hordiyenko και Tkal (2023) διερευνούν την αλληλεπίδραση μεταξύ της ΕΚΕ και της εταιρικής φορολογικής επιθετικότητας υπό διαφορετικά ρυθμιστικά καθεστώτα στην Κίνα. Η μελέτη περιλαμβάνει 6.668 παρατηρήσεις εταιρικού έτους κινεζικών εταιρειών A-share εισηγμένων από το 2011 έως το 2019, που προέρχονται από βάσεις δεδομένων όπως το σύστημα HEXUN CSR, CSMAR και WIND. Τα ευρήματα επιβεβαιώνουν ότι τα υψηλότερα επίπεδα ΕΚΕ συνδέονται με μειωμένη φορολογική επιθετικότητα, ανεξάρτητα από το αν το ρυθμιστικό περιβάλλον είναι υποχρεωτικό ή εθελοντικό. Αυτό το αποτέλεσμα ισχύει ακόμη και με την παρουσία δεικτών ρύπανσης, υπογραμμίζοντας τον ρόλο της ΕΚΕ στην προώθηση ηθικών φορολογικών πρακτικών ανεξάρτητα από τις εξωτερικές ρυθμιστικές πιέσεις. Αυτή η έρευνα ενισχύει την κατανόηση της ΕΚΕ ως αναπόσπαστο στοιχείο της εταιρικής ηθικής συμπεριφοράς, παρά ως μεμονωμένη δραστηριότητα.

Οι Ramesh & Athira (2023) διερευνούν την επίδραση του γεωπολιτικού κινδύνου (GPR) στη φορολογική συμπεριφορά των επιχειρήσεων χρησιμοποιώντας ένα διεθνές δείγμα. Η μελέτη χρησιμοποιεί το γεωπολιτικό μέτρο των Caldara και Iacoviello (2022) για την αξιολόγηση του GPR και χρησιμοποιεί μια παλινδρόμηση πάνελ με σταθερά αποτελέσματα για την ανάλυση των δεδομένων από διάφορες χώρες για μια σημαντική περίοδο. Τα ευρήματα δείχνουν ότι ο αυξημένος γεωπολιτικός κίνδυνος οδηγεί τις επιχειρήσεις να συμμετέχουν περισσότερο στη φοροαποφυγή, ιδιαίτερα όταν υπάρχουν οικονομικοί περιορισμοί. Αυτή η μελέτη υπογραμμίζει επίσης τη σημασία της διακυβέρνησης σε επίπεδο επιχείρησης και σε επίπεδο χώρας για τον μετριασμό των επιπτώσεων του GPR στις φορολογικές συμπεριφορές. Το ολοκληρωμένο διεθνές σύνολο δεδομένων επιτρέπει την ευρεία εφαρμογή των αποτελεσμάτων, προσφέροντας πολύτιμες πληροφορίες για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής που στοχεύουν να περιορίσουν τις επιθετικές φορολογικές πρακτικές εν μέσω γεωπολιτικών εντάσεων.

Οι Rakia, Kachouri και Jarboui (2023) επικεντρώνονται στη μετριαστική επίδραση των γυναικών διευθυντών στη σχέση μεταξύ της ΕΚΕ και της εταιρικής φοροαποφυγής σε εισηγμένες εταιρείες της Μαλαισίας. Αναλύοντας δεδομένα από 78 εταιρείες από το 2010 έως το 2017, η μελέτη χρησιμοποιεί ένα μοντέλο μετριοπάθειας για την αξιολόγηση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ της ΕΚΕ, της παρουσίας γυναικών διευθυντών και της φοροαποφυγής. Τα ευρήματα αποκαλύπτουν ότι η υψηλή παρουσία γυναικών διευθυντών συσχετίζεται με χαμηλότερα επίπεδα φοροαποφυγής σε εταιρείες που συμμετέχουν ενεργά στην ΕΚΕ. Αυτή η έρευνα συμβάλλει στην κατανόηση της δυναμικής μεταξύ της διαφορετικότητας των φύλων στα εταιρικά συμβούλια και των ηθικών επιχειρηματικών

πρακτικών, υποδηλώνοντας ότι οι γυναίκες διευθυντές διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην ενίσχυση των αποτελεσμάτων της ΕΚΕ και στη μείωση των συμπεριφορών φοροαποφυγής.

Οι Benlemlih, Jaballah, Schochet και Peillex (2023) διερευνούν την περίπλοκη αλληλεπίδραση μεταξύ της ΕΚΕ και της εταιρικής φοροαποφυγής, εξετάζοντας συγκεκριμένα το μετριαστικό αποτέλεσμα της ευαισθητοποίησης των καταναλωτών. Η μελέτη τους υποστηρίζει ότι τα υψηλότερα επίπεδα ευαισθητοποίησης των καταναλωτών μπορούν να μετριάσουν τη θετική συσχέτιση που παρατηρείται παραδοσιακά μεταξύ των αξιολογήσεων ΕΚΕ και των συμπεριφορών φοροαποφυγής. Χρησιμοποιώντας ένα σημαντικό σύνολο δεδομένων από το Compustat και το MSCI ESG που εκτείνεται από το 2003 έως το 2017, αναλύουν 6956 παρατηρήσεις εταιρικού έτους. Η μεθοδολογία τους περιλαμβάνει ισχυρά μέτρα, όπως μακροπρόθεσμους αποτελεσματικούς φορολογικούς συντελεστές (ETR) και διάφορες μετρήσεις ΕΚΕ. Τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι οι εταιρείες με υψηλότερες αξιολογήσεις ΕΚΕ και υψηλότερη ευαισθητοποίηση των καταναλωτών είναι λιγότερο πιθανό να συμμετάσχουν σε επιθετικές στρατηγικές φοροαποφυγής, ειδικά κατά τη διάρκεια της οικονομικής ευημερίας και εντός εταιρειών που εστιάζουν στο εσωτερικό και πολιτικά είναι λιγότερο εκτεθειμένες.

Οι Schochet, Benlemlih και Jaballah (2022) διερευνούν τη σχέση μεταξύ της φοροαποφυγής εταιρειών και της μεταχείρισης των εργαζομένων, χρησιμοποιώντας δεδομένα από εταιρείες των ΗΠΑ μεταξύ 2003 και 2017. Το δείγμα περιλαμβάνει 6.674 παρατηρήσεις εταιρικού έτους, φιλτραρισμένες από τα αρχικά δεδομένα για τον αποκλεισμό εταιρειών εκτός ΗΠΑ και σε ρυθμιζόμενες βιομηχανίες, όπως επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Χρησιμοποιούν τόσο επιθετικά όσο και αβλαβή μέτρα φοροαποφυγής και τη διάσταση Σχέσεων Εργαζομένων του MSCI ESG για να μελετήσουν αυτή τη σχέση. Τα αποτελέσματα δείχνουν σθεναρά μια θετική συσχέτιση, υποδηλώνοντας ότι οι εταιρείες που εμπλέκονται σε υψηλότερα επίπεδα φοροαποφυγής αποζημιώνουν καλύτερα τους εργαζομένους, ιδιαίτερα σε σενάρια που περιλαμβάνουν επικίνδυνες φορολογικές στρατηγικές. Αυτό το εύρημα ευθυγραμμίζεται με τις θεωρίες της επίπτωσης της εργασίας και των αντισταθμιστικών διαφορών, παρουσιάζοντας μια διαφοροποιημένη άποψη της εταιρικής συμπεριφοράς στη διαχείριση των σχέσεων των εργαζομένων εν μέσω δραστηριοτήτων φοροαποφυγής.

Οι Gaviious, Livne και Chen (2022) εξετάζουν τις επιπτώσεις μιας εξωγενούς αύξησης της φορολογικής επιβολής στην εταιρική φοροαποφυγή στο πλαίσιο της ΕΚΕ, χρησιμοποιώντας δεδομένα από ισραηλινές εταιρείες από το 2004 έως το 2012. Το δείγμα τους αποτελείται από

4251 παρατηρήσεις εταιρικού έτους, με ειδική εστίαση σε εταιρείες εισηγμένες στο Χρηματιστήριο του Τελ Αβίβ και ταξινομημένες σύμφωνα με τη συμπερίληψή τους στην κατάταξη Maala CSR. Απασχολούν ένα μοναδικό σύνολο δεδομένων που συνδυάζει οικονομικά δεδομένα από το Bloomberg με δεδομένα ΕΚΕ από τη Maala, η οποία αξιολογεί τις εταιρείες με βάση μια ποικιλία κριτηρίων κοινωνικής ευθύνης. Τα ευρήματά τους υποδεικνύουν ότι, ενώ η φοροαποφυγή γενικά μειώνεται ως απάντηση σε ισχυρότερη επιβολή, οι εταιρείες με πολιτικές ΕΚΕ αντιδρούν διαφορετικά, παρουσιάζοντας αύξηση της φοροαποφυγής. Αυτό το παράδοξο υποστηρίζει τις θεωρίες της οργανωμένης υποκρισίας, υποδηλώνοντας ότι οι εταιρείες ΕΚΕ μπορεί να χρησιμοποιήσουν την εικόνα κοινωνικής ευθύνης τους για να μετριάσουν το κόστος φήμης της αυξημένης φοροαποφυγής.

Οι Abdelmoula, Chouaibi και Chouaibi (2022) εξετάζουν τον αντίκτυπο της επιχειρηματικής ηθικής και των βαθμολογιών διακυβέρνησης στη φοροαποφυγή μεταξύ των ευρωπαϊκών εταιρειών. Η έρευνά τους, που εκτείνεται από το 2010 έως το 2019 και περιλαμβάνει 432 εταιρείες από τον δείκτη STOXX600, χρησιμοποιεί γραμμική παλινδρόμηση με δεδομένα πίνακα για την ανάλυση των δεδομένων. Η μελέτη διαπιστώνει ότι οι υψηλότερες βαθμολογίες στην επιχειρηματική ηθική και τη διακυβέρνηση συνδέονται σημαντικά με μειωμένα επίπεδα φοροαποφυγής. Αυτά τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι οι εταιρείες που δίνουν προτεραιότητα στις ηθικές επιχειρηματικές πρακτικές και την ισχυρή διακυβέρνηση είναι λιγότερο πιθανό να συμμετάσχουν σε φοροαποφυγή, υπονοώντας ότι τέτοιες ιδιότητες μπορεί να ενισχύσουν τη φήμη μιας εταιρείας και την αξία των μετόχων. Αυτή η μελέτη συμβάλλει στην περιορισμένη έρευνα στον τομέα της επιρροής της επιχειρηματικής ηθικής στις φορολογικές στρατηγικές σε ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Οι Kacem και Omri (2022) διερευνούν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών κινήτρων στις πρακτικές ΕΚΕ σε εταιρείες της Τυνησίας. Χρησιμοποιώντας πολλαπλά μοντέλα παλινδρόμησης, αυτή η μελέτη αξιολογεί 71 Τυνησιακές εταιρείες σε διάφορους τομείς για να κατανοήσει τον αντίκτυπο των φορολογικών κινήτρων που έχουν σχεδιαστεί ειδικά για την προώθηση της ΕΚΕ. Τα αποτελέσματα αποκαλύπτουν μια αρνητική σχέση μεταξύ των φορολογικών κινήτρων και των πραγματικών πρακτικών ΕΚΕ, υποδηλώνοντας ότι αυτά τα κίνητρα μπορεί να μην ενθαρρύνουν αποτελεσματικά την υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά. Αυτό το εύρημα είναι σημαντικό για τους επενδυτές και τις ρυθμιστικές αρχές που θέλουν να αξιοποιήσουν φορολογικά κίνητρα ως εργαλείο για την ενίσχυση της ΕΚΕ

μεταξύ των εταιρειών. Η μελέτη καλύπτει ένα κενό στη βιβλιογραφία σχετικά με τη διασταύρωση φορολογικών κινήτρων και ΕΚΕ, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της Τυνησίας.

Οι Abid και Dammak (2022) εμβαθύνουν στη σχέση μεταξύ της ΕΚΕ και της φοροαποφυγής σε γαλλικές μη χρηματοοικονομικές εταιρείες από το 2005 έως το 2016. Χρησιμοποιώντας παλινδρομήσεις, η μελέτη τους αντιμετωπίζει ζητήματα αυτοσυσχέτισης και ετεροσκεδαστικότητας. Τα ευρήματα δείχνουν ότι οι εταιρείες με υψηλότερες βαθμολογίες ΕΚΕ τείνουν να συμμετέχουν πιο επιθετικά στη φοροαποφυγή. Ωστόσο, η παρουσία ελεγκτών υψηλής ποιότητας τείνει να μετριάσει αυτή τη συμπεριφορά, υποδηλώνοντας ότι οι ελεγχόμενες εταιρείες ενδέχεται να χρησιμοποιήσουν την ΕΚΕ ως εργαλείο αντιστάθμισης κινδύνου έναντι των κινδύνων φήμης που σχετίζονται με τη φοροαποφυγή. Αυτή η μελέτη συμβάλλει στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η ποιότητα του ελέγχου μπορεί να επηρεάσει τη σχέση μεταξύ της ΕΚΕ και των πρακτικών φοροαποφυγής, παρέχοντας πολύτιμες γνώσεις για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τις ρυθμιστικές αρχές σχετικά με την ανάγκη για ενισχυμένη παρακολούθηση και επιβολή της φορολογικής συμμόρφωσης.

Οι Inger, Stekelberg (2022) διερευνούν τις επιπτώσεις αποτίμησης της κοινωνικά υπεύθυνης φοροαποφυγής στη βιομηχανία ηλεκτρικής ενέργειας, εστιάζοντας ιδιαίτερα στη χρήση των φορολογικών πιστώσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (PTC). Χρησιμοποιώντας ένα δείγμα 675 εταιρικών ετήσιων παρατηρήσεων από τη βιομηχανία ηλεκτρικής ενέργειας στις Ηνωμένες Πολιτείες, που συγκεντρώθηκαν από το 2004 έως το 2019, αναλύουν τη συμμετοχή των εταιρειών στη διεκδίκηση PTC. Τα ευρήματά τους υποδεικνύουν ότι οι επενδυτές εκτιμούν πιο θετικά τη φορολογική εξοικονόμηση από τα PTC σε σύγκριση με άλλες μορφές φοροαποφυγής, υποδηλώνοντας ότι τέτοιες φορολογικές στρατηγικές θεωρούνται υπεύθυνες και δεν προσελκύουν κόστος φήμης. Επιπλέον, βρίσκουν ένα δευτερογενές αποτέλεσμα όπου οι επιχειρήσεις που ασκούν κοινωνικά υπεύθυνες φορολογικές πρακτικές γίνονται αντιληπτές πιο ευνοϊκά όσον αφορά άλλες δραστηριότητες φοροαποφυγής. Αυτή η μελέτη παρέχει μια διαφοροποιημένη άποψη για το πώς οι εταιρικές φορολογικές στρατηγικές που ενσωματώνονται στην ΕΚΕ μπορούν να επηρεάσουν θετικά την αποτίμηση της εταιρείας.

Οι Xu, Wang, Cullinan, Dong (2022) διερευνούν τη σχέση μεταξύ της εταιρικής φοροαποφυγής και της αναγνωσιμότητας των αναφορών ΕΚΕ στην Κίνα. Η μελέτη αναλύει δεδομένα από το 2010 έως το 2017 για κινεζικές εισηγμένες εταιρείες, εστιάζοντας στη διαφάνεια των αναφορών ΕΚΕ ως πιθανό εργαλείο για τον μετριασμό της απώλειας νομιμότητας λόγω φοροαποφυγής.

Το δείγμα περιλαμβάνει 2488 εταιρικές παρατηρήσεις από εταιρείες που δημοσίευσαν εκθέσεις ΕΚΕ, με δεδομένα που προέρχονται από την αναλυτική βάση δεδομένων κειμένου WinGo και δεδομένα απόδοσης οικονομικών και ΕΚΕ από το Hexun.com και ευρέως χρησιμοποιούμενες κινεζικές χρηματοοικονομικές βάσεις δεδομένων. Τα ευρήματα αποκαλύπτουν ότι η σαφέστερη αναφορά ΕΚΕ σχετίζεται με υψηλότερα επίπεδα φοροαποφυγής, ιδιαίτερα μεταξύ των κρατικών επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες. Αυτή η μελέτη συμβάλλει στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι εταιρείες χρησιμοποιούν τη γνωστοποίηση της ΕΚΕ για να διαχειριστούν τις δημόσιες αντιλήψεις και τη νομιμότητα στο πλαίσιο των πρακτικών φοροαποφυγής.

Οι Chouaibi, Rossi και Abdessamed (2022) ανέλυσαν τη σχέση μεταξύ των πρακτικών ΕΚΕ και της φοροαποφυγής μεταξύ 119 γαλλικών βιομηχανικών εταιρειών από το 2010 έως το 2019, χρησιμοποιώντας γραμμική παλινδρόμηση με δεδομένα πάνελ. Τα ευρήματα έδειξαν ότι οι εταιρείες που δεν εμπλέκονται σε δραστηριότητες ΕΚΕ ήταν πιο επιθετικές στη φοροαποφυγή από τις υπόλοιπες, επιβεβαιώνοντας την υπόθεση ότι η ΕΚΕ είναι αναπόσπαστο μέρος της εταιρικής κουλτούρας που επηρεάζει τη φορολογική συμπεριφορά. Οι επιπτώσεις είναι σημαντικές για τα ενδιαφερόμενα μέρη, υποδηλώνοντας ότι η ενίσχυση των δραστηριοτήτων ΕΚΕ θα μπορούσε να μειώσει τις επιθετικές φορολογικές πρακτικές και να βελτιώσει τη χρηματοοικονομική διαφάνεια και τη νομική επιβολή στον φορολογικό τομέα.

Οι Shams, Bose και Gunasekarage (2022) διερεύνησαν τη σύνδεση μεταξύ της εταιρικής φοροαποφυγής και της διοικητικής οικοδόμησης αυτοκρατορίας στις Ηνωμένες Πολιτείες από το 1991 έως το 2015, χρησιμοποιώντας ένα δείγμα 35.060 παρατηρήσεων εταιρικού έτους. Μέσω της παραγοντικής ανάλυσης πολλών μέσων οικοδόμησης αυτοκρατοριών και μέτρων φοροαποφυγής, η μελέτη βρήκε μια θετική συσχέτιση μεταξύ της φοροαποφυγής και των διοικητικών συμπεριφορών οικοδόμησης αυτοκρατοριών, ιδιαίτερα σε εταιρείες με αδύναμους μηχανισμούς διακυβέρνησης και παρακολούθησης. Τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι η φοροαποφυγή μπορεί να *διευκολύνει την εξόρυξη των διοικητικών ενοικίων και την επιθετική ανάπτυξη*, οδηγώντας σε χαμηλότερες αποτιμήσεις των επιχειρήσεων. Αυτή η εκτεταμένη συλλογή δεδομένων περιελάμβανε πολλές βάσεις δεδομένων όπως η Compustat, η Thomson Reuters και η BoardEx, παρέχοντας μια ολοκληρωμένη εικόνα των εταιρικών συμπεριφορών κατά την περίοδο μελέτης.

Οι Khan, Ogunleye, Adegboye, Eluyela και Iyoha (2022) εξετάζουν την αλληλεπίδραση μεταξύ της εταιρικής διακυβέρνησης, της φοροαποφυγής και της αποκάλυψης ΕΚΕ στη Νιγηρία και

το Πακιστάν χρησιμοποιώντας δεδομένα από 212 εταιρείες και στις δύο χώρες από το 2011 έως το 2020. Η μεθοδολογία περιλαμβάνει μοντέλα που στηρίζονται σε παλινδρόμηση σταθερού αποτελέσματος που αναλύουν δεδομένα πάνελ που συλλέγονται από τις αντίστοιχες χρηματιστηριακές αγορές. Τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι η ΕΚΕ συνδέεται θετικά με τη φοροαποφυγή στη Νιγηρία, υποδηλώνοντας μια περίπλοκη σχέση όπου οι επιχειρήσεις ενδέχεται να συμμετέχουν στην ΕΚΕ ως αντισταθμιστικό μηχανισμό φοροαποφυγής. Ωστόσο, στο Πακιστάν, αυτή η σχέση φαίνεται ασήμαντη, υποδηλώνοντας ποικίλες επιπτώσεις της ΕΚΕ στις φορολογικές πρακτικές που βασίζονται σε περιφερειακά ή εθνικά πλαίσια. Η μελέτη υπογραμμίζει επίσης την επιρροή διαφόρων στοιχείων της εταιρικής διακυβέρνησης στις πρακτικές ΕΚΕ, με μεικτά αποτελέσματα στις δύο χώρες, παρέχοντας σημαντικές πληροφορίες για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους ενδιαφερόμενους στις αναδυόμενες αγορές.

Ο Vu Van, Ly (2021) διερευνά τη σχέση μεταξύ της ΕΚΕ και των πληρωμών φόρων εταιρειών χρησιμοποιώντας μια προσέγγιση ποσοστοιχίας, η οποία αποκλίνει από τις παραδοσιακές στρατηγικές μέσης παλινδρόμησης που χρησιμοποιούνται συνήθως στις ανεπτυγμένες οικονομίες. Αυτή η μελέτη, που βασίζεται σε εταιρείες του Βιετνάμ, χρησιμοποιεί εκτιμήσεις οργάνων μεταβλητών σταθερού αποτελέσματος και διαπιστώνει ότι ο αντίκτυπος της ΕΚΕ στις πληρωμές φόρων ποικίλλει ανάλογα με την κατανομή των πληρωμών φόρων. Συγκεκριμένα, ενώ η ΕΚΕ επηρεάζει θετικά τις πληρωμές φόρων σε υψηλότερα ποσοστά, υποδεικνύοντας καλύτερη συμμόρφωση μεταξύ πιο κερδοφόρων ή εμφανών επιχειρήσεων, συνδέεται αρνητικά σε χαμηλότερα εκατοστημόρια. Αυτό υποδηλώνει ότι σε περιβάλλοντα με ασθενέστερα θεσμικά πλαίσια, η ΕΚΕ μπορεί να χρησιμεύσει ως στρατηγικό εργαλείο για τις επιχειρήσεις για τη διαχείριση των φορολογικών τους υποχρεώσεων, αντισταθμίζοντας ενδεχομένως χαμηλότερα επίπεδα διαφάνειας και επιβολής. Η μελέτη χρησιμοποιεί έναν ολοκληρωμένο ορισμό της ΕΚΕ που περιλαμβάνει τις πρακτικές διαχείρισης, τη συμμόρφωση και τη συμμετοχή της κοινότητας για την ανάλυση αυτών των επιπτώσεων.

Οι Salhi, Riguen, Kachouri και Jarboui (2020) αναλύουν τον διαμεσολαβητικό ρόλο της ΕΚΕ στη σχέση μεταξύ εταιρικής διακυβέρνησης και φοροαποφυγής, αντιπαραθέτοντας τις εταιρείες στο Ηνωμένο Βασίλειο (σύστημα κοινού δικαίου) με αυτές στη Γαλλία (σύστημα αστικού δικαίου). Η μελέτη χρησιμοποιεί ένα δείγμα 500 εταιρειών (300 ΗΒ, 200 Γαλλικές) από το 2005 έως το 2017, χρησιμοποιώντας δομικές εξισώσεις και μοντέλα συστημάτων για τη διερεύνηση τόσο των άμεσων όσο και των έμμεσων συνδέσεων. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η ΕΚΕ διαμεσολαβεί πλήρως τη σχέση στις επιχειρήσεις του ΗΒ, ενώ εν μέρει μεσολαβεί

στις γαλλικές επιχειρήσεις. Αυτή η έρευνα παρέχει πληροφορίες για το πώς διαφορετικά νομικά πλαίσια μπορεί να επηρεάσουν την αποτελεσματικότητα της ΕΚΕ ως μεσολαβητικού παράγοντα στις πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης που σχετίζονται με τη φοροαποφυγή.

Ο Lee (2020) εξετάζει τη δέσμευση ΕΚΕ εταιρειών εισηγμένων στο χρηματιστήριο των ΗΠΑ με έδρα σε φορολογικούς παραδείσους σε σύγκριση με εκείνες στις ΗΠΑ, χρησιμοποιώντας ένα δείγμα 138 παρατηρήσεων εταιρικού έτους από το 2004 έως το 2013. Χρησιμοποιώντας ένα σχέδιο αντιστοίχισης δειγμάτων και διαφορές στις διαφορές μεθοδολογία, η μελέτη διαπιστώνει ότι οι εταιρείες με έδρα φορολογικού παραδείσου εμφανίζουν σημαντικά χαμηλότερη δέσμευση ΕΚΕ. Αυτό το μοτίβο παραμένει ακόμη και στο πλαίσιο των υψηλών προσδοκιών ΕΚΕ από τις κοινότητες των ΗΠΑ, υποδηλώνοντας ότι η εταιρική κουλτούρα στους φορολογικούς παραδείσους μπορεί να επηρεάσει τις δραστηριότητες ΕΚΕ των επιχειρήσεων. Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι η μετεγκατάσταση των κεντρικών γραφείων σε περιοχές με χαμηλότερους φόρους ενδέχεται να μειώσει τις προσπάθειες ΕΚΕ των εταιρειών, αντανakλώντας στρατηγικές προσαρμογές στις φορολογικές υποχρεώσεις και τις προσδοκίες της κοινότητας.

Ο Alsaadi (2020) διερευνά τη σχέση μεταξύ της ΕΚΕ και της επιθετικής φοροαποφυγής σε ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, εστιάζοντας στον αντίκτυπο των δικαιοδοσιών συμμόρφωσης με τις οικονομικές φορολογικές αναφορές από το 2008 έως το 2016. Χρησιμοποιώντας ανάλυση παλινδρόμησης σε ένα σύνολο δεδομένων εταιρειών σε διάφορες κατηγορίες στις ευρωπαϊκές χώρες, η μελέτη αποκαλύπτει μια θετική συσχέτιση μεταξύ της ΕΚΕ και της φοροαποφυγής, ειδικά σε περιοχές με χαμηλή συμμόρφωση με τη φορολογική αναφορά. Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι οι εταιρείες σε αυτές τις δικαιοδοσίες μπορούν να χρησιμοποιήσουν την ΕΚΕ ως στρατηγική για να μετριάσουν τις αρνητικές συνέπειες των πρακτικών φοροαποφυγής τους. Αυτή η έρευνα συμβάλλει στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τα ρυθμιστικά περιβάλλοντα επηρεάζουν την εταιρική συμπεριφορά, προσφέροντας πληροφορίες για την περίπλοκη δυναμική της ΕΚΕ και της φοροαποφυγής.

Ο Goerke (2019) παρουσιάζει μια θεωρητική ανάλυση της σχέσης μεταξύ της ΕΚΕ και της φοροαποφυγής σε ένα ολιγοπωλιακό πλαίσιο αγοράς. Η μελέτη προτείνει ένα μοντέλο όπου μια επιχείρηση μεγιστοποιεί ένα σταθμισμένο άθροισμα κερδών και έναν στόχο ΕΚΕ, ο οποίος περιλαμβάνει την παραγωγή της επιχείρησης και τις συνεισφορές της στα δημόσια αγαθά μέσω πληρωμών φόρων. Η ανάλυση αποκαλύπτει ότι η ενίσχυση μιας πτυχής της ΕΚΕ μπορεί να οδηγήσει την επιχείρηση να μειώσει την εστίαση στην άλλη, εμφανίζοντας έτσι τόσο

υποκατάστατη όσο και συμπληρωματική δυναμική μεταξύ της ΕΚΕ και της φοροαποφυγής. Αυτή η πολυπλοκότητα υποδηλώνει ότι η εμπειρική σχέση μεταξύ αυτών των μεταβλητών μπορεί να είναι ασαφής και η χρήση σύνθετων δεικτών ΕΚΕ μπορεί να κρύψει την πραγματική φύση της αλληλεπίδρασής τους.

Ο Zeng (2019) διερευνά την εμπειρική σχέση μεταξύ της ΕΚΕ και της φοροαποφυγής σε 35 χώρες, χρησιμοποιώντας διάφορα μέτρα εταιρικής φοροαποφυγής, όπως διαφορές μεταξύ νόμιμων και πραγματικών φορολογικών συντελεστών. Η μελέτη διαπιστώνει ότι γενικά, η ΕΚΕ συνδέεται θετικά με τη φοροαποφυγή. Ωστόσο, αποκαλύπτει επίσης ότι σε χώρες με ασθενέστερη διακυβέρνηση, οι εταιρείες με υψηλές βαθμολογίες ΕΚΕ τείνουν να συμμετέχουν λιγότερο στη φοροαποφυγή, υποδηλώνοντας μια υποκατάστατη σχέση μεταξύ της ΕΚΕ και της ποιότητας διακυβέρνησης. Αυτή η έρευνα υπογραμμίζει τον σημαντικό ρόλο της διακυβέρνησης σε επίπεδο χώρας στη διαμόρφωση του αντίκτυπου της ΕΚΕ στις εταιρικές φορολογικές στρατηγικές και συμβάλλει στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο το νομικό και θεσμικό περιβάλλον επηρεάζει την εταιρική συμπεριφορά.

Οι Mao & Wu (2019) διερευνούν τις μετριασμένες διαμεσολαβητικές επιπτώσεις της ΕΚΕ στη φοροαποφυγή σε κινεζικές εταιρείες εισηγμένες στο χρηματιστήριο από το 2009 έως το 2016. Χρησιμοποιώντας εμπειρικά δεδομένα, η μελέτη εξετάζει εάν η εταιρική κερδοφορία μεσολαβεί στη σχέση μεταξύ απόδοσης ΕΚΕ και φοροαποφυγής. Τα ευρήματα δείχνουν ότι η απόδοση της ΕΚΕ επηρεάζει αρνητικά την εταιρική κερδοφορία, η οποία με τη σειρά της μειώνει τη φοροαποφυγή, υποδηλώνοντας μια έμμεση σχέση μεταξύ της ΕΚΕ και της φοροαποφυγής. Η μελέτη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, ενώ η απόδοση της ΕΚΕ επηρεάζει σημαντικά την εταιρική κερδοφορία, δεν μειώνει τον αντίκτυπο της κερδοφορίας στη φοροαποφυγή, προσφέροντας νέες γνώσεις για τη σύνθετη δυναμική των δραστηριοτήτων ΕΚΕ και των οικονομικών στρατηγικών στις κινεζικές εταιρείες.

Ο Velte (2020) εστιάζει στην επιρροή των βιώσιμων θεσμικών επενδύτων (SII) στην εταιρική φοροαποφυγή και στον συντονιστικό ρόλο των επιδόσεων εταιρικής βιωσιμότητας (CSP) στην ευρωπαϊκή κεφαλαιαγορά. Αυτή η μελέτη, που βασίζεται σε ένα δείγμα 1689 παρατηρήσεων εταιρικού έτους από το EUROSTOXX 600 μεταξύ 2014 και 2020, χρησιμοποιεί αναλύσεις συσχέτισης και παλινδρόμησης για να διερευνήσει αυτές τις δυναμικές. Τα ευρήματα δείχνουν ότι τα SII μειώνουν σημαντικά τη φοροαποφυγή και αυτό το αποτέλεσμα ενισχύεται περαιτέρω από τα υψηλότερα επίπεδα CSP. Η μελέτη προτείνει ότι η ενσωμάτωση στρατηγικών φοροαποφυγής στις συνολικές προσπάθειες βιωσιμότητας μπορεί να ενισχύσει τη φήμη μιας

επιχείρησης και να ευθυγραμμιστεί με τα ευρύτερα συμφέροντα των ενδιαφερομένων. Αυτή η έρευνα υπογραμμίζει τη σημασία της δομής ιδιοκτησίας και του CSP στη διαμόρφωση της φορολογικής συμπεριφοράς, ειδικά στο πλαίσιο των πρόσφατων ευρωπαϊκών κανονισμών για τη βιώσιμη χρηματοδότηση και τη φορολογική γνωστοποίηση.

Οι Du & Li (2020) εξετάζουν τη σχέση μεταξύ της φοροαποφυγής και της απόδοσης της EKE, παράλληλα με τις οικονομικές επιπτώσεις της στις οικονομίες BRICS. Το δείγμα περιλαμβάνει όλες τις εισηγμένες εταιρείες στο BRICS από το 2014 έως το 2020, χρησιμοποιώντας δεδομένα από τη βάση δεδομένων Thomas Reuters EIKON για την αξιολόγηση της απόδοσης της EKE. Η μελέτη χρησιμοποιεί μοντέλα παλινδρόμησης συγκεντρωτικών και πάνελ δεδομένων για την ανάλυση των δεδομένων. Τα ευρήματα αποκαλύπτουν ότι η υψηλότερη απόδοση EKE συσχετίζεται με χαμηλότερη φοροαποφυγή επιχειρήσεων, βελτιωμένη οικονομική απόδοση και μειωμένο κόστος τραπεζικού χρέους. Αυτή η έρευνα υποστηρίζει τη θεωρία της εταιρικής κουλτούρας, προτείνοντας ότι οι εταιρείες με ισχυρές δεσμεύσεις EKE είναι πιθανό να συμμετέχουν λιγότερο στη φοροαποφυγή, αντανακλώντας μια συνεπή ηθική στάση στις επιχειρηματικές τους πρακτικές.

Οι Abdul Wahab, Mustapha και Md Rahin (2022) διερευνούν τη σχέση μεταξύ της EKE και της φοροαποφυγής στη Μαλαισία, με γνώμονα τη νεοθεσμική θεωρία. Αναλύουν δεδομένα από 52 εισηγμένες εταιρείες κατά την περίοδο 2009 έως 2019, εξετάζοντας τον αντίκτυπο σε τρεις διαστάσεις EKE: κοινότητα, εργαζόμενοι και περιβάλλον. Η μελέτη διαπιστώνει ότι οι γενικές δραστηριότητες EKE και η φοροαποφυγή δεν σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό, εκτός από το πλαίσιο της EKE που εστιάζεται στην κοινότητα, όπου υπάρχει σημαντική σχέση. Αυτό το αποτέλεσμα υποδηλώνει ότι η αντίληψη της φοροαποφυγής σε σχέση με την EKE είναι πολύπλοκη και δεν θεωρείται αυστηρά ως ανήθικη στο πλαίσιο της Μαλαισίας. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν τις διαφορετικές ερμηνείες και ενσωματώσεις της EKE και των φορολογικών πρακτικών σε διαφορετικές διαστάσεις EKE και πολιτισμικά περιβάλλοντα.

Οι Khan, Sheikh και Ahmad (2023) διεξήγαγαν μια μελέτη αναλύοντας τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ της πράσινης συμπεριφοράς των εργαζομένων (GEB), της πράσινης ικανότητας (GC), της φοροαποφυγής (TA) και της βιώσιμης εταιρικής απόδοσης (SFP) στις πακιστανικές MME στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας. Χρησιμοποιώντας ένα δείγμα 375 MME, η μελέτη χρησιμοποίησε μερική μοντελοποίηση δομικών εξισώσεων ελαχίστου τετραγώνου (PLS-SEM) για την επεξεργασία δεδομένων που συλλέχθηκαν μέσω έρευνας που διανεμήθηκε μεταξύ των εκπροσώπων του All Pakistan Textile Mills Association και άλλων περιφερειακών εμπορικών

επιμελητηρίων. Τα ευρήματα δείχνουν ότι η ΕΚΕ μεσολαβεί σημαντικά στη σχέση μεταξύ των πράσινων δυνατοτήτων και της βιώσιμης απόδοσης της επιχείρησης. Ωστόσο, η ΕΚΕ που επικεντρώνεται σε περιβαλλοντικά ζητήματα δεν αλλάζει σημαντικά τη σχέση μεταξύ φοροαποφυγής και βιώσιμων επιδόσεων, τονίζοντας τον περίπλοκο ρόλο των φορολογικών στρατηγικών στα πλαίσια της ΕΚΕ.

Οι Kiesewetter και Manthey (2017) διερευνούν τον αντίκτυπο της εταιρικής διακυβέρνησης και της ΕΚΕ στη σχέση μεταξύ δημιουργίας αξίας και φοροαποφυγής σε ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο, αναλύοντας 7.924 παρατηρήσεις από το 2005 έως το 2014. Η μελέτη τους κατηγοριοποιεί τις εταιρείες σε υψηλές και χαμηλές επιδόσεις ΕΚΕ και εξετάζει την επιρροή των τύπων οικονομίας της αγοράς (φιλελεύθερη έναντι συντονισμένης) στις φορολογικές συμπεριφορές. Τα ευρήματα δείχνουν ότι η φοροαποφυγή δεν δημιουργεί αξία. Αντίθετα, υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ της δημιουργίας αξίας και των πραγματικών φορολογικών συντελεστών, ιδιαίτερα μεταξύ των επιχειρήσεων με χαμηλές επιδόσεις ΕΚΕ. Αυτή η μελέτη επισημαίνει επίσης ότι η ισχυρότερη εταιρική διακυβέρνηση συσχετίζεται με χαμηλότερους πραγματικούς φορολογικούς συντελεστές, υποστηρίζοντας βελτιωμένες γνωστοποιήσεις ΕΚΕ για πιθανή αύξηση των φορολογικών εσόδων και ευθυγράμμιση των επιχειρηματικών πρακτικών με ευρύτερες κοινωνικές ευθύνες.

Οι Jemiole και Farnsel (2023) προσφέρουν μια ολοκληρωμένη βιβλιογραφική ανασκόπηση που αναλύει τη σύνθετη σχέση μεταξύ της εταιρικής φοροαποφυγής και της ΕΚΕ. Διεξάγονται μέσω μιας εκτενούς ανασκόπησης άρθρων από κορυφαία περιοδικά λογιστικής, χρηματοοικονομικής και διαχείρισης, οι συγγραφείς συνθέτουν υπάρχουσα θεωρητική και εμπειρική έρευνα για να διερευνήσουν εάν αυτές οι εταιρικές συμπεριφορές λειτουργούν ως συμπληρωματικά ή υποκατάστατα. Η ανασκόπηση αποκαλύπτει μικτά στοιχεία που υποστηρίζουν και τις δύο προοπτικές και εντοπίζει κενά για μελλοντική έρευνα. Αυτή η μελέτη χρησιμεύει ως θεμελιώδης πηγή για τους ερευνητές που στοχεύουν στην εμβάθυνση της κατανόησης της αλληλεπίδρασης μεταξύ της ΕΚΕ και των φορολογικών πρακτικών, εν τέλει για την ενημέρωση πιο αποτελεσματικών εταιρικών και φορολογικών πολιτικών που στοχεύουν στη μεγιστοποίηση του δημόσιου συμφέροντος.

Οι Hardeck, Inger, Moore και Schneider (2023) διερευνούν τη φύση των φορολογικών συζητήσεων στις εκθέσεις ΕΚΕ μέσω μιας ανάλυσης κειμένου 2.984 αναφορών ΕΚΕ από 22 χώρες, χρησιμοποιώντας δεδομένα από τη Βάση Δεδομένων Αποκάλυψης Αειφορίας GRI. Τα ευρήματά τους δείχνουν ότι οι εταιρείες γενικά προσφέρουν περιορισμένες φορολογικές

πληροφορίες σε αυτές τις εκθέσεις, με την τάση να χαρακτηρίζουν τις φορολογικές πληρωμές ως κοινωνικά επωφελείς αντί να περιγράφουν στρατηγικές για υπεύθυνη φορολογική συμπεριφορά. Συγκεκριμένα, υπάρχει μια αρνητική συσχέτιση μεταξύ των υπεύθυνων φορολογικών γνωστοποιήσεων και των περιβαλλοντικών επιδόσεων, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι εταιρείες μπορούν να χρησιμοποιήσουν αυτές τις γνωστοποιήσεις για να ενισχύσουν ή να επιδιορθώσουν το κεφάλαιο φήμης τους. Επιπλέον, παρατηρείται μια θετική σχέση μεταξύ αυτών των γνωστοποιήσεων και της φοροαποφυγής, ιδιαίτερα μεταξύ των εταιρειών των ΗΠΑ, παρέχοντας πληροφορίες που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τα πρότυπα και τις πρακτικές αναφοράς ΕΚΕ.

Οι Col και Patel (2019) διερευνούν τη σχέση μεταξύ της ΕΚΕ και της φοροαποφυγής, εστιάζοντας στις εταιρείες των ΗΠΑ που ανοίγουν θυγατρικές σε υπεράκτιους φορολογικούς παραδείσους ως κοινή στρατηγική φοροαποφυγής. Η μελέτη χρησιμοποιεί ένα δείγμα εταιρειών των Η.Π.Α. εξετάζοντας τις αλλαγές στις δραστηριότητες ΕΚΕ μετά την ίδρυση θυγατρικών φορολογικών παραδείσων και τη θέσπιση του κανόνα ελέγχου CFC από το Κογκρέσο το 2006. Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι οι εταιρείες αυξάνουν τις αξιολογήσεις ΕΚΕ τους σημαντικά μετά την εφαρμογή τέτοιων φορολογικών στρατηγικών, πιθανότατα ως μέτρο διαχείρισης κινδύνου για την αντιστάθμιση των κινδύνων για τη φήμη που συνδέονται με την επιθετική φοροαποφυγή. Αυτό το αποτέλεσμα υποστηρίζει τη θεωρία διαχείρισης κινδύνου, υποστηρίζοντας ότι οι εταιρείες μπορούν να ενισχύσουν τις προσπάθειες ΕΚΕ για τον μετριασμό των πιθανών αντιδράσεων από τις πρακτικές φοροαποφυγής τους.

Οι Lanis και Richardson (2015) διερευνούν τη συσχέτιση μεταξύ της απόδοσης της ΕΚΕ και της εταιρικής φοροαποφυγής χρησιμοποιώντας ένα δείγμα 434 εταιρικών παρατηρήσεων από τη βάση δεδομένων Kinder, Lydenberg και Domini (KLD), που εκτείνεται από το 2003 έως το 2009. Το δείγμα περιλαμβάνει 217 φοροαποφεύγουσες και 217 μη φοροαποφεύγουσες επιχειρήσεις, που ταιριάζουν με βάση τον κλάδο, το μέγεθος και τον χρόνο. Χρησιμοποιώντας ανάλυση παλινδρόμησης logit, η μελέτη διαπιστώνει ότι η υψηλότερη απόδοση ΕΚΕ συσχετίζεται σημαντικά με χαμηλότερη πιθανότητα φοροαποφυγής. Ειδικότερα, οι δραστηριότητες ΕΚΕ που σχετίζονται με τις κοινοτικές σχέσεις και τη διαφορετικότητα είχαν επιρροή στη μείωση των τάσεων φοροαποφυγής. Αυτή η μελέτη υπογραμμίζει το δυναμικό της ΕΚΕ ως παράγοντα μετριασμού στις εταιρικές φορολογικές στρατηγικές, τονίζοντας ότι οι εταιρείες με ισχυρές πρακτικές ΕΚΕ είναι λιγότερο πιθανό να συμμετάσχουν σε φοροαποφυγή.

Οι Abdelfattah και Aboud (2020) αναλύουν τη σχέση μεταξύ της φοροαποφυγής, της εταιρικής διακυβέρνησης και της ΕΚΕ στην αιγυπτιακή κεφαλαιαγορά, με έμφαση στις αποδόσεις του χρηματιστηρίου. Η μελέτη περιλαμβάνει ένα δείγμα 735 εταιρικών παρατηρήσεων από τις πιο ενεργές εταιρείες που είναι εισηγμένες στο Αιγυπτιακό Χρηματιστήριο (EGX 100) από το 2007 έως το 2016. Η έρευνα καταδεικνύει μια θετική συσχέτιση μεταξύ της εξελιγμένης εταιρικής διακυβέρνησης (ιδίως συμβούλια με μέλη της οικογένειας ή αλλοδαπά μέλη) και αυξημένη αποκάλυψη ΕΚΕ. Επιπλέον, οι εταιρείες με υψηλότερες γνωστοποιήσεις ΕΚΕ παρουσίασαν μεγαλύτερες αποδόσεις στο χρηματιστήριο, υποδηλώνοντας ότι η αποτελεσματική ΕΚΕ μπορεί να ενισχύσει την εταιρική αξία. Αυτή η μελέτη προσφέρει πολύτιμες γνώσεις για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους συμμετέχοντες στην αγορά στις αναδυόμενες οικονομίες, δίνοντας έμφαση στο ρόλο της ΕΚΕ και της εταιρικής διακυβέρνησης στη διαχείριση φορολογικών στρατηγικών και στη βελτίωση της απόδοσης των επιχειρήσεων.

Οι Jiang, Zhang και Si (2022) εξετάζουν τον αντίκτυπο της υποχρεωτικής γνωστοποίησης ΕΚΕ στην εταιρική φοροαποφυγή στην Κίνα. Χρησιμοποιούν ένα σύνολο δεδομένων που περιλαμβάνει 7.168 σταθερές παρατηρήσεις από τα χρηματιστήρια της Σαγκάης και του Shenzhen, εστιάζοντας στην περίοδο από το 2006 έως το 2011. Χρησιμοποιώντας αντιστοίχιση βαθμολογίας τάσης και μεθοδολογία διαφοράς στις διαφορές, η ανάλυσή τους αποκαλύπτει ότι η υποχρεωτική γνωστοποίηση ΕΚΕ οδηγεί σε σημαντική αύξηση της φοροαποφυγής των επιχειρήσεων. Η επίδραση είναι ιδιαίτερα έντονη σε επιχειρήσεις με ασθενέστερη κερδοφορία και σε εκείνες που επηρεάζονται περισσότερο από την απαίτηση γνωστοποίησης, όπως οι εταιρείες που ρυπαίνουν ή εκείνες σε περιοχές με υψηλή γνωστοποίηση. Η μελέτη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, ενώ η υποχρεωτική αποκάλυψη ΕΚΕ μπορεί να προωθήσει τη διαφάνεια, ενθαρρύνει επίσης ακούσια τις εταιρείες να συμμετάσχουν περισσότερο σε πρακτικές φοροαποφυγής.

Οι Compagnie, Struyfs και Torsin (2023) διερευνούν τη σχέση μεταξύ των περιβαλλοντικών κανονισμών και της εταιρικής φοροαποφυγής στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας εκπομπών της ΕΕ (EU ETS). Αναλύοντας δεδομένα από 1.452 ετήσιες παρατηρήσεις που σχετίζονται με 358 εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες, διερευνούν αλλαγές στη φοροαποφυγή μετά τη σημαντική αύξηση των τιμών του άνθρακα το 2017. Τα ευρήματά τους δείχνουν ότι οι εταιρείες έντασης ρύπανσης αύξησαν σημαντικά τις δραστηριότητες φοροαποφυγής τους μετά το σοκ μετά την τιμή. Η μελέτη επισημαίνει επίσης ότι η απόκριση φοροαποφυγής ποικίλλει ανάλογα

με τις δομές λειτουργικού κόστους των επιχειρήσεων και μετριάζεται από ανησυχίες σχετικά με τη φήμη και τους εσωτερικούς και εξωτερικούς μηχανισμούς παρακολούθησης.

Πίνακας μελετών

Συγγραφείς	Μεθοδολογία	Χώρα/ περιοχή	Δείγμα	Αποτελέσματα	Συμπεράσματα
Sarhan, Elmagrhi, & Elkhashen (2024)	Συνήθη ελάχιστα τετράγωνα και παλινδρόμηση Tobit	Ηνωμένο Βασίλειο	350 εισηγμένες εταιρείες στο FTSE Ηνωμένο Βασίλειο	Οι εταιρείες που έχουν δεσμευτεί για αυστηρά μέτρα κατά της διαφθοράς παρουσιάζουν μειωμένα επίπεδα φοροαποφυγής.	Η χρηστή διακυβέρνηση και τα ισχυρά μέτρα κατά της διαφθοράς είναι ζωτικής σημασίας για τον περιορισμό της φορολογικής αθέμιτης πρακτικής, ενισχύοντας τις επιχειρηματικές πρακτικές για τον μετριασμό των κινδύνων φοροαποφυγής.
Feng, Wang, & Wang (2024)	Δείγματα ισορροπημένης εντροπίας	28 χώρες	Δεν διευκρινίζεται	Οι εταιρικές πρωτοβουλίες μείωσης του άνθρακα επηρεάζουν θετικά τις πληρωμές φόρων, ειδικά σε αυστηρές δικαιοδοσίες.	Οι περιβαλλοντικές πρακτικές ενισχύουν τη σταθερή θέση έναντι των φορολογικών αρχών, επηρεάζοντας τις φορολογικές υποχρεώσεις, με αξιοσημείωτα οφέλη στις πληρωμές φόρων σε χώρες με αυστηρούς φόρους άνθρακα.
Jiang, Hu, & Jiang (2024)		Κίνα	Μη χρηματοοικονο	Τα υψηλά πρότυπα ESG μειώνουν σημαντικά τις	Η απόδοση του ESG διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη μείωση της

			μικές εταιρείες εισηγμένες στο χρηματιστήριο από το 2009- 2021	δραστηριότητες φοροαποφυγής.	φοροαποφυγής των επιχειρήσεων, με σημαντικές επιπτώσεις σε περιοχές με λιγότερο ανεπτυγμένα χρηματοπιστωτικά συστήματα και υψηλότερο κόστος αντιπροσωπείας.
Souguir, Lassoued, Khanchel, Bouzgarrou (2024)		Γαλλία	222 επιχειρήσεις από το 2009- 2021	Τα υψηλότερα επίπεδα περιβαλλοντικής απόδοσης συσχετίζονται με αυξημένη φοροαποφυγή, επηρεαζόμενη από τις ιδιοκτησιακές δομές.	Οι περιβαλλοντικές επιδόσεις και η εταιρική φοροαποφυγή συνδέονται, με την ιδιοκτησία όπως οι θεσμικοί επενδυτές και οι οικογενειακοί μέτοχοι που ενισχύουν αυτή τη σχέση.
Kovermann & Velte (2019)	Ανασκόπηση της βιβλιογραφίας	Δεν διευκρινίζ εται	79 άρθρα	Η εταιρική διακυβέρνηση επηρεάζει σημαντικά το επίπεδο εταιρικής φοροαποφυγής.	Η αποτελεσματική διακυβέρνηση μπορεί να διαχειριστεί τις στρατηγικές ελαχιστοποίησης της φορολογίας, αποτρέποντας παράλληλα τους υπερβολικούς κινδύνους φοροαποφυγής. Αμφισβητεί την κλασική θεωρία εντολέα- πράκτορα, προτείνοντας μια ευρύτερη προσέγγιση για την κατανόηση των

					καθοριστικών παραγόντων φοροαποφυγής.
Sikka (2010)	Αναλυτική ανασκόπηση	Δεν διευκρινίζεται	Δεν εφαρμόζεται	Αποσύνδεση των δηλώσεωβ ΕΚΕ και τις πραγματικές φορολογικές πρακτικές, περιγράφοντας αυτό ως οργανωμένη υποκρισία.	Επικρίνει την αντίφαση στις πρακτικές ΕΚΕ των επιχειρήσεων και τη φοροαποφυγή, επισημαίνοντας τις αρνητικές συνέπειες τέτοιων αποκλίσεων.
Hasseldine & Morris (2013)	Κριτική απάντηση	Δεν διευκρινίζεται	Δεν εφαρμόζεται	Επικρίνει τη σύγχυση της φοροαποφυγής με τη φοροδιαφυγή του Sikka και διευκρινίζει τις εσφαλμένες αντιλήψεις σχετικά με τα στατιστικά στοιχεία για τα φορολογικά κενά.	Υποστηρίζει μια πιο ακριβή διάκριση μεταξύ της νόμιμης φοροαποφυγής και της παράνομης φοροδιαφυγής στις συζητήσεις για την ΕΚΕ και τη φορολογική συμπεριφορά, προτείνοντας περαιτέρω έρευνα για μια λεπτομερή κατανόηση.
Sikka (2013)	Αντίκρουση	Δεν διευκρινίζεται	Δεν εφαρμόζεται	Ενισχύει τα επιχειρήματα σχετικά με το χάσμα μεταξύ των δηλώσεων ΕΚΕ και των πραγματικών φορολογικών συμπεριφορών.	Αντιμετωπίζει τις επικρίσεις και συνεχίζει να υπογραμμίζει το ζήτημα της οργανωμένης υποκρισίας εντός εταιρειών που ισχυρίζονται ότι υποστηρίζουν την

					ΕΚΕ αλλά εφαρμόζουν αντίθετες φορολογικές πρακτικές.
Lin, Cheng, & Zhang (2017)	Εμπειρική ανάλυση	Κίνα	Δεν διευκρινίζεται	Ο αντίκτυπος της υποχρεωτικής γνωστοποίησης ΕΚΕ στις φορολογικές πρακτικές ποικίλλει ανάλογα με την περιφερειακή θεσμική ακεραιότητα. Συχνά χρησιμεύει ως άλλοθι σε περιοχές χαμηλής ακεραιότητας.	Δείχνει πώς οι περιφερειακές διαφορές στη θεσμική ποιότητα εντός της Κίνας επηρεάζουν την αυθεντικότητα και την αποτελεσματικότητα των γνωστοποιήσεων ΕΚΕ που σχετίζονται με φορολογικές πρακτικές.
Firmansyah et al. (2022)	Εμπειρική ανάλυση	Ινδονησία	42 κατασκευαστικές εταιρείες	Οι πολιτικές διασυνδέσεις και οι επενδυτικές ευκαιρίες προωθούν τη φοροαποφυγή. Η ΕΚΕ αποδυναμώνει αυτή τη σχέση.	Η ενσωμάτωση της ΕΚΕ στις φορολογικές πολιτικές μπορεί να μετριάσει τις επιπτώσεις των πολιτικών διασυνδέσεων και των επενδυτικών ευκαιριών στη φοροαποφυγή.
Huseynov & Klamm (2012)	Εμπειρική ανάλυση	Δεν διευκρινίζεται	Δεν διευκρινίζεται	Οι ανησυχίες της ΕΚΕ που σχετίζονται με την κοινότητα	Οι διαστάσεις της ΕΚΕ είναι ζωτικής σημασίας για τη διαμόρφωση των στρατηγικών φοροαποφυγής των

				επηρεάζουν σημαντικά τις φορολογικές συμπεριφορές.	επιχειρήσεων, δίνοντας έμφαση στη σημασία της ΕΚΕ στις μελέτες φορολογικής διαχείρισης.
Bauer (2016)	Εμπειρική ανάλυση	Δεν διευκρινίζεται	Δεν διευκρινίζεται	Οι εταιρείες με αδυναμίες εσωτερικού ελέγχου έχουν υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές. Η βελτίωση των ελέγχων οδηγεί σε μεγαλύτερη αποφυγή.	Η ποιότητα της εσωτερικής διακυβέρνησης παίζει σημαντικό ρόλο στις φορολογικές στρατηγικές, επηρεάζοντας τον τρόπο με τον οποίο οι εταιρείες διαχειρίζονται επιθετικές φορολογικές στρατηγικές.
Davis et al. (2016)	Εμπειρική ανάλυση	Δεν διευκρινίζεται	Δεν διευκρινίζεται	Η ΕΚΕ σχετίζεται αρνητικά με τους αποτελεσματικούς φορολογικούς συντελεστές και θετικά σχετίζεται με τις δαπάνες φορολογικών λόμπι.	Οι εταιρείες που ασχολούνται με την ΕΚΕ τείνουν να επηρεάζουν περισσότερο τη φορολογική νομοθεσία, αλλά πληρώνουν λιγότερο φόρο, υποδηλώνοντας ένα αποτέλεσμα υποκατάστασης μεταξύ της ΕΚΕ και των πληρωμών φόρων.
Dowling (2014)	Θεωρητική συζήτηση	Δεν διευκρινίζεται	Δεν εφαρμόζεται	Συζήτηση για ηθικά διλήμματα φοροαποφυγής που διασταυρώνονται με την ΕΚΕ.	Η φοροαποφυγή μπορεί να υπονομεύσει την ακεραιότητα των πρωτοβουλιών ΕΚΕ, απαιτώντας μεγαλύτερη διαφάνεια και ηθική συνέπεια.

Armstrong et al. (2015)	Ανάλυση ποσοτικής παλινδρόμησης	Δεν διευκρινίζεται	Δεν διευκρινίζεται	Πολύπλοκη σχέση μεταξύ της εταιρικής διακυβέρνησης και της φοροαποφυγής, που ποικίλλει ανάλογα με το επίπεδο αποφυγής	Η ισχυρή διακυβέρνηση μπορεί να αποτρέψει την υπερβολική φοροαποφυγή, αλλά μπορεί να υποστηρίξει τη μέτρια αποφυγή, ευθυγραμμιζόμενη στενά με τα συμφέροντα των μετόχων.
Geng, Liu, Li, Chen (2021)	Οιονεί φυσικό πείραμα	Κίνα	Δεν διευκρινίζεται	Η περιβαλλοντική ρύθμιση οδηγεί σε αυξημένη φοροαποφυγή, ειδικά σε ιδιωτικές επιχειρήσεις.	Οι περιβαλλοντικές πολιτικές μπορούν ακούσια να ενθαρρύνουν τη φοροαποφυγή και για αυτό χρειάζεται ολοκληρωμένη οικονομική και περιβαλλοντική διακυβέρνηση.
Shen, Xu, Yu, Xu, Shen (2022)	Εμπειρική ανάλυση	Κίνα	Δεν διευκρινίζεται	Τα υψηλότερα επίπεδα ρύπανσης συνδέονται με μεγαλύτερη φοροαποφυγή, ιδίως σε ορισμένους τομείς.	Οι περιβαλλοντικοί παράγοντες επηρεάζουν σημαντικά τις εταιρικές χρηματοοικονομικές πρακτικές, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για ολοκληρωμένες ρυθμίσεις.
Timbate (2023)	Ποσοτική ανάλυση με Thomson	ΗΠΑ	Εταιρείες S&P 1500	Οι εταιρείες κοντά στα επίπεδα φιλοδοξίας τους δείχνουν περισσότερη ΕΚΕ και φοροαποφυγή.	Η ΕΚΕ και οι φορολογικές στρατηγικές επηρεάζονται περισσότερο από την ανταγωνιστική θέση παρά από ηθικούς λόγους.

	Reuters και Compustat				
Gazzola et al. (2023)	Έρευνα με τεχνικές συμπερασμάτων	Ιταλία, Ρουμανία	1.319 ερωτηθέντες	Σημαντική δημόσια ζήτηση και στις δύο χώρες για καλύτερη ΕΚΕ ώστε να ενισχυθεί η φορολογική συμμόρφωση.	Οι διακρατικές διαφορές στη φορολογική κουλτούρα επηρεάζουν τις προσδοκίες του κοινού σχετικά με την ΕΚΕ και τη δημοσιονομική ευθύνη.
Ling & Liu (2023)	Εμπειρική ανάλυση με χρήση Thomson Reuters και Compustat	ΗΠΑ	Εταιρείες S&P 1500	Η εταιρική προσφορά συνδέεται αρνητικά με τη φοροαποφυγή, ειδικά σε εύρωστες οικονομίες.	Η αλτρουιστική εταιρική συμπεριφορά ευθυγραμμίζεται με δίκαιες φορολογικές πρακτικές και ενισχύει τη νοοτροπία της κοινότητας.
Rashid, Begum, Hossain, Said (2023)	Ανάλυση δεδομένων πάνελ	Μπαγκλαντές	30 τράπεζες	Οι υψηλότερες δαπάνες ΕΚΕ συσχετίζονται με χαμηλότερη φοροαποφυγή. Οι πολιτικές διασυνδέσεις αποδυναμώνουν αυτό το αποτέλεσμα.	Οι πολιτικοί δεσμοί επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα της ΕΚΕ στον περιορισμό της φοροαποφυγής, υποδεικνύοντας ηθικές προκλήσεις σε πολιτικά συνδεδεμένες εταιρείες.
Pasko et al. (2023)	Ανάλυση δεδομένων	Κίνα	6.668 παρατηρήσεις	Τα υψηλότερα επίπεδα ΕΚΕ συνδέονται με μειωμένη φορολογική επιθετικότητα υπό	Η ΕΚΕ προωθεί ηθικές φορολογικές πρακτικές ανεξάρτητα από τις

			σταθερού έτους	διαφορετικά ρυθμιστικά καθεστώτα.	ρυθμιστικές πιέσεις, ενισχύοντας την εταιρική ηθική συμπεριφορά.
Ramesh & Athira (2023)	Παλινδρόμηση πάνελ με σταθερά εφέ	Διεθνής	Δεν διευκρινίζεται	Η αυξημένη GPR οδηγεί σε μεγαλύτερη φοροαποφυγή, ειδικά υπό οικονομικούς περιορισμούς.	Η σημασία της διακυβέρνησης για τον μετριασμό των επιπτώσεων του GPR στις φορολογικές συμπεριφορές, είναι χρήσιμη για τη χάραξη πολιτικής.
Rakia, Kachouri, Jarboui (2023)	Μοντέλο μετριοπάθειας	Μαλαισία	78 εταιρείες από το 2010 έως το 2017	Η παρουσία γυναικών διευθυντών συσχετίζεται με χαμηλότερη φοροαποφυγή σε επιχειρήσεις με πολλές δράσεις ΕΚΕ.	Οι γυναίκες διευθυντές ενισχύουν τα αποτελέσματα της ΕΚΕ και μειώνουν τη φοροαποφυγή, δίνοντας έμφαση στο ρόλο της διαφορετικότητας των φύλων στη διακυβέρνηση.
Benlemlih, Jaballah, Schochet, Peillex (2023)	Ανάλυση δεδομένων από Compustat και MSCI ESG	ΗΠΑ	6.956 παρατηρήσεις σταθερού έτους	Η ευαισθητοποίηση των καταναλωτών μετριάζει τη σχέση μεταξύ υψηλών αξιολογήσεων ΕΚΕ και φοροαποφυγής.	Η ευαισθητοποίηση των καταναλωτών επηρεάζει τις εταιρικές φορολογικές στρατηγικές, μειώνοντας ιδιαίτερα τη φοροαποφυγή στις κοινωνικά ευαισθητοποιημένες επιχειρήσεις.
Schochet, Benlemlih,	Ανάλυση δεδομένων	ΗΠΑ	6.674 παρατηρήσεις	Θετική συσχέτιση μεταξύ φοροαποφυγής επιχειρήσεων	Οι εταιρείες με υψηλότερη φοροαποφυγή αποζημιώνουν καλύτερα τους εργαζομένους, ευθυγραμμίζοντας με τις

Jaballah (2022)			σταθερού έτους	και καλύτερης μεταχείρισης των εργαζομένων.	θεωρίες επίπτωσης εργασίας και αντισταθμίζοντας τις διαφορές.
Gavious, Livne, Chen (2022)	Ανάλυση δεδομένων από Bloomberg και Maala	Ισραήλ	4251 παρατηρήσεις σταθερού έτους	Η φοροαποφυγή αυξάνεται στις εταιρείες ΕΚΕ παρά την αυστηρότερη επιβολή.	Οι εταιρείες ΕΚΕ ενδέχεται να χρησιμοποιήσουν την υπεύθυνη εικόνα τους για να μετριάσουν το κόστος φήμης της αυξημένης φοροαποφυγής.
Abdelmoula, Chouaibi, Chouaibi (2022)	Γραμμική παλινδρόμηση με δεδομένα πάνελ	Ευρώπη	432 εταιρείες	Οι υψηλότερες βαθμολογίες ηθικής και διακυβέρνησης οδηγούν σε μειωμένη φοροαποφυγή.	Οι ηθικές επιχειρηματικές πρακτικές και η ισχυρή διακυβέρνηση συνδέονται με χαμηλότερη φοροαποφυγή.
Kacem, Omri (2022)	Πολλαπλά μοντέλα παλινδρόμησης	Τυνησία	71 εταιρείες	Αρνητική σχέση μεταξύ φορολογικών κινήτρων και πρακτικών ΕΚΕ.	Τα φορολογικά κίνητρα ενδέχεται να μην ενθαρρύνουν αποτελεσματικά την υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά στην Τυνησία.
Abid, Dammak (2022)	Παλινδρομήσεις πίνακα GLS, ελάχιστα τετράγωνα τριών σταδίων	Γαλλία	Δεν διευκρινίζεται	Οι υψηλότερες βαθμολογίες ΕΚΕ συσχετίζονται με αυξημένη φοροαποφυγή που μετριάζεται από την ποιότητα του ελέγχου.	Οι ελεγκτές υψηλής ποιότητας μπορούν να επηρεάσουν τις εταιρείες ΕΚΕ ώστε να μετριάσουν τους κινδύνους φήμης που σχετίζονται με τη φοροαποφυγή.

Inger, Stekelberg (2022)	Ανάλυση δεδομένων	ΗΠΑ	675 παρατηρήσεις σταθερού έτους	Οι επενδυτές αποτιμούν τις εξοικονομήσεις φόρου από PTC πιο θετικά από άλλες μορφές φοροαποφυγής.	Οι κοινωνικά υπεύθυνες φορολογικές στρατηγικές, όπως οι PTC, ενισχύουν την αποτίμηση και τη φήμη της εταιρείας.
Xu, Wang, Cullinan, Dong (2022)	Ανάλυση δεδομένων από WinGo και Hexun.com	Κίνα	2488 παρατηρήσεις σταθερού έτους	Η σαφέστερη αναφορά ΕΚΕ συνδέεται με υψηλότερα επίπεδα φοροαποφυγής.	Η αποκάλυψη ΕΚΕ χρησιμοποιείται για τη διαχείριση της νομιμότητας, ειδικά εν μέσω δραστηριοτήτων φοροαποφυγής.
Chouaibi, Rossi, Abdessamed (2022)	Γραμμική παλινδρόμηση με δεδομένα πάνελ	Γαλλία	119 εταιρείες	Οι εταιρείες που δεν ασχολούνται με την ΕΚΕ είναι πιο επιθετικές στη φοροαποφυγή	Η ενίσχυση των δραστηριοτήτων ΕΚΕ θα μπορούσε να μειώσει τις επιθετικές φορολογικές πρακτικές και να βελτιώσει την οικονομική διαφάνεια και την επιβολή του νόμου.
Shams, Bose, Gunasekarage (2022)	Παραγοντική ανάλυση, διάφορες βάσεις δεδομένων	ΗΠΑ	35.060 παρατηρήσεις σταθερού έτους	Θετική συσχέτιση μεταξύ φοροαποφυγής και διοικητικής οικοδόμησης αυτοκρατορίας	Η φοροαποφυγή διευκολύνει την εξόρυξη των διοικητικών ενοικίων και την επιθετική ανάπτυξη, οδηγώντας σε χαμηλότερες αποτιμήσεις των επιχειρήσεων.

Khan, Ogunleye, Adegboye, Eluyela, Iyoha (2022)	Μοντέλα παλινδρόμησης σταθερού αποτελέσματος	Νιγηρία, Πακιστάν	212 εταιρείες	Η ΕΚΕ συνδέεται θετικά με τη φοροαποφυγή στη Νιγηρία. Ασήμαντη σχέση στο Πακιστάν	Υπογραμμίζει τις πολύπλοκες σχέσεις και τις επιρροές της εταιρικής διακυβέρνησης στις πρακτικές ΕΚΕ στις αναδυόμενες και αιχμής αγορές.
Vu Van, Ly (2021)	Εκτιμήσεις οργάνων μεταβλητών σταθερής επίδρασης	Βιετνάμ	Δεν διευκρινίζεται	Η ΕΚΕ επηρεάζει θετικά τις πληρωμές φόρων σε υψηλότερα εκατοστημόρια και αρνητικά σε χαμηλότερα εκατοστημόρια	Η ΕΚΕ μπορεί να χρησιμεύσει ως στρατηγικό εργαλείο για τη διαχείριση των φορολογικών υποχρεώσεων, ειδικά σε περιβάλλοντα με ασθενέστερα θεσμικά πλαίσια.
Salhi, Riguen, Kachouri, Jarboui (2020)	Δομικές εξισώσεις και μοντέλα συστημάτων	HB, Γαλλία	500 εταιρείες (300 HB, 200 Γαλλικές)	Η ΕΚΕ μεσολαβεί πλήρως στη σχέση μεταξύ διακυβέρνησης και φοροαποφυγής στο Ηνωμένο Βασίλειο, εν μέρει στη Γαλλία	Διαφορετικά νομικά πλαίσια επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα της ΕΚΕ ως μεσολαβητικού παράγοντα για την εταιρική διακυβέρνηση και τη φοροαποφυγή.
Lee (2020)	Σχεδιασμός αντιστοιχισμένου δείγματος, μεθοδολογία	ΗΠΑ	138 παρατηρήσεις σταθερού έτους	Οι εταιρείες σε φορολογικούς παραδείσους παρουσιάζουν χαμηλότερη δέσμευση για την ΕΚΕ ακόμη και εν μέσω	Η μετεγκατάσταση σε περιοχές με χαμηλότερους φόρους μπορεί να μειώσει τις προσπάθειες ΕΚΕ, αντανakλώντας στρατηγικές προσαρμογές στις

	difference-in-differences			υψηλών προσδοκιών για την ΕΚΕ	φορολογικές υποχρεώσεις και τις προσδοκίες της κοινότητας.
Alsaadi (2020)	Ανάλυση παλινδρόμησης	ευρωπαϊκές χώρες	Διάφορες ευρωπαϊκές εταιρείες	Θετική συσχέτιση μεταξύ ΕΚΕ και φοροαποφυγής σε δικαιοδοσίες χαμηλής συμμόρφωσης	Τα ρυθμιστικά περιβάλλοντα επηρεάζουν την εταιρική συμπεριφορά, με την ΕΚΕ να χρησιμοποιείται ως στρατηγική για τον μετριασμό των αρνητικών συνεπειών της φοροαποφυγής.
Goerke (2019)	Θεωρητική ανάλυση	Ολιγοπωλίες αγορές	Θεωρητικό μοντέλο	Υποκατάστατη και συμπληρωματική δυναμική μεταξύ ΕΚΕ και φοροαποφυγής	Υπογραμμίζει την πολυπλοκότητα της σχέσης ΕΚΕ-φοροαποφυγής, υποδηλώνοντας εμπειρική ασάφεια.
Zeng (2019)	Εμπειρική ανάλυση με διάφορα φορολογικά μέτρα	35 χώρες	Δεν διευκρινίζεται	Η ΕΚΕ συνδέεται θετικά με τη φοροαποφυγή, λιγότερο σε χώρες με αδύναμη διακυβέρνηση	Η διακυβέρνηση σε επίπεδο χώρας διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση του αντίκτυπου της ΕΚΕ στις φορολογικές στρατηγικές.
Mao & Wu (2019)	Εμπειρική ανάλυση	Κίνα	Εισηγμένες εταιρείες από	Η ΕΚΕ επηρεάζει αρνητικά την κερδοφορία, η οποία στη	Η ΕΚΕ επηρεάζει σημαντικά την κερδοφορία, αλλά δεν μετριάσει τον

			το 2009 έως το 2016	συνέχεια μειώνει τη φοροαποφυγή	αντίκτυπο της κερδοφορίας στη φοροαποφυγή.
Velte (2020)	Αναλύσεις συσχέτισης και παλινδρόμησης	ευρωπαϊκή ή κεφαλαιαγορά	1689 παρατηρήσεις σταθερού έτους από το EUROSTOXX 600	Οι βιώσιμοι θεσμικοί επενδυτές μειώνουν τη φοροαποφυγή, ενισχύονται από το υψηλό CSP	Η δομή ιδιοκτησίας και το CSP επηρεάζουν καθοριστικά τη φορολογική συμπεριφορά, ευθυγραμμίζοντας τις φορολογικές στρατηγικές με τις προσπάθειες βιωσιμότητας.
Du & Li (2020)	Μοντέλα παλινδρόμησης ομαδοποιημένων δεδομένων και πάνελ	χώρες BRICS	Εισηγμένες εταιρείες από το 2014 έως το 2020	Η υψηλότερη απόδοση ΕΚΕ συσχετίζεται με χαμηλότερη φοροαποφυγή, καλύτερη οικονομική απόδοση και χαμηλότερο κόστος χρέους	Οι εταιρείες με ισχυρές δεσμεύσεις ΕΚΕ είναι πιθανό να συμμετέχουν λιγότερο στη φοροαποφυγή, υποδεικνύοντας μια συνεπή ηθική επιχειρηματική στάση.
Abdul Wahab, Mustapha, Md Rahin (2022)	Ανάλυση με γνώμονα τη Νεοθεσμική θεωρία	Μαλαισία	52 εισηγμένες εταιρείες	Η ΕΚΕ και η φοροαποφυγή ως επί το πλείστον δεν σχετίζονται, εκτός από την ΕΚΕ που εστιάζεται στην κοινότητα.	Υπογραμμίζει την πολυπλοκότητα και την πολιτισμική μεταβλητότητα στις αντιλήψεις για την ΕΚΕ και τη φοροαποφυγή.

Khan, Sheikh, Ahmad (2023)	PLS-SEM	Πακιστάν	375 MME	Η ΕΚΕ μεσολαβεί σημαντικά στη σχέση μεταξύ GC και SFP. Η περιβαλλοντική ΕΚΕ δεν αλλάζει τη σχέση TA-SFP.	Επιδεικνύει τον διαφοροποιημένο ρόλο της ΕΚΕ στη διαμεσολάβηση στρατηγικών βιωσιμότητας και φορολογίας εντός των ΜΜΕ.
Kiesewetter & Manthey (2017)	Ανάλυση παλινδρόμησης	ευρωπαϊκές χώρες	7.924 παρατηρήσεις	Καμία δημιουργία αξίας από φοροαποφυγή. Η υψηλή ΕΚΕ συσχετίζεται με υψηλότερους πραγματικούς φορολογικούς συντελεστές.	Υποστηρίζει ισχυρότερη ΕΚΕ για την πιθανή αύξηση των φορολογικών εσόδων και την ευθυγράμμιση με τις κοινωνικές ευθύνες.
Jemiole & Farnsel (2023)	Ανασκόπηση της βιβλιογραφίας	Δεν διευκρινίζεται	Εκτενής ανασκόπηση άρθρων περιοδικών	Μικτά στοιχεία σχετικά με την ΕΚΕ και τη φοροαποφυγή ως συμπληρωματικά ή υποκατάστατα.	Εντοπίζει ερευνητικά κενά και χρησιμεύει ως βάση για περαιτέρω διερεύνηση της ΕΚΕ και των φορολογικών πρακτικών.
Hardeck, Inger, Moore, Schneider (2023)	Κειμενική ανάλυση εκθέσεων ΕΚΕ	22 χώρες	2.984 αναφορές ΕΚΕ	Περιορισμένες φορολογικές πληροφορίες στις αναφορές ΕΚΕ. Αρνητική συσχέτιση μεταξύ υπεύθυνων φορολογικών γνωστοποιήσεων	Προτείνει ότι οι εταιρείες μπορούν να χρησιμοποιούν γνωστοποιήσεις ΕΚΕ για τη διαχείριση του κεφαλαίου φήμης, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για βελτιωμένα πρότυπα αναφοράς.

				και περιβαλλοντικών επιδόσεων.	
Col & Patel (2019)	Ανάλυση δεδομένων με δεδομένα που συλλέγονται με το χέρι	Η.Π.Α.	Δεν διευκρινίζεται	Οι εταιρείες αυξάνουν τις αξιολογήσεις ΕΚΕ μετά το άνοιγμα θυγατρικών φορολογικών παραδείσων. Χρησιμοποιούν την ΕΚΕ ως διαχείριση κινδύνου έναντι των κινδύνων φήμης.	Υποστηρίζει τη θεωρία διαχείρισης κινδύνου, δείχνοντας ότι οι εταιρείες μπορούν να ενισχύσουν την ΕΚΕ για να αντισταθμίσουν τους κινδύνους φήμης από τη φοροαποφυγή.
Lanis & Richardson (2015)	Logit παλινδρόμηση	Δεν διευκρινίζ εται	434 παρατηρήσεις σταθερού έτους	Η υψηλότερη απόδοση ΕΚΕ συσχετίζεται με μικρότερη πιθανότητα φοροαποφυγής.	Οι δραστηριότητες ΕΚΕ, ιδιαίτερα στις σχέσεις με την κοινότητα και τη διαφορετικότητα, μειώνουν αποτελεσματικά τις τάσεις φοροαποφυγής.
Abdelfattah & Aboud (2020)	Ανάλυση	Αίγυπτος	735 παρατηρήσεις σταθερού έτους	Θετική συσχέτιση μεταξύ εξελιγμένης εταιρικής διακυβέρνησης και αυξημένης γνωστοποίησης ΕΚΕ.	Η αποτελεσματική ΕΚΕ που συνδέεται με την καλύτερη εταιρική διακυβέρνηση μπορεί να ενισχύσει την αξία και την απόδοση της εταιρείας στις αναδυόμενες αγορές.

Jiang, Zhang, & Si (2022)	Αντιστοίχιση βαθμολογίας τάσης και διαφορά-σε-διαφορές	Κίνα	7.168 παρατηρήσεις σταθερού έτους	Η υποχρεωτική γνωστοποίηση ΕΚΕ οδηγεί σε αυξημένη φοροαποφυγή εταιρειών, ειδικά σε ορισμένα προφίλ εταιρειών.	Ενώ αυξάνει τη διαφάνεια, η υποχρεωτική αποκάλυψη ΕΚΕ μπορεί να ενθαρρύνει ακούσια τη φοροαποφυγή.
Compagnie, Struyfs, & Torsin (2023)	Ανάλυση	Ευρωπαϊκή Ένωση	1.452 παρατηρήσεις εταιρικού έτους αφορούσαν 358 επιχειρήσεις	Οι εταιρείες ένταξης ρύπανσης αύξησαν τη φοροαποφυγή μετά από ένα σοκ στις τιμές του άνθρακα.	Οι περιβαλλοντικοί κανονισμοί μπορεί να οδηγήσουν σε ακούσιες συνέπειες, όπως αυξημένη φοροαποφυγή, που επηρεάζεται από ειδικούς παράγοντες της εταιρείας και εξωτερική παρακολούθηση.

4. Ανάλυση αποτελεσμάτων

4.1 Ανάλυση κατά θέμα

4.1.1 ESG και φοροαποφυγή

Η κατανόηση της δυναμικής αλληλεπίδρασης μεταξύ ESG και της φοροαποφυγής περιλαμβάνει την εξέταση διαφόρων επιρροών όπως η εταιρική διακυβέρνηση, η ευαισθητοποίηση των καταναλωτών, τα ρυθμιστικά πλαίσια και οι οικονομικές συνθήκες σε διάφορες χώρες και κλάδους. Αυτή η σύνθεση της σχετικής βιβλιογραφίας αντλείται από ένα ευρύ φάσμα μελετών για να διερευνήσει πώς το ESG επηρεάζει τις εταιρικές φορολογικές στρατηγικές και τους πολύπλοκους μηχανισμούς που στηρίζουν αυτή τη σχέση (Jiang, Hu, & Jiang, 2024; Huseynov and Klamm, 2012; Dowling, 2014; Benlemlih et al., 2023, Livne, 2022, Hasseldine and Morris, 2013, 2022; 2021, Goerke, 2019, Velte, 2020, Mustapha, 2023 Col and Patel, 2019, Lanis and Richardson, 2015).

Ένα σημαντικό θέμα σε αυτές τις μελέτες είναι η μεταβλητότητα στον τρόπο με τον οποίο η ΕΚΕ επηρεάζει τη φοροαποφυγή, επηρεασμένη σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα της διακυβέρνησης και τη ρυθμιστική εποπτεία. Σε χώρες με ισχυρή διακυβέρνηση και αυστηρούς κανονισμούς ΕΚΕ, η υψηλότερη απόδοση ΕΚΕ συσχετίζεται με χαμηλότερα επίπεδα φοροαποφυγής, υποδηλώνοντας ότι η ΕΚΕ μπορεί να λειτουργήσει ως ηθική κατευθυντήρια γραμμή για την εταιρική συμπεριφορά (Jiang, Hu, & Jiang, 2024; Du & Li, 2020; Lanis και Richardson, 2015). Ωστόσο, σε περιβάλλοντα με ασθενέστερη διακυβέρνηση ή λιγότερο αυστηρούς κανονισμούς, η σχέση μεταξύ ΕΚΕ και φοροαποφυγής είναι λιγότερο απλή, μερικές φορές διευκολύνει ακόμη και τη φοροαποφυγή καθώς οι εταιρείες χρησιμοποιούν την ΕΚΕ ως στρατηγικό εργαλείο για τη διαχείριση της φήμης χωρίς γνήσια δέσμευση (Sikka, 2010, Sikka, 2013). Zeng, 2019).

Η ευαισθητοποίηση των καταναλωτών παίζει επίσης κρίσιμο ρόλο στον μετριασμό των επιπτώσεων της ΕΚΕ στις φορολογικές πρακτικές. Μελέτες έχουν δείξει ότι σε αγορές με υψηλότερη ευαισθητοποίηση των καταναλωτών, οι εταιρείες με ισχυρές πρακτικές ΕΚΕ είναι λιγότερο πιθανό να συμμετάσχουν σε επιθετικές στρατηγικές φοροαποφυγής, υποδεικνύοντας ότι ο δημόσιος έλεγχος μπορεί να επιβάλει πιο ηθικές εταιρικές συμπεριφορές (Benlemlih et al., 2023). Αυτή η σχέση περιπλέκεται περαιτέρω από τις οικονομικές συνθήκες, όπου σε περιόδους οικονομικής ευημερίας,

οι επιχειρήσεις είναι πιο πιθανό να ευθυγραμμίσουν τις φορολογικές τους στρατηγικές με πρωτοβουλίες ΕΚΕ, πιθανώς λόγω της καλύτερης οικονομικής απόδοσης και της λιγότερης πίεσης για φοροαποφυγή (Gavious, Livne, & Chen, 2022).

Η αλληλεπίδραση μεταξύ της ΕΚΕ και της φοροαποφυγής επηρεάζεται επίσης από συγκεκριμένες διαστάσεις ΕΚΕ, όπως οι περιβαλλοντικές προσπάθειες και η συμμετοχή της κοινότητας. Ενώ ορισμένες μελέτες βρίσκουν θετικό αντίκτυπο της περιβαλλοντικής ΕΚΕ στη μείωση της φοροαποφυγής, ιδιαίτερα σε δικαιοδοσίες με αυστηρούς περιβαλλοντικούς κανονισμούς (Feng, Wang, & Wang, 2024; Goerke, 2019), άλλες σημειώνουν ότι η ΕΚΕ που σχετίζεται με τη συμμετοχή της κοινότητας μπορεί είτε να μειώσει είτε να έχει μηδαμινή επίδραση στη φοροαποφυγή, ανάλογα με τη δέσμευση της εταιρείας και την αυθεντικότητα των δραστηριοτήτων ΕΚΕ (Huseynov και Klamm, 2012; Abdul Wahab, Mustapha και Md Rahin, 2022).

Επιπλέον, ο ρόλος των γνωστοποιήσεων ΕΚΕ στις φορολογικές στρατηγικές αποκαλύπτει ότι η πιο διαφανής και ολοκληρωμένη αναφορά ΕΚΕ σχετίζεται με μειωμένη φοροαποφυγή, αν και αυτό το αποτέλεσμα μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με τον τρόπο με τον οποίο οι εταιρείες χρησιμοποιούν αυτές τις γνωστοποιήσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις, χρησιμοποιείται σαφέστερη αναφορά ΕΚΕ για τον μετριασμό των κινδύνων φήμης που σχετίζονται με τη φοροαποφυγή παρά για την πραγματική βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης (Xu, Wang, Cullinan, Dong, 2022; Mao & Wu, 2019).

Οι κριτικές των πρακτικών ΕΚΕ, όπως αυτές του Sikka (2010, 2013), υποστηρίζουν ότι συχνά υπάρχει αποσύνδεση μεταξύ των δηλώσεων εταιρικής ΕΚΕ και των πραγματικών φορολογικών συμπεριφορών, ένα φαινόμενο που περιγράφεται ως οργανωμένη υποκρισία. Αυτές οι κριτικές υπογραμμίζουν την ανάγκη για πιο αυστηρή επιβολή των προτύπων ΕΚΕ και μεγαλύτερη διαφάνεια στις εταιρικές φορολογικές πρακτικές (Sikka, 2010, Sikka, 2013, Hasseldine and Morris, 2013).

Η σύνθεση αυτών των ιδεών (Jiang, Hu, & Jiang, 2024; Huseynov and Klamm, 2012; Dowling, 2014; και άλλοι) υπογραμμίζει την πολυπλοκότητα του πλέγματος ΕΚΕ - φοροαποφυγής, υπογραμμίζοντας ότι ενώ η ΕΚΕ μπορεί δυνητικά να καθοδηγήσει τις επιχειρήσεις προς πιο ηθικές φορολογικών πρακτικών, η αποτελεσματικότητά της εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των στρατηγικών στόχων

της εταιρείας, του ρυθμιστικού περιβάλλοντος και της πραγματικής ενσωμάτωσης της ΕΚΕ στις εταιρικές λειτουργίες. Αυτή η πολύπλοκη αλληλεπίδραση υποδηλώνει ότι η αποτελεσματική εφαρμογή της ΕΚΕ απαιτεί μια πολύπλευρη προσέγγιση, που ενσωματώνει ισχυρά πλαίσια διακυβέρνησης, επαγρύπνηση ρυθμιστικής εποπτείας και ενεργό συμμετοχή των ενδιαφερομένων για να διασφαλιστεί ότι η ΕΚΕ συμβάλλει θετικά στην εταιρική φορολογική ηθική.

4.1.2 Περιβαλλοντικές επιδόσεις και φοροαποφυγή επιχειρήσεων

Η διασταύρωση της περιβαλλοντικής απόδοσης και της εταιρικής φοροαποφυγής αποκαλύπτει μια πολύπλευρη σχέση που επηρεάζεται από τις δομές ιδιοκτησίας, τις ρυθμιστικές επιπτώσεις και τις στρατηγικές προσαρμογές στις εταιρικές συμπεριφορές. Η έρευνα δείχνει ότι οι περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες, ενώ δυνητικά ενισχύουν τη δημόσια εικόνα μιας επιχείρησης και τη λειτουργική συμμόρφωση, μπορεί παραδόξως να συμπίπτουν με αυξημένες στρατηγικές φοροαποφυγής, ιδιαίτερα σε περιβάλλοντα με σημαντική θεσμική ή οικογενειακή ιδιοκτησία (Souguir et al., 2024). Αυτό υποδηλώνει μια περίπλοκη πράξη εξισορρόπησης μεταξύ της γνήσιας περιβαλλοντικής διαχείρισης και της χρήσης πράσινων διαπιστευτηρίων για τη διευκόλυνση ευνοϊκών φορολογικών στάσεων.

Οι ίδιοι οι περιβαλλοντικοί κανονισμοί μπορούν να οδηγήσουν άθελά τους τις επιχειρήσεις στη φοροαποφυγή ως αντισταθμιστική στρατηγική έναντι των λειτουργικών και οικονομικών περιορισμών που επιβάλλονται από τέτοιες πολιτικές. Μελέτες από την Κίνα δείχνουν ότι οι αυστηροί περιβαλλοντικοί κανονισμοί συσχετίζονται με την αυξημένη φοροαποφυγή μεταξύ των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα σε οικονομικά ευημερούσες περιοχές (Geng et al., 2021; Shen et al., 2022). Αυτό υπογραμμίζει μια πιθανή λανθασμένη ευθυγράμμιση μεταξύ των στόχων των περιβαλλοντικών πολιτικών και των ακούσιων οικονομικών συνεπειών τους.

Επιπλέον, η επιρροή των περιβαλλοντικών πολιτικών στη φορολογική συμπεριφορά των επιχειρήσεων ποικίλλει σε διαφορετικά οικονομικά και ρυθμιστικά περιβάλλοντα. Για παράδειγμα, οι εταιρείες σε χώρες με αυστηρούς φόρους άνθρακα και νομικά πλαίσια τείνουν να ευθυγραμμίζουν τις περιβαλλοντικές τους προσπάθειες με βελτιωμένη φορολογική συμμόρφωση (Feng et al., 2024). Ωστόσο, σε βιομηχανίες όπως ο κλωστοϋφαντουργικός τομέας του Πακιστάν, ενώ οι δραστηριότητες ΕΚΕ που

σχετίζονται με τις πράσινες δυνατότητες δεν αλλάζουν σημαντικά τη σχέση μεταξύ φοροαποφυγής και βιώσιμης απόδοσης, υπογραμμίζοντας τους περιορισμούς της ΕΚΕ στον μετασχηματισμό των βασικών χρηματοοικονομικών πρακτικών (Khan et al., 2023).

Αυτή η σύνθεση των ευρημάτων υποδηλώνει ότι ενώ η περιβαλλοντική απόδοση μπορεί να επηρεάσει τις εταιρικές φορολογικές στρατηγικές, η σχέση εξαρτάται από τις εξωτερικές πιέσεις, τη δυναμική ιδιοκτησίας και το συγκεκριμένο ρυθμιστικό πλαίσιο. Η αποτελεσματική ενοποίηση της περιβαλλοντικής και δημοσιονομικής διακυβέρνησης θα μπορούσε να μετριάσει τον κίνδυνο εκμεταλλεύσεως των πράσινων πολιτικών από τις εταιρείες για φορολογικά οφέλη, διασφαλίζοντας ότι οι περιβαλλοντικοί κανονισμοί εκπληρώνουν τον επιδιωκόμενο σκοπό τους χωρίς να ενθαρρύνουν αντιπαραγωγικές οικονομικές συμπεριφορές.

4.1.3 Εταιρική διακυβέρνηση και φοροαποφυγή

Η αλληλεπίδραση μεταξύ της εταιρικής διακυβέρνησης και της φοροαποφυγής είναι ένας πολύπλευρος τομέας που επηρεάζεται από διάφορα στοιχεία που κυμαίνονται από μηχανισμούς εσωτερικής διακυβέρνησης, κοινωνικές προσδοκίες και εξωτερικές ρυθμιστικές πιέσεις. Η ολοκληρωμένη έρευνα καλύπτει διαφορετικά παγκόσμια πλαίσια και εταιρικά περιβάλλοντα (Kovermann and Velte, 2019; Armstrong, Blouin, Jagolinzer, and Larcker, 2015; Ramesh & Athira, 2023; Rakia, Kachouri, and Jarboui, 2023; Schochet και Jagolinzer, 2022; Abdelmoula, Chouaibi, και Chouaibi, 2022; Riguen, Kachouri, 2020 και Aboud, 2016) και δείχνει ότι οι πρακτικές επηρεάζουν τις εταιρικές φορολογικές συμπεριφορές.

Η έρευνα δείχνει σταθερά ότι η ισχυρή εταιρική διακυβέρνηση μπορεί να μετριάσει τις δραστηριότητες φοροαποφυγής. Οι εταιρείες με ισχυρές δομές διακυβέρνησης —που χαρακτηρίζονται από αποτελεσματική σύνθεση διοικητικών συμβουλίων, αυστηρές διαδικασίες ελέγχου και ολοκληρωμένη παρακολούθηση της κεφαλαιαγοράς— τείνουν να συμμετέχουν λιγότερο σε επιθετικές στρατηγικές φοροαποφυγής. Αυτή η σχέση υπογραμμίζει το ρόλο της διακυβέρνησης στη διασφάλιση της συμμόρφωσης και την ευθυγράμμιση των εταιρικών συμπεριφορών με τα νομικά και ηθικά πρότυπα (Kovermann and Velte, 2019; Armstrong, Blouin, Jagolinzer και Larcker, 2015). Επιπλέον, οι αδυναμίες εσωτερικού ελέγχου, όπως επισημαίνονται στον νόμο

Sarbanes-Oxley, συνδέονται με υψηλότερο κόστος φορολογικής συμμόρφωσης, υποδηλώνοντας ότι η ενίσχυση των μηχανισμών εσωτερικής διακυβέρνησης μπορεί να μειώσει την τάση για επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό (Bauer, 2016).

Οι μελέτες υπογραμμίζουν επίσης πώς εξωτερικοί παράγοντες όπως οι γεωπολιτικοί κίνδυνοι και οι συνθήκες της αγοράς επηρεάζουν τη φορολογική συμπεριφορά των επιχειρήσεων. Οι εταιρείες που λειτουργούν υπό υψηλότερη γεωπολιτική αβεβαιότητα είναι πιο πιθανό να συμμετάσχουν στη φοροαποφυγή ως στρατηγική για την αντιστάθμιση της χρηματοπιστωτικής αστάθειας. Αυτή η συμπεριφορά μετριάζεται από την ποιότητα της εταιρικής διακυβέρνησης, υποδεικνύοντας πώς οι εξωτερικές πιέσεις αλληλεπιδρούν με την εσωτερική διακυβέρνηση για τη διαμόρφωση φορολογικών στρατηγικών (Ramesh & Athira, 2023).

Η ποικιλομορφία των φύλων στα διοικητικά συμβούλια και η ενσωμάτωση της ΕΚΕ στα πλαίσια διακυβέρνησης διαδραματίζουν επίσης κρίσιμους ρόλους στον μετριασμό των δραστηριοτήτων φοροαποφυγής. Τα συμβούλια με υψηλότερη παρουσία γυναικών διευθυντών, οι οποίες συχνά συνδέονται με μεγαλύτερη εστίαση σε ηθικές πρακτικές, εμφανίζουν χαμηλότερα επίπεδα φοροαποφυγής (Rakia, Kachouri & Jarboui, 2023). Επιπλέον, οι δραστηριότητες ΕΚΕ, ιδιαίτερα εκείνες που ενσωματώνονται σε βάθος στα πλαίσια εταιρικής διακυβέρνησης, μπορούν να μεσολαβήσουν στη σχέση μεταξύ ποιότητας διακυβέρνησης και φοροαποφυγής, υποδηλώνοντας ότι οι εταιρείες που προσανατολίζονται στην ΕΚΕ είναι πιο πιθανό να τηρούν υψηλότερα πρότυπα φορολογικής συμμόρφωσης (Salhi, Riguen, Kachouri και Jarboui. 2020; Abdelmoula, Chouaibi και Chouaibi, 2022).

Είναι ενδιαφέρον ότι η σχέση μεταξύ της μεταχείρισης των εργαζομένων και της φοροαποφυγής παρέχει πληροφορίες για τις αντισταθμιστικές στρατηγικές που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις. Οι εταιρείες που επιδίδονται σε υψηλότερα επίπεδα φοροαποφυγής συχνά αποζημιώνουν τους εργαζομένους τους αντιμετωπίζει πιο γενναιόδωρα, πιθανώς για να αντισταθμίσουν τους κινδύνους που συνδέονται με τέτοιες στρατηγικές. Αυτή η συμπεριφορά υπογραμμίζει μια πολύπλοκη πράξη εξισορρόπησης που μπορούν να παίξουν οι εταιρείες μεταξύ της μεγιστοποίησης της αξίας των μετόχων μέσω της ελαχιστοποίησης του φόρου και της διατήρησης της ικανοποίησης και της αφοσίωσης των εργαζομένων (Schochet, Benlemlih και Jaballah, 2022).

Η αποτελεσματικότητα των πρακτικών διακυβέρνησης για τον περιορισμό της φοροαποφυγής ποικίλλει επίσης μεταξύ των διαφορετικών νομικών συστημάτων, όπως φαίνεται στις αντικρουόμενες επιπτώσεις στο κοινό δίκαιο έναντι των χωρών αστικού δικαίου. Σε χώρες κοινού δικαίου όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η ΕΚΕ μεσολαβεί σημαντικά στη σχέση μεταξύ διακυβέρνησης και φοροαποφυγής, ενώ σε συστήματα αστικού δικαίου όπως η Γαλλία, το αποτέλεσμα της διαμεσολάβησης είναι λιγότερο έντονο (Salhi, Riguen, Kachouri και Jarbouï, 2020).

Αυτές οι μελέτες συλλογικά τονίζουν ότι ενώ η αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση γενικά μειώνει τη φοροαποφυγή, η σχέση επηρεάζεται από παράγοντες όπως τα χαρακτηριστικά του διοικητικού συμβουλίου, οι εξωτερικοί κίνδυνοι, η ενσωμάτωση της ΕΚΕ και οι στρατηγικές αποζημίωσης των εργαζομένων. Αυτά τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι η ενίσχυση των πλαισίων εταιρικής διακυβέρνησης μπορεί όχι μόνο να ευθυγραμμίσει τις εταιρικές φορολογικές στρατηγικές με τα νομικά και ηθικά πρότυπα, αλλά και να βελτιώσει τη συνολική εταιρική φήμη και απόδοση. Για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους εταιρικούς ηγέτες, οι γνώσεις από αυτές τις μελέτες υπογραμμίζουν τη σημασία της ενίσχυσης ισχυρών συστημάτων διακυβέρνησης που ενσωματώνουν διαφορετικές προοπτικές και ισχυρούς ελέγχους για τον μετριασμό της φοροαποφυγής και την ενίσχυση της εταιρικής λογοδοσίας (Abdelfattah and Aboud, 2020; Shams, Bose, and Gunasekarage, 2022). Συμπερασματικά, η κατανόηση της πολύπλευρης σχέσης μεταξύ εταιρικής διακυβέρνησης και φοροαποφυγής απαιτεί μια ολιστική προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη τόσο την εσωτερική εταιρική δυναμική όσο και εξωτερικούς περιβαλλοντικούς παράγοντες. Αυτή η ευρεία προοπτική είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη πιο αποτελεσματικών πρακτικών διακυβέρνησης που μπορούν να εφαρμοστούν στο περίπλοκο τοπίο της παγκόσμιας φορολογικής συμμόρφωσης και της εταιρικής ευθύνης.

4.1.4 Διαφθορά και φοροαποφυγή των επιχειρήσεων

Η έρευνα σχετικά με τη σχέση μεταξύ της πρόληψης της διαφθοράς, των πολιτικών διασυνδέσεων και της φοροαποφυγής των επιχειρήσεων αποκαλύπτει σημαντικές γνώσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η διακυβέρνηση και οι πολιτικοί δεσμοί επηρεάζουν τις εταιρικές φορολογικές συμπεριφορές. Οι Sarhan, Elmagrhi και Elkhashen (2024) διαπιστώνουν ότι στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι εταιρείες με ισχυρά

μέτρα κατά της διαφθοράς και ισχυρά χαρακτηριστικά του διοικητικού συμβουλίου τείνουν να εμφανίζουν χαμηλότερα επίπεδα φοροαποφυγής. Αυτό υπογραμμίζει τον κρίσιμο ρόλο της αποτελεσματικής διακυβέρνησης στον μετριασμό των κινδύνων που σχετίζονται με τη φοροδιαφυγή, υποδηλώνοντας ότι οι αυστηρές πρακτικές καταπολέμησης της διαφθοράς μπορούν να αποτελούν ζωτικό συστατικό των πλαισίων εταιρικής διακυβέρνησης (Sarhan et al., 2024). Στην Ινδονησία, οι Firmansyah et al. (2022) παρατηρούν ότι ενώ οι πολιτικές διασυνδέσεις και οι επενδυτικές ευκαιρίες γενικά ενθαρρύνουν τη φοροαποφυγή μεταξύ των κατασκευαστικών εταιρειών, η παρουσία γνωστοποιήσεων ΕΚΕ μετριάξει σημαντικά αυτή τη σχέση. Αυτό δείχνει ότι οι δραστηριότητες ΕΚΕ, όταν αναφέρονται με διαφάνεια, μπορούν να μετριάσουν ορισμένες από τις αρνητικές επιπτώσεις των πολιτικών δεσμών στις φορολογικές πρακτικές, υπογραμμίζοντας τη δυνατότητα της ΕΚΕ να ενισχύσει τη φορολογική συμμόρφωση σε πολιτικά συνδεδεμένες εταιρείες (Firmansyah et al., 2022). Διερευνώντας περαιτέρω την αλληλεπίδραση μεταξύ της ΕΚΕ και των πολιτικών διασυνδέσεων, οι Rashid et al. (2023) στο Μπαγκλαντές αναφέρουν ότι οι υψηλότερες δαπάνες ΕΚΕ συσχετίζονται με μειωμένη φοροαποφυγή στον τραπεζικό τομέα. Ωστόσο, αυτό το αποτέλεσμα μειώνεται όταν υπάρχουν πολιτικές διασυνδέσεις, καταδεικνύοντας πώς οι πολιτικοί δεσμοί μπορούν να υπονομεύσουν την αποτελεσματικότητα των πρωτοβουλιών ΕΚΕ για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής. Αυτό το εύρημα αντανακλά τη σύνθετη δυναμική που υπάρχει όταν οι πολιτικές επιρροές διασταυρώνονται με τις εταιρικές φορολογικές στρατηγικές, τονίζοντας την ανάγκη για ισχυρότερα ρυθμιστικά πλαίσια για την εξουδετέρωση των αρνητικών επιπτώσεων των πολιτικών διασυνδέσεων στη φορολογική συμπεριφορά (Rashid et al., 2023).

Μαζί, αυτές οι μελέτες (Sarhan et al., 2024; Firmansyah et al., 2022; Rashid et al., 2023) συμβάλλουν στη βαθύτερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η εταιρική διακυβέρνηση, η ΕΚΕ και οι πολιτικές σχέσεις διαμορφώνουν τις στρατηγικές φοροαποφυγής. Υπογραμμίζουν τη σημασία της ενσωμάτωσης μέτρων κατά της διαφθοράς και της ΕΚΕ στην εταιρική διακυβέρνηση για την ενίσχυση των δεοντολογικών φορολογικών πρακτικών, ειδικά σε περιβάλλοντα όπου οι πολιτικές διασυνδέσεις θα μπορούσαν διαφορετικά να ενθαρρύνουν φορολογικές επιθετικές συμπεριφορές.

4.1.5 ESG και φορολογικές στρατηγικές

Η σχέση μεταξύ ESG και των εταιρικών φορολογικών στρατηγικών είναι ένα ακόμη θέμα που εντοπίζεται στην βιβλιογραφική ανασκόπηση, όπου η έκταση και η φύση των δραστηριοτήτων ESG μπορεί να επηρεάσει σημαντικά τις φορολογικές πρακτικές και τις αντιλήψεις μιας επιχείρησης για τη φορολογική της συμπεριφορά. Έρευνα σε διάφορα περιβάλλοντα και κλάδους αποκαλύπτει ότι ενώ το ESG συχνά ευθυγραμμίζεται με μειωμένη φορολογική επιθετικότητα, τα κίνητρα και τα αποτελέσματα που σχετίζονται με αυτές τις στρατηγικές μπορεί να ποικίλλουν με βάση τις εταιρικές φιλοδοξίες, τα ρυθμιστικά περιβάλλοντα και τις αντιλήψεις του κοινού.

Οι Davis, Guenther, Krull και Williams (2016) διαπιστώνουν ότι οι εταιρείες ασχολούνται με περισσότερα επίπεδα δραστηριοτήτων EKE τείνουν να έχουν χαμηλότερους πραγματικούς φορολογικούς συντελεστές, αλλά είναι πιο ενεργές στην άσκηση πίεσης για ευνοϊκούς φορολογικούς νόμους. Αυτό υποδηλώνει μια περίπλοκη σχέση όπου η EKE μπορεί να συμπληρώνει και να υποκαθιστά τις άμεσες φορολογικές εισφορές, ενδεχομένως ως στρατηγική κίνηση για την εξισορρόπηση των χαμηλότερων φόρων που καταβάλλονται με προσπάθειες να επηρεαστεί η φορολογική νομοθεσία κατά τρόπο που ευθυγραμμίζεται με τις κοινωνικές τους ευθύνες. Ο Timbate (2023) προσθέτει μια άλλη διάσταση σε αυτή τη συζήτηση προτείνοντας ότι η σχέση μεταξύ της EKE και των φορολογικών στρατηγικών μπορεί να καθοδηγείται περισσότερο από ανταγωνιστική θέση παρά από καθαρά ηθικούς λόγους. Η μελέτη του δείχνει ότι οι εταιρείες που αποδίδουν πάνω από τα επίπεδα φιλοδοξίας τους τείνουν να ελαχιστοποιούν τόσο τις δραστηριότητες EKE όσο και τη φοροαποφυγή, ενώ αυτές που βρίσκονται κοντά στα επίπεδα φιλοδοξίας τους αυξάνουν και τα δύο, υποδηλώνοντας ότι τα στρατηγικά κίνητρα πίσω από την EKE και τη φοροαποφυγή μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με τη σχετική απόδοση μιας επιχείρησης.

Σε μια συγκριτική μελέτη της Ιταλίας και της Ρουμανίας, οι Gazzola et al. (2023) εξετάζουν πώς οι αντιλήψεις του κοινού για την EKE επηρεάζουν τις προσδοκίες για εταιρική φορολογική συμπεριφορά. Τα ευρήματά τους υπογραμμίζουν το ισχυρό δημόσιο αίτημα για διαφάνεια στις δημοσιονομικές διαδικασίες και μεγαλύτερη ενσωμάτωση της EKE στις πρακτικές φορολογικής συμμόρφωσης. Αυτό υποδηλώνει ότι πέρα από τα εταιρικά σύνορα, οι δραστηριότητες EKE μπορούν να διαμορφώσουν τις εθνικές φορολογικές κουλτούρες και προσδοκίες, καθοδηγώντας ενδεχομένως πιο

ηθικές φορολογικές πρακτικές μέσω του δημόσιου ελέγχου. Οι Pasko et al. (2023) διερευνούν την επιρροή της ΕΚΕ στη φορολογική επιθετικότητα υπό διαφορετικά ρυθμιστικά καθεστώτα στην Κίνα, διαπιστώνοντας ότι τα υψηλά επίπεδα ΕΚΕ συσχετίζονται σταθερά με τη χαμηλότερη φορολογική επιθετικότητα. Αυτό καταδεικνύει ότι η ΕΚΕ μπορεί να χρησιμεύσει ως μετριαστική δύναμη ενάντια στις επιθετικές φορολογικές στρατηγικές, ενισχύοντας τον ρόλο της ΕΚΕ στην προώθηση της ηθικής συμπεριφοράς εντός των επιχειρήσεων, ανεξάρτητα από εξωτερικές ρυθμιστικές πιέσεις. Τέλος, οι Inger και Stekelberg (2022) παρέχουν μια εικόνα για το πώς γίνονται αντιληπτές συγκεκριμένες φορολογικές στρατηγικές, όπως η χρήση φορολογικών εκπτώσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στη βιομηχανία ηλεκτρικής ενέργειας των ΗΠΑ. Η έρευνά τους προτείνει ότι οι φορολογικές στρατηγικές που θεωρούνται κοινωνικά υπεύθυνες, όπως αυτές που προωθούν την πράσινη ενέργεια, μπορούν να ενισχύσουν την αποτίμηση και τη φήμη μιας επιχείρησης. Αυτό υποδηλώνει ότι η φύση της φορολογικής στρατηγικής - είτε θεωρείται υπεύθυνη είτε απλώς ευκαιριακή - μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο οι ενδιαφερόμενοι αντιλαμβάνονται τη συνολική ηθική στάση της επιχείρησης.

Μαζί, αυτές οι μελέτες (Davis et al., 2016; Timbate, 2023; Gazzola et al., 2023; Pasko et al., 2023; Inger and Stekelberg, 2022) υπογραμμίζουν τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους η ΕΚΕ αλληλεπιδρά με τις εταιρικές φορολογικές στρατηγικές. Είτε επηρεάζει τη δημόσια πολιτική, είτε ευθυγραμμίζεται με ανταγωνιστικά κριτήρια, είτε τηρεί τα ηθικά πρότυπα, η ΕΚΕ αναδεικνύεται ως βασικό στοιχείο στη διαμόρφωση τόσο της πρακτικής όσο και της αντίληψης για τις εταιρικές φορολογικές στρατηγικές. Αυτή η σύνθεση υποδηλώνει ότι η ενσωμάτωση της ΕΚΕ στις εταιρικές φορολογικές πρακτικές όχι μόνο αντανάκλα τον ηθικό προσανατολισμό μιας εταιρείας αλλά και τη στρατηγική της θέση στο ευρύτερο κοινωνικο-οικονομικό τοπίο, υπογραμμίζοντας την περίπλοκη αλληλεπίδραση μεταξύ των εταιρικών ενεργειών, των ρυθμιστικών πλαισίων και των προσδοκιών των ενδιαφερομένων.

4.1.6 Γνωστοποιήσεις ESG και φοροαποφυγή

Η διαφοροποιημένη σχέση μεταξύ των γνωστοποιήσεων ΕΚΕ και της φοροαποφυγής των επιχειρήσεων ως ξεχωριστό θέμα, όπως προκύπτει από την βιβλιογραφική επισκόπηση, καταδεικνύει ότι, ενώ αυτοί οι μηχανισμοί αποσκοπούν στην αύξηση της διαφάνειας και της λογοδοσίας, ο αντίκτυπός τους επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από

την περιφερειακή διακυβέρνηση και την εταιρική στρατηγική. Σε διάφορες μελέτες, καθίσταται προφανές ότι οι αποκαλύψεις ΕΚΕ μπορούν να έχουν διπλούς ρόλους ανάλογα με το θεσμικό και πολιτιστικό πλαίσιο (Lin, Cheng, & Zhang, 2017; Xu et al., 2022).

Σε περιβάλλοντα με ισχυρά θεσμικά πλαίσια, η αποτελεσματικότητα των γνωστοποιήσεων ΕΚΕ στην προώθηση ηθικών φορολογικών πρακτικών είναι πιο έντονη. Ωστόσο, σε περιοχές όπου λείπει η θεσμική ακεραιότητα, αυτές οι γνωστοποιήσεις συχνά λειτουργούν ως απλές βιτρίνες, που χρησιμοποιούνται από τις εταιρείες για να ενισχύσουν τη δημόσια εικόνα τους ενώ συνεχίζουν επιθετικές στρατηγικές φοροαποφυγής (Khan et al., 2022; Lee, 2020). Αυτή η απόκλιση υπογραμμίζει τη σημασία ισχυρών ρυθμιστικών περιβαλλόντων για τη διασφάλιση ότι οι γνωστοποιήσεις ΕΚΕ εκπληρώνουν τον επιδιωκόμενο σκοπό τους.

Επιπλέον, η σαφήνεια των αναφορών ΕΚΕ βρέθηκε να συσχετίζεται με υψηλότερα επίπεδα φοροαποφυγής σε ορισμένα πλαίσια, υποδηλώνοντας ότι η διαφάνεια στις αναφορές μπορεί μερικές φορές να χρησιμοποιηθεί στρατηγικά για να μετριαστεί η ζημιά στη φήμη που σχετίζεται με τη φοροαποφυγή, ιδιαίτερα σε κρατικές επιχειρήσεις και λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές (Xu et al., 2022). Αυτό υποδηλώνει μια περίπλοκη αλληλεπίδραση μεταξύ της επιθυμίας για νομιμότητα και της τακτικής χρήσης των γνωστοποιήσεων ΕΚΕ ως εργαλείου για τη διαχείριση των αντιλήψεων του κοινού.

Επιπλέον, τα κίνητρα πίσω από τις γνωστοποιήσεις ΕΚΕ και ο αντίκτυπός τους στις φορολογικές πρακτικές ποικίλλουν σημαντικά ανά περιοχή. Για παράδειγμα, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εταιρείες εμπλέκονται στην ΕΚΕ ως αντίβαρο στις πρακτικές φοροδιαφυγής, χρησιμοποιώντας την για να συγκαλύπτουν λιγότερο ηθικές φορολογικές συμπεριφορές (Khan et al., 2022). Αντίθετα, σε περιβάλλοντα με αυστηρές απαιτήσεις γνωστοποίησης, όπως ορισμένες δικαιοδοσίες με πολλούς και αναλυτικούς κανονισμούς, αυξήθηκε η δραστηριότητα ΕΚΕ που σχετίζεται με μειωμένη φορολογική επιθετικότητα, υποδεικνύοντας τη δυνατότητα της ΕΚΕ να επηρεάζει πραγματικά τις εταιρικές φορολογικές στρατηγικές (Jiang, Zhang, & Si, 2022).

Αυτή η σύνθεση ευρημάτων από διαφορετικά πλαίσια υπογραμμίζει τους περίπλοκους και συχνά αντιφατικούς ρόλους που μπορούν να διαδραματίσουν οι γνωστοποιήσεις

ΕΚΕ στις εταιρικές φορολογικές στρατηγικές. Η αποτελεσματικότητα των γνωστοποιήσεων ΕΚΕ στη μείωση της φοροαποφυγής δεν είναι ομοιόμορφη, αλλά εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το περιβάλλον θεσμικό και ρυθμιστικό πλαίσιο, υποδηλώνοντας την ανάγκη στρατηγικής προσέγγισης στην εφαρμογή της πολιτικής για την ενίσχυση του πραγματικού αντίκτυπου των πρωτοβουλιών ΕΚΕ στις φορολογικές πρακτικές εταιρειών.

4.2 Ανάλυση κατά περιοχή

4.2.1 Ευρώπη

Η κατανόηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ ESG και φοροαποφυγής στην Ευρώπη περιλαμβάνει την ανάλυση διαφόρων παραγόντων όπως η εταιρική διακυβέρνηση, οι περιβαλλοντικοί κανονισμοί, η αντίληψη του κοινού και η αποτελεσματικότητα των γνωστοποιήσεων ESG. Η έρευνα που καλύπτει διάφορα ευρωπαϊκά πλαίσια καταδεικνύει τον περίπλοκο ρόλο που διαδραματίζουν αυτά τα στοιχεία στη διαμόρφωση εταιρικών φορολογικών στρατηγικών.

Ένα πρωταρχικό εύρημα σε πολλές μελέτες είναι η επίδραση της εταιρικής διακυβέρνησης και των ηθικών επιχειρηματικών πρακτικών στις φορολογικές συμπεριφορές. Οι ισχυρές δομές διακυβέρνησης συνδέονται σταθερά με μειωμένη φοροαποφυγή, υποδηλώνοντας έναν αναπόσπαστο ρόλο για τα ηθικά πρότυπα και την ισχυρή εποπτεία του διοικητικού συμβουλίου για τον περιορισμό των επιθετικών φορολογικών πρακτικών (Abdelmoula, Chouaibi, & Chouaibi, 2022; Kiesewetter & Manthey, 2017). Αυτή η συσχέτιση υπογραμμίζεται περαιτέρω από μελέτες που σημειώνουν ότι οι εταιρείες με υψηλότερη επιχειρηματική ηθική και βαθμολογίες διακυβέρνησης επιδεικνύουν χαμηλότερα επίπεδα φοροαποφυγής, υποδεικνύοντας ότι η χρηστή διακυβέρνηση είναι το κλειδί για την προώθηση συμμορφούμενων φορολογικών συμπεριφορών (Abdelmoula, Chouaibi, & Chouaibi, 2022; Abid & Dammak, 2022).

Οι περιβαλλοντικές επιδόσεις επηρεάζουν επίσης σημαντικά τις φορολογικές στρατηγικές, με την έρευνα να τονίζει μια διαφοροποιημένη σχέση όπου η περιβαλλοντική ηγεσία μπορεί μερικές φορές να συμπίπτει με την αυξημένη φοροαποφυγή. Αυτό το παράδοξο υποδηλώνει ότι, ενώ οι εταιρείες μπορεί να συμμετέχουν σε θετικές περιβαλλοντικές πρακτικές, αυτές μπορούν να

χρησιμοποιηθούν στρατηγικά για την ενίσχυση της εταιρικής φήμης ενώ εφαρμόζουν λιγότερο ευνοϊκές φορολογικές πρακτικές (Souguir et al., 2024; Compagnie, Struyfs, & Torsin, 2023). Τέτοια ευρήματα είναι ζωτικής σημασίας για την κατανόηση του πώς τα περιβαλλοντικά διαπιστευτήρια και οι δομές ιδιοκτησίας, ιδιαίτερα η θεσμική και οικογενειακή ιδιοκτησία, μπορούν να επηρεάσουν τη φορολογική συμπεριφορά, συχνά με πολύπλοκους και μερικές φορές αντιφατικούς τρόπους.

Η αποτελεσματικότητα των γνωστοποιήσεων ESG στη μείωση της φοροαποφυγής ποικίλλει επίσης, επηρεαζόμενη από τα περιφερειακά πρότυπα συμμόρφωσης και τις προσδοκίες του κοινού. Σε ορισμένα πλαίσια, οι ισχυρές γνωστοποιήσεις ΕΚΕ συνδέονται με χαμηλότερη φοροαποφυγή, ενώ σε άλλα, χρησιμεύουν ως εργαλεία για τη διαχείριση του κινδύνου φήμης αντί για την πραγματική προώθηση της διαφάνειας (Sarhan, Elmagrhi, & Elkhashen, 2024; Alsaadi, 2020; Jiang, Zhang, & Si, 2022). Η μεταβλητότητα σε αυτά τα αποτελέσματα υπογραμμίζει τη σημασία του πλαισίου και του ρυθμιστικού περιβάλλοντος για τον προσδιορισμό του αντίκτυπου των γνωστοποιήσεων ΕΚΕ στις φορολογικές πρακτικές.

Επιπρόσθετα, τονίζεται ο ρόλος της δημόσιας αντίληψης και της πολιτιστικής στάσης απέναντι στη φορολογική συμμόρφωση και την ΕΚΕ, δείχνοντας σημαντική δημόσια ζήτηση για διαφανείς δημοσιονομικές διαδικασίες και ισχυρότερες πρωτοβουλίες ΕΚΕ. Αυτές οι κοινωνικές προσδοκίες μπορούν να οδηγήσουν σε αλλαγές στην εταιρική συμπεριφορά, ωθώντας τις εταιρείες προς καλύτερη φορολογική συμμόρφωση και πιο γνήσια δέσμευση ΕΚΕ (Gazzola et al., 2023).

Επιπλέον, συγκριτικές μελέτες σε διαφορετικά νομικά συστήματα, όπως αυτά μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γαλλίας, αποκαλύπτουν πώς τα νομικά πλαίσια μπορούν να επηρεάσουν την αποτελεσματικότητα της ΕΚΕ στη διαμεσολάβηση πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης που σχετίζονται με τη φοροαποφυγή. Αυτά τα ευρήματα δείχνουν ότι ο αντίκτυπος της ΕΚΕ μπορεί να διαφέρει ουσιαστικά με βάση το υποκείμενο νομικό σύστημα, με επιπτώσεις στην πολιτική και την εταιρική στρατηγική (Salhi et al., 2020).

Συνοπτικά, η έρευνα στην Ευρώπη (Souguir et al., 2024; Abdelmoula et al., 2022; Gazzola et al., 2023; Velte, 2020; Compagnie et al., 2023; Kiesewetter & Manthey, 2017; Sarhan 2024) υπογραμμίζει την ανάγκη για στρατηγική εφαρμογή των

πρωτοβουλιών ΕΚΕ για να διασφαλιστεί ότι συμβάλλουν αποτελεσματικά στις ηθικές φορολογικές πρακτικές.

4.2.2 ΗΠΑ

Στην ανάλυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ ΕΚΕ και φορολογικών στρατηγικών σε διάφορους τομείς στις Η.Π.Α., η σύνθεση της βιβλιογραφίας αποκαλύπτει διαφοροποιημένες δυναμικές που επηρεάζονται από την εταιρική απόδοση, τη δημόσια αντίληψη και τα ρυθμιστικά περιβάλλοντα (Timbate, 2023; Ling & Liu, 2023 Benlemlih et al., 2023). Αυτές οι μελέτες καταδεικνύουν συλλογικά πώς οι πρωτοβουλίες ΕΚΕ διασταυρώνονται με τις εταιρικές φορολογικές πρακτικές, επηρεάζοντας και επηρεαζόμενες από ευρύτερες εταιρικές στρατηγικές και προσδοκίες των ενδιαφερομένων.

Ένα σημαντικό θέμα που αναδύεται είναι η σχέση μεταξύ της απόδοσης της ΕΚΕ και της εταιρικής φοροαποφυγής. Οι εταιρείες που αποδίδουν πάνω από τις φιλοδοξίες τους δείχνουν λιγότερη δέσμευση στην ΕΚΕ και μειωμένη φοροαποφυγή, ενώ εκείνες που λειτουργούν πιο κοντά στα επίπεδα φιλοδοξίας τους εμφανίζουν αυξημένη δραστηριότητα ΕΚΕ σε συνδυασμό με αυξημένη φοροαποφυγή (Timbate, 2023). Αυτό υποδηλώνει ότι οι στρατηγικές ΕΚΕ και φορολογίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν περισσότερο ως ανταγωνιστικά εργαλεία παρά ως καθαρά ηθικές επιδιώξεις, ιδιαίτερα ως απάντηση σε εσωτερικά κριτήρια απόδοσης.

Επιπλέον, ο αντίκτυπος της αντίληψης του κοινού και της ευαισθητοποίησης των καταναλωτών στη σχέση μεταξύ ΕΚΕ και φορολογικών πρακτικών είναι εμφανής. Μελέτες δείχνουν ότι η υψηλότερη ευαισθητοποίηση του κοινού και των καταναλωτών μπορεί να μετριάσει τη σχέση μεταξύ της απόδοσης της ΕΚΕ και της φοροαποφυγής, με τις εταιρείες υπό μεγαλύτερο δημόσιο έλεγχο να είναι λιγότερο πιθανό να ακολουθήσουν επιθετικές φορολογικές στρατηγικές (Benlemlih et al., 2023). Αυτή η διαφοροποίηση είναι ιδιαίτερα έντονη σε περιόδους οικονομικής ευημερίας και σε επιχειρήσεις που έχουν σημαντική εγχώρια εστίαση και χαμηλότερη πολιτική έκθεση.

Επιπλέον, η στρατηγική χρήση της ΕΚΕ σε σχέση με τις φορολογικές στρατηγικές επεκτείνεται στη μεταχείριση των εργαζομένων και στη χρήση συγκεκριμένων εκπτώσεων φόρου. Οι εταιρείες με υψηλότερα επίπεδα φοροαποφυγής αποζημιώνουν καλύτερα τους εργαζομένους τους, ευθυγραμμιζόμενες με τις θεωρίες που

υποδηλώνουν ότι οι εταιρείες μπορούν να χρησιμοποιήσουν ενισχυμένα οφέλη σε εργαζόμενους για να αντισταθμίσουν τους κινδύνους που σχετίζονται με επιθετικές φορολογικές θέσεις (Schochet et al., 2022). Στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, η χρήση φορολογικών πιστώσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές αντιμετωπίζεται θετικά από τους επενδυτές, υπογραμμίζοντας τις κοινωνικά υπεύθυνες φορολογικές στρατηγικές ως ωφέλιμες για την αποτίμηση των επιχειρήσεων (Inger & Stekelberg, 2022).

Είναι επίσης αξιοσημείωτη η επίδραση της τοποθεσίας της εταιρείας στη δέσμευση ΕΚΕ. Οι εταιρείες που εδρεύουν στις ΗΠΑ σε φορολογικούς παραδείσους εμφανίζουν σημαντικά χαμηλότερη δέσμευση ΕΚΕ από τις αντίστοιχες στην ηπειρωτική χώρα, υποδηλώνοντας ότι η γεωγραφική θέση και τα σχετικά ρυθμιστικά και φορολογικά περιβάλλοντα επηρεάζουν σημαντικά τις στρατηγικές ΕΚΕ (Lee, 2020· Col & Patel, 2019). Αυτή η γεωγραφική διάκριση υπογραμμίζει τις στρατηγικές προσαρμογές που μπορούν να κάνουν οι εταιρείες ως απάντηση στις φορολογικές υποχρεώσεις και τις προσδοκίες της κοινότητας, ενισχύοντας συχνά τις προσπάθειες ΕΚΕ μετά τη μετανάστευση σε φορολογικούς παραδείσους ως στρατηγική διαχείρισης κινδύνου για τον μετριασμό πιθανής ζημίας στη φήμη.

Συνολικά, η διασταύρωση της ΕΚΕ και των φορολογικών στρατηγικών στις εταιρείες των ΗΠΑ διαμορφώνεται από μια σύνθετη σειρά παραγόντων, όπως η εταιρική απόδοση σε σχέση με τις φιλοδοξίες, τις αντιλήψεις του κοινού και των καταναλωτών, τη μεταχείριση των εργαζομένων και τη γεωγραφική θέση. Αυτοί οι παράγοντες επηρεάζουν συλλογικά τον τρόπο με τον οποίο οι εταιρείες ευθυγραμμίζουν τις πρωτοβουλίες ΕΚΕ τους με τις φορολογικές πρακτικές, χρησιμοποιώντας συχνά την ΕΚΕ ως στρατηγικό εργαλείο για την πλοήγηση στο ανταγωνιστικό και ρυθμιστικό τοπίο (Timbate, 2023; Ling & Liu, 2023; Benlemlih et al., 2023; Schochet et al., 2022, Inger & Stekelberg, 2022, Lee, 2020

4.2.3 Κίνα

Στην Κίνα, η σχέση μεταξύ των πρακτικών ΕΚΕ, των περιβαλλοντικών κανονισμών και των εταιρικών φορολογικών στρατηγικών παρουσιάζει μια σύνθετη εικόνα που διαμορφώνεται από ποικίλη περιφερειακή θεσμική ακεραιότητα, κανονιστικά πλαίσια και εταιρική κερδοφορία (Jiang, Hu, & Jiang, 2024; Lin, Cheng, & Zhang, 2017 Geng,

Liu, Li, & Chen, 2021). Αυτές οι μελέτες ενισχύουν συλλογικά την κατανόησή μας για το πώς η ΕΚΕ και οι περιβαλλοντικοί παράγοντες επηρεάζουν τις εταιρικές φορολογικές συμπεριφορές σε ένα ταχέως εξελισσόμενο οικονομικό τοπίο.

Ένα από τα βασικά ευρήματα σε αυτές τις μελέτες είναι ο σημαντικός αντίκτυπος των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και διοικητικών επιδόσεων (ESG) στη μείωση της φοροαποφυγής των επιχειρήσεων. Οι εταιρείες με υψηλότερα πρότυπα ESG παρουσιάζουν χαμηλότερα επίπεδα φοροαποφυγής, ιδιαίτερα σε περιοχές με λιγότερο ανεπτυγμένες χρηματοοικονομικές τεχνολογίες και όπου οι εταιρείες αντιμετωπίζουν υψηλότερο κόστος αντιπροσωπείας και χαμηλότερη ποιότητα ελέγχου. Αυτό υποδηλώνει ότι τα ισχυρά πλαίσια ESG μπορούν να διαδραματίσουν κρίσιμο ρόλο στην ευθυγράμμιση των εταιρικών φορολογικών στρατηγικών με τις ηθικές πρακτικές, ειδικά σε πολύπλοκα ρυθμιστικά περιβάλλοντα (Jiang, Hu, & Jiang, 2024).

Αντίθετα, η εισαγωγή αυστηρών περιβαλλοντικών κανονισμών έχει συσχετιστεί με αύξηση των δραστηριοτήτων φοροαποφυγής, ειδικά μεταξύ ιδιωτικών επιχειρήσεων σε οικονομικά ευημερούσες περιοχές. Αυτό δείχνει ότι, ενώ οι περιβαλλοντικές πολιτικές στοχεύουν στην προώθηση βιώσιμων πρακτικών, μπορεί επίσης να οδηγήσουν άθελά τους τις επιχειρήσεις στην αναζήτηση στρατηγικών φορολογικών ελαφρύνσεων για τον μετριασμό των λειτουργικών κινδύνων και των χρηματοδοτικών περιορισμών που επιβάλλονται από αυτές τις πολιτικές (Geng, Liu, Li, & Chen, 2021; Shen, Xu, Yu, Xu, & Shen, 2022).

Ο ρόλος της γνωστοποίησης ΕΚΕ στη διαμόρφωση εταιρικών φορολογικών στρατηγικών αποκαλύπτει επίσης ποικίλα αποτελέσματα. Σε περιοχές με χαμηλότερη θεσμική ακεραιότητα, οι γνωστοποιήσεις ΕΚΕ συχνά δεν ευθυγραμμίζονται με τις πραγματικές φορολογικές συμπεριφορές, χρησιμεύοντας περισσότερο ως επιφανειακό εργαλείο συμμόρφωσης παρά ως πραγματική αντανάκλαση της εταιρικής ευθύνης. Επιπλέον, η σαφέστερη αναφορά ΕΚΕ έχει συνδεθεί με υψηλότερα επίπεδα φοροαποφυγής, ιδίως σε κρατικές επιχειρήσεις και λιγότερο ανεπτυγμένο καθεστώς υπογραμμίζοντας μια στρατηγική χρήση των γνωστοποιήσεων ΕΚΕ για τη διαχείριση των αντιλήψεων του κοινού και της νομιμότητας έναντι των πρακτικών φοροαποφυγής (Lin, Cheng, & Zhang, 2017; Xu, Wang, Cullinan, Dong, 2022).

Περιπλέκοντας περαιτέρω το τοπίο, ο αντίκτυπος της ΕΚΕ στην εταιρική κερδοφορία και τη φοροαποφυγή δείχνει ότι ενώ η απόδοση της ΕΚΕ μπορεί να μειώσει την κερδοφορία, οδηγεί έμμεσα σε μειωμένη φοροαποφυγή. Αυτή η διαφοροποιημένη σχέση υποδηλώνει ότι οι δραστηριότητες ΕΚΕ, αν και δυνητικά δαπανηρές, μπορούν να οδηγήσουν σε πιο συντηρητικές φορολογικές στρατηγικές, ευθυγραμμίζοντας την εταιρική συμπεριφορά με ευρύτερα ηθικά πρότυπα (Mao & Wu, 2019).

Επιπλέον, η υποχρεωτική γνωστοποίηση ΕΚΕ έχει αποδειχθεί ότι αυξάνει τις δραστηριότητες φοροαποφυγής, ειδικά σε επιχειρήσεις που είναι λιγότερο κερδοφόρες ή επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τις απαιτήσεις γνωστοποίησης, όπως οι ρυπογόνες εταιρείες ή εκείνες που βρίσκονται σε περιοχές υψηλής γνωστοποίησης. Αυτό υπογραμμίζει τις ακούσιες συνέπειες των υποχρεωτικών πολιτικών γνωστοποίησης, οι οποίες, ενώ στοχεύουν στην αύξηση της διαφάνειας, μπορεί να ενθαρρύνουν τις εταιρείες να συμμετέχουν πιο επιθετικά στη φοροαποφυγή (Jiang, Zhang, & Si, 2022).

Αυτά τα ευρήματα (Jiang, Hu, & Jiang, 2024; Lin, Cheng, & Zhang, 2017; Geng, Liu, Li, & Chen, 2021; Shen, Xu, Yu, Xu, & Shen, 2022; Pasko, Zhang, Oriekhova, Hordiyenko, & Tkal, 2023, Xu, Wang, Cullinan, Dong, 2022, Jiang, Zhang, & Si, 2022) επισημαίνουν την ανάγκη για μια ισορροπημένη προσέγγιση στην πολιτική και την εταιρική στρατηγική που να λαμβάνει υπόψη τις δυνατότητες τόσο θετικών όσο και αρνητικών αποτελεσμάτων της ΕΚΕ και των περιβαλλοντικών πολιτικών σχετικά με τις εταιρικές φορολογικές συμπεριφορές.

4.2.4 Αναπτυσσόμενες χώρες

Στις αναπτυσσόμενες χώρες, η διασταύρωση της ΕΚΕ και των φορολογικών στρατηγικών αποκαλύπτει μια περίπλοκη εικόνα που διαμορφώνεται από ποικίλα θεσμικά πλαίσια, πολιτικές διασυνδέσεις και πρότυπα εταιρικής διακυβέρνησης (Du & Li, 2020; Firmansyah et al., 2022; Rashid et al., 2023). Η σύνθεση αυτών των μελετών υπογραμμίζει πώς η ΕΚΕ επηρεάζει διαφορετικά τις φορολογικές συμπεριφορές σε διάφορα οικονομικά πλαίσια, με επιπτώσεις στην πολιτική και την εταιρική διακυβέρνηση.

Ένα εξέχον θέμα είναι η επιρροή της ΕΚΕ στην εταιρική φοροαποφυγή, με μια γενικά παρατηρούμενη τάση ότι η υψηλότερη απόδοση ΕΚΕ τείνει να μειώνει τις

συμπεριφορές φοροαποφυγής. Αυτή η σχέση σημειώνεται ιδιαίτερα στις οικονομίες BRICS, όπου οι ισχυρές δεσμεύσεις ΕΚΕ ευθυγραμμίζονται με καλύτερες οικονομικές επιδόσεις και χαμηλότερη φοροαποφυγή, υποδηλώνοντας θετικό αντίκτυπο των ηθικών επιχειρηματικών πρακτικών στην εταιρική διαφάνεια και συμμόρφωση (Du & Li, 2020). Ωστόσο, αυτή η σχέση μπορεί να επηρεαστεί από παράγοντες όπως οι πολιτικές διασυνδέσεις, οι οποίοι μπορεί να μειώσουν την αποτελεσματικότητα της ΕΚΕ στον περιορισμό της φοροαποφυγής, υποδεικνύοντας ότι οι εταιρείες με πολιτικούς δεσμούς ενδέχεται να χρησιμοποιούν την ΕΚΕ στρατηγικά και όχι ηθικά (Rashid et al., 2023; Khan et al. ., 2022).

Περιπλέκουν περαιτέρω αυτό το τοπίο οι περιφερειακές διαφορές στον τρόπο με τον οποίο η ΕΚΕ επηρεάζει τις φορολογικές πρακτικές. Στην Ινδονησία, ενώ οι γνωστοποιήσεις ΕΚΕ έχει αποδειχθεί ότι μετριάζουν τη σχέση μεταξύ πολιτικών διασυνδέσεων και φοροαποφυγής, υποδηλώνοντας έναν πιθανό προστατευτικό ρόλο της ΕΚΕ έναντι ανήθικων φορολογικών συμπεριφορών, η συνολική αποτελεσματικότητα εξαρτάται από την ισχύ και τη διαφάνεια αυτών των γνωστοποιήσεων (Firmansyah et al. , 2022). Αντίθετα, στη Μαλαισία και το Πακιστάν, η αποτελεσματικότητα της ΕΚΕ στον επηρεασμό των φορολογικών συμπεριφορών ποικίλλει ανάλογα με παράγοντες όπως η παρουσία γυναικών διευθυντών σε εταιρικά συμβούλια και οι συγκεκριμένες διαστάσεις ΕΚΕ που ασχολούνται από τις εταιρείες, υπογραμμίζοντας το ρόλο της διαφορετικότητας των φύλων και τις στοχευμένες πρωτοβουλίες ΕΚΕ στην ενίσχυση της εταιρικής φορολογική συμμόρφωση (Rakia et al., 2023; Khan, Ogunleye, Adegboye, Eluyela & Iyoha, 2022).

Ο ρόλος της ΕΚΕ στην ενίσχυση της εταιρικής φήμης και της οικονομικής απόδοσης μέσω ηθικών φορολογικών στρατηγικών είναι εμφανής σε διάφορες μελέτες. Για παράδειγμα, στη Μαλαισία, οι δραστηριότητες ΕΚΕ που εστιάζονται στην κοινότητα συνδέονται ιδιαίτερα με μειωμένη φοροδιαφυγή, υποδηλώνοντας ότι η ΕΚΕ μπορεί να επηρεάσει σημαντικά τις αντιλήψεις του κοινού και την εμπιστοσύνη των επενδυτών όταν ευθυγραμμίζεται με πραγματικούς κοινωνικούς στόχους (Abdul Wahab, Mustapha & Md Rahin, 2022). Αυτή η ευθυγράμμιση φαίνεται να ενισχύει επίσης την εταιρική αξία, όπως φαίνεται στο αιγυπτιακό πλαίσιο, όπου οι ισχυρές γνωστοποιήσεις ΕΚΕ συσχετίζονται με καλύτερες επιδόσεις στο χρηματιστήριο (Abdelfattah & Aboud, 2020).

Επιπλέον, η αποτελεσματικότητα των φορολογικών κινήτρων που έχουν σχεδιαστεί για την προώθηση της ΕΚΕ σε χώρες όπως η Τυνησία υποδηλώνει μια περίπλοκη δυναμική όπου τέτοια κίνητρα δεν οδηγούν πάντα σε υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά, υποδεικνύοντας την ανάγκη για πιο ισχυρούς σχεδιασμούς πολιτικής που μπορούν να αξιοποιήσουν αποτελεσματικά τα δημοσιονομικά εργαλεία για την ενθάρρυνση της πραγματικής ΕΚΕ πρακτικές (Kacem & Omri, 2022).

Συνολικά, η σχέση μεταξύ της ΕΚΕ και των φορολογικών στρατηγικών στις αναπτυσσόμενες χώρες είναι πολύπλευρη και επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες, όπως η εταιρική διακυβέρνηση, οι πολιτικές διασυνδέσεις και οι συγκεκριμένες δραστηριότητες ΕΚΕ που αναλαμβάνουν οι εταιρείες. Αυτοί οι παράγοντες καθορίζουν συλλογικά την αποτελεσματικότητα της ΕΚΕ στην προώθηση ηθικών φορολογικών πρακτικών, υποδηλώνοντας ότι η ενισχυμένη διαφάνεια, η ισχυρότερη διακυβέρνηση και οι στοχευμένες πολιτικές ΕΚΕ είναι ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση τόσο της εταιρικής λογοδοσίας όσο και των κοινωνικών οφελών (Du & Li, 2020; Firmansyah et al., 2022; Rashid et al., 2023; Rakia et al., 2020; Abdul Wahab, Mustapha & Md Rahin, 2022, Kacem & Omri, 2022).

4.2.5 Έρευνες σε περισσότερες από μια χώρες

Τέλος, σε έρευνες που έλαβαν χώρα σε πάνω από μια χώρες, η σχέση μεταξύ της ΕΚΕ και των φορολογικών στρατηγικών διαμορφώνεται από πολλούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων περιβαλλοντικών πρωτοβουλιών, γεωπολιτικών κινδύνων, ποιότητας διακυβέρνησης και ειδικών αποχρώσεων της αναφοράς ΕΚΕ. Αυτές οι πολύπλοκες αλληλεπιδράσεις προσφέρουν βαθιές γνώσεις για το πώς τα παγκόσμια και περιφερειακά πλαίσια επηρεάζουν την εταιρική συμπεριφορά σε σχέση με τις φορολογικές πρακτικές (Feng, Wang, & Wang, 2024; Ramesh & Athira, 2023; Zeng, 2019).

Οι προσπάθειες περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, ιδιαίτερα οι εταιρικές πρωτοβουλίες μείωσης του άνθρακα, διαπιστώθηκε ότι επηρεάζουν θετικά τις πληρωμές φόρων σε περιοχές με αυστηρούς περιβαλλοντικούς κανονισμούς και ισχυρά νομικά πλαίσια. Αυτό υποδηλώνει ότι η ενασχόληση με φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές όχι μόνο ενισχύει τη φήμη μιας επιχείρησης, αλλά μπορεί επίσης να οδηγήσει σε ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση, ιδιαίτερα για επιχειρήσεις που είναι λειτουργικά λιγότερο

αποτελεσματικές αλλά είναι πρόθυμες να επενδύσουν σε πρακτικές βιωσιμότητας (Feng, Wang, & Wang, 2024). Ωστόσο, η επιρροή της ΕΚΕ στις φορολογικές στρατηγικές εκτείνεται πέρα από περιβαλλοντικά ζητήματα για να συμπεριλάβει ευρύτερους γεωπολιτικούς και οικονομικούς παράγοντες.

Οι γεωπολιτικοί κίνδυνοι επηρεάζουν σημαντικά τη φορολογική συμπεριφορά των επιχειρήσεων, με τους αυξημένους κινδύνους να οδηγούν σε πιο επιθετικές στρατηγικές φοροαποφυγής. Η συμπεριφορά αυτή είναι ιδιαίτερα έντονη σε εταιρείες που λειτουργούν υπό χρηματοοικονομικούς περιορισμούς, υπογραμμίζοντας τον ρόλο των εξωτερικών οικονομικών πιέσεων στη διαμόρφωση φορολογικών πρακτικών. Επιπλέον, η ποιότητα της διακυβέρνησης σε μια χώρα μετριάζει τον αντίκτυπο της ΕΚΕ στη φοροαποφυγή, με την καλύτερη διακυβέρνηση να συσχετίζεται με λιγότερη φοροαποφυγή μεταξύ επιχειρήσεων με υψηλές αξιολογήσεις ΕΚΕ (Ramesh & Athira, 2023; Zeng, 2019).

Οι θεωρητικές και εμπειρικές αναλύσεις υποδηλώνουν ότι η ΕΚΕ μπορεί να συμπληρώσει και να υποκαταστήσει τις στρατηγικές φοροαποφυγής ανάλογα με το πλαίσιο της αγοράς και τους εταιρικούς στόχους. Για παράδειγμα, σε oligopolιακές αγορές, οι επιχειρήσεις μπορεί να εξισορροπήσουν τα κίνητρα κέρδους τους με τους στόχους ΕΚΕ, οδηγώντας σε μια δυναμική αλληλεπίδραση όπου η αύξηση του ενός μπορεί να μειώσει την εστίαση στο άλλο (Goerke, 2019). Αυτή η διαφοροποιημένη αλληλεπίδραση υποδηλώνει ότι η επιρροή της ΕΚΕ στη φορολογική συμπεριφορά μπορεί να ποικίλλει σημαντικά ανάλογα με την εταιρική στρατηγική και τη δομή της αγοράς.

Οι πρακτικές αναφορές ΕΚΕ διαδραματίζουν επίσης κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση των αντιλήψεων του κοινού και των ρυθμιστικών αποτελεσμάτων που σχετίζονται με τις φορολογικές στρατηγικές. Οι αναλύσεις κειμένου των εκθέσεων ΕΚΕ υποδεικνύουν ότι οι επιχειρήσεις συχνά υποδηλώνουν φορολογικές στρατηγικές ή τις παρουσιάζουν με κοινωνικά ωφέλιμο πρίσμα, πιθανώς για να ενισχύσουν ή να επιδιορθώσουν το κεφάλαιο της φήμης τους. Είναι ενδιαφέρον ότι υπάρχει μια σημειωμένη ασυμφωνία στις πρακτικές αναφορές, με ορισμένες εταιρείες να παρουσιάζουν αυξημένη φοροαποφυγή παρά τις θετικές γνωστοποιήσεις, υποδηλώνοντας μια πιθανή αποσύνδεση μεταξύ των αφηγήσεων ΕΚΕ και των πραγματικών φορολογικών πρακτικών (Hardeck, Inger, Moore, & Schneider, 2023).

Επιπλέον, η ανταπόκριση των επιχειρήσεων σε αλλαγές στη φορολογική νομοθεσία, όπως η εξωγενής αύξηση της φορολογίας, αποκαλύπτει ότι οι εταιρείες με καθιερωμένες πολιτικές ΕΚΕ ενδέχεται να αντιδράσουν αυξάνοντας τη φοροαποφυγή για να αντισταθμίσουν πιθανές οικονομικές επιπτώσεις. Αυτή η απάντηση υπογραμμίζει τα περίπλοκα κίνητρα πίσω από τις δεσμεύσεις ΕΚΕ, όπου οι επιχειρήσεις ενδέχεται να αξιοποιήσουν την υπεύθυνη εικόνα τους για να μετριάσουν τις αρνητικές αντιλήψεις που σχετίζονται με την αυξημένη φοροαποφυγή (Gavious, Livne, & Chen, 2022).

Συνολικά, οι μελέτες (Feng, Wang, & Wang, 2024; Ramesh & Athira, 2023; Zeng, 2019; Goerke, 2019; Hardeck, Inger, Moore, & Schneider, 2023; Gavious, Livne, & Chen, 2022) τονίζουν ότι ενώ η ΕΚΕ μπορεί να οδηγήσει σε ευνοϊκές φορολογικές πρακτικές, η αποτελεσματικότητά της και η ευθυγράμμισή της με τις φορολογικές στρατηγικές εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εξωτερικές πιέσεις, την εταιρική διακυβέρνηση και τη στρατηγική χρήση των γνωστοποιήσεων ΕΚΕ. Αυτοί οι παράγοντες πρέπει να ληφθούν προσεκτικά υπόψη από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους εταιρικούς ηγέτες για να διασφαλιστεί ότι η ΕΚΕ συμβάλλει αποτελεσματικά στις ηθικές φορολογικές πρακτικές παγκοσμίως.

Συμπεράσματα και Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Αρχικά παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της θεματικής ανάλυσης και στην συνέχεια αυτά που τμηματοποιούν τις έρευνες ανά γεωγραφική περιοχή.

Η περίπλοκη σχέση μεταξύ ESG και της φοροαποφυγής περικλείει ένα φάσμα επιρροών που διαμορφώνονται από την εταιρική διακυβέρνηση, τα ρυθμιστικά πλαίσια και τις κοινωνικές προσδοκίες. Αυτή η σύνθεση διερευνά αυτές τις δυναμικές, αντλώντας από μια πληθώρα μελετών που εξετάζουν πώς το ESG όχι μόνο επηρεάζει τις φορολογικές στρατηγικές αλλά και πώς γίνεται αντιληπτή και εφαρμόζεται σε διάφορα επιχειρηματικά και οικονομικά περιβάλλοντα.

Ο ρόλος της εταιρικής διακυβέρνησης στον μετριασμό της φοροαποφυγής μέσω της ΕΚΕ είναι βαθύς. Οι ισχυρές δομές διακυβέρνησης συνήθως οδηγούν σε πιο αυστηρή τήρηση ηθικών φορολογικών πρακτικών, με τις εταιρείες υπό ισχυρή διακυβέρνηση να είναι λιγότερο πιθανό να συμμετάσχουν σε επιθετική φοροαποφυγή. Αυτή η σύνδεση υποδηλώνει ότι όπου η εταιρική διακυβέρνηση είναι στενά ενσωματωμένη με την ΕΚΕ, υπάρχει σαφής ευθυγράμμιση με τις ηθικές επιχειρηματικές πρακτικές, μειώνοντας την τάση προς φοροαποφυγή. Αντίθετα, σε περιβάλλοντα όπου οι δομές διακυβέρνησης είναι αδύναμες ή επιβάλλονται αναποτελεσματικά, η ΕΚΕ μπορεί να μην περιορίσει επαρκώς τη φοροαποφυγή και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως πρόσχημα για τη διατήρηση μιας θετικής δημόσιας εικόνας, ενώ παράλληλα οι εταιρίες συνεχίζουν να εμπλέκονται σε λιγότερο ηθικές οικονομικές στρατηγικές.

Η ευαισθητοποίηση των καταναλωτών επηρεάζει σημαντικά την αποτελεσματικότητα της ΕΚΕ στον μετριασμό της φοροαποφυγής. Τα υψηλότερα επίπεδα ελέγχου του κοινού και των καταναλωτών τείνουν να ενισχύουν την εταιρική λογοδοσία, πιέζοντας τις εταιρείες να ευθυγραμμίσουν τις φορολογικές τους στρατηγικές πιο στενά με τις πρωτοβουλίες ESG. Κατά τη διάρκεια περιόδων οικονομικής ευημερίας, οι εταιρείες μπορεί να είναι πιο εύκολο να ευθυγραμμίσουν τις φορολογικές τους στρατηγικές με την ΕΚΕ λόγω μικρότερης οικονομικής πίεσης, υποδηλώνοντας ότι οι οικονομικές συνθήκες διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στον καθορισμό του τρόπου με τον οποίο η ΕΚΕ επηρεάζει τη φορολογική συμπεριφορά.

Η αποτελεσματικότητα της ΕΚΕ στον επηρεασμό της φοροαποφυγής εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ισχύ και την επιβολή των ρυθμιστικών πλαισίων. Σε περιοχές με αυστηρούς κανονισμούς και επιβολή της ΕΚΕ, οι επιχειρήσεις είναι πιο πιθανό να παρουσιάσουν μειωμένη φοροαποφυγή. Αυτή η ρυθμιστική επιρροή υπογραμμίζει την ανάγκη για ισχυρά νομικά πλαίσια που όχι μόνο προωθούν αλλά και επιβάλλουν διαφανείς και υπεύθυνες πρακτικές ΕΚΕ, διασφαλίζοντας ότι οι εταιρείες τηρούν τόσο το πνεύμα όσο και το γράμμα των στόχων ESG.

Οι διαφορετικές διαστάσεις του ESG, όπως η περιβαλλοντική βιωσιμότητα και η συμμετοχή της κοινότητας, επηρεάζουν τη φοροαποφυγή σε διάφορους βαθμούς. Η περιβαλλοντική ΕΚΕ, για παράδειγμα, τείνει να έχει μια πιο άμεση συσχέτιση με μειωμένη φοροαποφυγή, ειδικά σε δικαιοδοσίες με αυστηρούς περιβαλλοντικούς κανονισμούς. Αυτό υποδηλώνει ότι οι δραστηριότητες ΕΚΕ που παρακολουθούνται στενά και ρυθμίζονται από εξωτερικούς φορείς τείνουν να έχουν πιο σημαντικό αντίκτυπο στη μείωση των συμπεριφορών φοροαποφυγής.

Οι κριτικές των πρακτικών ESG υπογραμμίζουν μια μερικές φορές έντονη αποσύνδεση μεταξύ των εταιρικών δηλώσεων κοινωνικής ευθύνης και των πραγματικών φορολογικών πρακτικών τους. Αυτή η ασυμφωνία, που συχνά χαρακτηρίζεται ως «οργανωμένη υποκρισία», υποδηλώνει την ανάγκη για πιο αυστηρά και διαφανή μέτρα αναφοράς και λογοδοσίας για την ΕΚΕ. Η διασφάλιση ότι η ΕΚΕ υπερβαίνει την απλή εταιρική ρητορική απαιτεί συνεχή ρυθμιστική εποπτεία και ενεργό δέσμευση από όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των καταναλωτών, των ρυθμιστικών αρχών και της ευρύτερης κοινότητας. Υπάρχει επίσης μια στρατηγική συνιστώσα στη χρήση της ΕΚΕ σε σχέση με τις φορολογικές πρακτικές. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εταιρείες μπορούν να αναπτύξουν την ΕΚΕ ως στρατηγικό εργαλείο για να βελτιώσουν την εταιρική τους εικόνα ενώ συμμετέχουν σε επιθετικές στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού. Αυτή η στρατηγική χρήση της ΕΚΕ μπορεί να υπονομεύσει τις θεμελιώδεις αρχές της κοινωνικής ευθύνης εάν δεν παρακολουθείται και ελέγχεται προσεκτικά.

Συνολικά, η σύνθεση της σχέσης μεταξύ ESG και φοροαποφυγής αποκαλύπτει μια πολύπλοκη αλληλεπίδραση εταιρικής διακυβέρνησης, ρυθμιστικής επιρροής, ευαισθητοποίησης των καταναλωτών και οικονομικών συνθηκών. Η αποτελεσματική εφαρμογή ESG που στοχεύει πραγματικά στη μείωση της φοροαποφυγής και στην

ενίσχυση των εταιρικών δεοντολογικών πρακτικών απαιτεί μια πολύπλευρη προσέγγιση. Αυτή η προσέγγιση θα πρέπει να ενσωματώνει ισχυρά πλαίσια διακυβέρνησης, αυστηρή ρυθμιστική εποπτεία, ενεργό συμμετοχή των καταναλωτών και σαφείς, εφαρμόσιμες πολιτικές ESG που υπερβαίνουν την επιφανειακή συμμόρφωση.

Επιπλέον, η σύνθεση θεματικών αναλύσεων σε διάφορες περιοχές οριοθετεί μια πολύπλοκη αλληλεπίδραση μεταξύ ESG και της φοροαποφυγής, που διαμορφώνεται από πολύπλευρες επιρροές, όπως η εταιρική διακυβέρνηση, οι περιβαλλοντικοί παράγοντες, η αντίληψη του κοινού και οι οικονομικές συνθήκες. Αυτή η γενική ανάλυση εξάγει συμπεράσματα από εκτενείς ανασκοπήσεις σε διαφορετικές ηπείρους, αντανακλώντας διαφορετικά νομοθετικά περιβάλλοντα, πολιτιστικές κλίσεις και οικονομικά πλαίσια. Κάθε περιοχή παρουσιάζει μια μοναδική εικόνα για το πώς η ΕΚΕ ενσωματώνεται, επηρεάζει και μερικές φορές έρχεται σε αντίθεση με τις στρατηγικές φοροαποφυγής.

Στην Ευρώπη, η ισχυρή εταιρική διακυβέρνηση και τα αυστηρά ρυθμιστικά πλαίσια διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην ευθυγράμμιση της ΕΚΕ με τις ηθικές φορολογικές πρακτικές. Τα κράτη μέλη παρουσιάζουν μια αξιοσημείωτη τάση όπου η αποτελεσματική διακυβέρνηση και οι ισχυρές πολιτικές ESG συσχετίζονται με χαμηλότερα επίπεδα φοροαποφυγής. Αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές σε περιβάλλοντα όπου δίνεται έμφαση στις αποκαλύψεις για την περιβαλλοντική ηγεσία και την ΕΚΕ, υποδηλώνοντας ότι η διαφάνεια και η λογοδοσία εκτιμώνται ιδιαίτερα στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού εταιρικού ήθους. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα αυτών των πρακτικών εξαρτάται συχνά από την αυστηρότητα των τοπικών κανονισμών και την ακεραιότητα των μηχανισμών επιβολής. Οι ευρωπαϊκές μελέτες υπογραμμίζουν επίσης την πολυπλοκότητα της περιβαλλοντικής ΕΚΕ, όπου οι φιλικές προς το περιβάλλον εταιρικές στάσεις μπορεί να μην ευθυγραμμίζονται πάντα με τη φορολογική συμμόρφωση, ειδικά όταν χρησιμοποιούνται ως στρατηγικά εργαλεία για τη διαχείριση της φήμης και όχι ως γνήσια βιώσιμη πρακτική.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, η ΕΚΕ εξετάζεται στενά μέσα από το πρίσμα της εταιρικής απόδοσης και της ανταγωνιστικής θέσης. Οι αμερικανικές εταιρείες τείνουν να αξιοποιούν την ΕΚΕ και τις φορολογικές στρατηγικές ως εργαλεία για να ανταποκριθούν ή να ξεπεράσουν τα φιλόδοξα επίπεδα απόδοσης, με ποικίλες

επιπτώσεις στις φορολογικές πρακτικές ανάλογα με τις αντιλήψεις του κοινού και των καταναλωτών. Οι ΗΠΑ επιδεικνύουν επίσης μια χαρακτηριστική δυναμική όπου η υψηλότερη ευαισθητοποίηση των καταναλωτών μετριάζει τη σχέση μεταξύ των δραστηριοτήτων ESG και της φοροαποφυγής, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής ευημερίας. Επιπλέον, η στρατηγική χρήση της ΕΚΕ σε συγκεκριμένους τομείς όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας υπογραμμίζει την κοινωνική και οικονομική αξιοποίηση των κοινωνικά υπεύθυνων επενδύσεων, οι οποίες γίνονται θετικά αντιληπτές τόσο από τους καταναλωτές όσο και από τους επενδυτές.

Η κατάσταση στην Κίνα αντικατοπτρίζει ένα διαφοροποιημένο τοπίο όπου οι περιφερειακές ανισότητες στις χρηματοοικονομικές τεχνολογίες και η ρυθμιστική ευρωστία επηρεάζουν βαθιά τον δεσμό ESG-φορολογίας. Τα υψηλά πρότυπα ESG γενικά οδηγούν σε μειωμένη φοροαποφυγή σε καλά ρυθμισμένους τομείς, αλλά η συνολική αποτελεσματικότητα των γνωστοποιήσεων ESG ποικίλλει σημαντικά. Σε ορισμένες περιοχές, αυτές οι αποκαλύψεις χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά για την ενίσχυση της δημόσιας εικόνας αντί για την επιβολή πραγματικής διαφάνειας. Το κινεζικό πλαίσιο δείχνει επίσης πώς οι αυστηροί περιβαλλοντικοί κανονισμοί ενδέχεται να ενθαρρύνουν ακούσια τη φοροαποφυγή, καθώς οι εταιρείες αντιμετωπίζουν λειτουργικούς και οικονομικούς περιορισμούς που επιβάλλονται από τέτοιες πολιτικές.

Στις αναπτυσσόμενες χώρες, η σχέση μεταξύ ESG και της φοροαποφυγής επηρεάζεται σημαντικά από τις πολιτικές διασυνδέσεις και τη διαφορετική ισχύ των θεσμικών πλαισίων. Οι πολιτικοί δεσμοί συχνά μειώνουν την αποτελεσματικότητα της ΕΚΕ στον περιορισμό της φοροαποφυγής, υποδηλώνοντας την ανάγκη για ισχυρότερες δομές διακυβέρνησης για την εξουδετέρωση τέτοιων επιρροών. Επιπλέον, η ΕΚΕ σε αυτές τις περιοχές μερικές φορές λειτουργεί ως αντισταθμιστικός μηχανισμός παρά ως γνήσια ηθική κατευθυντήρια γραμμή, με τις εταιρείες να χρησιμοποιούν γνωστοποιήσεις ESG για να εξισορροπήσουν ή να συγκαλύψουν επιθετικές φορολογικές στρατηγικές.

Τέλος, από τις έρευνες που πραγματοποιήθηκαν σε πάνω από μια χώρες, η σύνθεση επισημαίνει ένα κοινό θέμα: ενώ η ΕΚΕ μπορεί δυνητικά να προωθήσει ηθικές φορολογικές πρακτικές και να ενισχύσει την εταιρική διαφάνεια, η αποτελεσματικότητά της εξαρτάται από την ποιότητα της διακυβέρνησης, της κανονιστικής επιβολής, του δημόσιου ελέγχου και εγγενών κινήτρων των εταιρειών. Η συνολική επισκόπηση υπογραμμίζει την ανάγκη για ισχυρά νομικά πλαίσια και ενεργό

συμμετοχή των ενδιαφερομένων για να διασφαλιστεί ότι η ΕΚΕ συμβάλλει θετικά στην εταιρική φορολογική ηθική και ευθυγραμμίζεται με τις ευρύτερες κοινωνικές προσδοκίες.

Συμπερασματικά, η ενσωμάτωση ESG στις φορολογικές στρατηγικές αντανακλά μια δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ της εταιρικής ηθικής, του ρυθμιστικού περιβάλλοντος και των οικονομικών κινήτρων. Όπως υποδεικνύουν παγκόσμιες και περιφερειακές αναλύσεις, η αποτελεσματική εφαρμογή της ΕΚΕ απαιτεί αρχικά τη συμμόρφωση με τους τοπικούς νόμους και πρότυπα, αλλά και τη δέσμευση για γνήσιες ηθικές πρακτικές που υπερβαίνουν την απλή συμμόρφωση. Για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους εταιρικούς ηγέτες, η πρόκληση έγκειται στη διαμόρφωση και επιβολή πολιτικών που όχι μόνο ενθαρρύνουν την ηθική συμπεριφορά αλλά και προσαρμόζονται στα εξελισσόμενα οικονομικά τοπία και στις προσδοκίες των ενδιαφερομένων, διασφαλίζοντας ότι η ΕΚΕ παραμένει ένα ισχυρό εργαλείο για την προώθηση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στις εταιρικές φορολογικές στρατηγικές.

Περιορισμοί της μελέτης

Η σύνθεση της σχέσης μεταξύ ESG και φοροαποφυγής υπόκειται σε αρκετούς περιορισμούς. Πρώτον, η ποικιλομορφία των περιφερειακών πλαισίων και των ρυθμιστικών περιβαλλόντων εισάγει μεταβλητότητα στα δεδομένα, καθιστώντας δύσκολη τη γενίκευση των ευρημάτων σε διαφορετικά γεωπολιτικά τοπία. Επιπλέον, η εξάρτηση από τη δημοσιευμένη βιβλιογραφία μπορεί να οδηγήσει σε μεροληψία δημοσίευσης, καθώς μελέτες με σημαντικά ευρήματα είναι πιο πιθανό να δημοσιευτούν από εκείνες με μηδενικά ή αρνητικά αποτελέσματα. Επιπλέον, η ανασκόπηση δεν διερευνά πλήρως την πιθανή αντίστροφη αιτιότητα όπου εταιρείες που εμπλέκονται σε επιθετικές φορολογικές στρατηγικές ενδέχεται στη συνέχεια να αυξήσουν τις ESG δραστηριότητές τους για να μετριάσουν τη ζημιά της φήμης τους. Τέλος, οι περισσότερες μελέτες χρησιμοποιούν δεδομένα που μπορεί να υπόκεινται σε προκαταλήψεις και ανακρίβειες, αντανακλώντας περισσότερο τις εταιρικές προθέσεις παρά τις πραγματικές πρακτικές.

Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Η μελλοντική έρευνα θα πρέπει να στοχεύει στην αντιμετώπιση των περιορισμών που επισημαίνονται με την υιοθέτηση μιας πιο αναλυτικής προσέγγισης για την κατανόηση της σχέσης ESG-φοροαποφυγής. Οι μελέτες θα μπορούσαν να ωφεληθούν από τη χρήση διαχρονικών δεδομένων για την εξέταση της χρονικής δυναμικής και των πιθανών αιτιωδών σχέσεων μεταξύ των πρωτοβουλιών ESG και των φορολογικών στρατηγικών. Περαιτέρω έρευνα μπορεί επίσης να διερευνήσει το ρόλο των αξιών και της ηθικής των μεμονωμένων εταιρικών ηγετών στη διαμόρφωση της ΕΚΕ και των πολιτικών φοροαποφυγής της εταιρείας, προσθέτοντας μια ποιοτική διάσταση στα κυρίως ποσοτικά δεδομένα. Επιπλέον, οι συγκριτικές μελέτες μεταξύ των κλάδων θα μπορούσαν να αποκαλύψουν πώς οι ειδικοί τομεακοί κανονισμοί και οι προσδοκίες του κοινού επηρεάζουν τις πρακτικές ESG και τη φορολογική συμπεριφορά. Τέλος, η χρησιμοποίηση προηγμένων στατιστικών μεθόδων, όπως η μοντελοποίηση δομικών εξισώσεων, θα μπορούσε να βοηθήσει στην αποσαφήνιση των πολύπλοκων αλληλεπιδράσεων και των πιθανών μεσολαβητικών επιδράσεων εντός του συνδέσμου ESG και φοροαποφυγής. Αυτές οι προσεγγίσεις θα ενισχύσουν την αξιοπιστία των ευρημάτων και θα είναι σε θέση να παρέχουν βαθύτερες γνώσεις σχετικά με τους μηχανισμούς μέσω των οποίων η ΕΚΕ επηρεάζει τις εταιρικές φορολογικές συμπεριφορές.

Βιβλιογραφία

- Abdelfattah, T., & Aboud, A. (2020). Tax avoidance, corporate governance, and corporate social responsibility: The case of the Egyptian capital market. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 38, 100304.
- Abdelmoula, L., Chouaibi, S., & Chouaibi, J. (2022). The effect of business ethics and governance score on tax avoidance: a European perspective. *International Journal of Ethics and Systems*, 38(4), 576-597.
- Abdul Wahab, N., Md Rahin, N., & Mustapha, M. Z. (2022). Conceptualizing the linkage between CSR and tax avoidance based on morality. *AABFJ*, 16(3).
- Abdul Wahab, N., Mustapha, M. Z., & Md Rahin, N. (2022). CSR and Tax Avoidance: Are They Related? A Perspective of Neo-Institutional Theory in Emerging Economy Malaysia. *Journal of Asia-Pacific Business*, 23(4), 360-384.
- Abid, S., & Dammak, S. (2022). Corporate social responsibility and tax avoidance: the case of French companies. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 20(3/4), 618-638.
- Alsaadi, A. (2020). Financial-tax reporting conformity, tax avoidance and corporate social responsibility. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 18(3), 639-659.
- Armstrong, C. S., Blouin, J. L., Jagolinzer, A. D., & Larcker, D. F. (2015). Corporate governance, incentives, and tax avoidance. *Journal of Accounting and Economics*, 60(1), 1-17.
- Avi-Yonah, R. S. (2007). *International Tax as International Law*. Cambridge University Press.
- Bauer, A. M. (2016). Tax Avoidance and the Implications of Weak Internal Controls. *Contemporary Accounting Research*, 33(2), 449-486.

Benlemlih, M., Jaballah, J., Schochet, S., & Peillex, J. (2023). Corporate social responsibility and corporate tax avoidance: The channel effect of consumer awareness. *Journal of Business Finance & Accounting*, 50(1), 31-60.

Bird, R. C., & Davis-Nozemack, K. (2018). Tax avoidance as a sustainability problem. *Journal of Business Ethics*, 152(1), 1023-1037.

Braithwaite, J. (2005). *Markets in Vice, Markets in Virtue*. Oxford University Press.

Carroll, A. B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*, 34(4), 39-48.

Carroll, A. B., & Shabana, K. M. (2010). The business case for corporate social responsibility: A review of concepts, research and practice. *International Journal of Management Reviews*, 12(1), 85-105.

Chouaibi, J., Rossi, M., & Abdessamed, N. (2022). The effect of corporate social responsibility practices on tax avoidance: an empirical study in the French context. *Competitiveness Review: An International Business Journal*, 32(3), 326-349.

Col, B., & Patel, S. (2019). Going to Haven? Corporate Social Responsibility and Tax Avoidance. *Journal of Business Ethics*, 154(1033–1050).

Compagnie, V., Struyfs, K., & Torsin, W. (2023). Tax avoidance as an unintended consequence of environmental regulation: Evidence from the EU ETS. *Journal of Corporate Finance*, 82, 102463.

Davis, A. K., Guenther, D. A., Krull, L. K., & Williams, B. M. (2016). Do socially responsible firms pay more taxes? *Accounting Review*, 91(1), 47-68.

Desai, M. A., & Dharmapala, D. (2006). Corporate tax avoidance and high-powered incentives. *Journal of Financial Economics*, 79(1), 145-179.

Donaldson, L., & Davis, J. H. (1991). Stewardship theory or agency theory: CEO governance and shareholder returns. *Australian Journal of Management*, 16(1), 49-64.

Donaldson, T., & Dunfee, T. W. (1999). *Ties that bind: A social contracts approach to business ethics*. Harvard Business School Press.

Dowling, G. R. (2014). The curious case of corporate tax avoidance: Is it socially irresponsible? *Journal of Business Ethics*, 124(1), 173-184.

Du, M., & Li, Y. (2020). Tax avoidance, CSR performance, and financial impacts: Evidence from BRICS economies. *International Journal of Emerging Market*.

Elkington, J. (1997). *Cannibals with forks: The triple bottom line of 21st century business*. Capstone.

Feng, Z.-Y., Wang, Y.-C., & Wang, W.-G. (2024). Corporate carbon reduction and tax avoidance: International evidence. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 20(2), 100416.

Firmansyah, A., Arham, A., Qadri, R. A., Wibowo, P., Irawan, F., Kustiani, N. A., Wijaya, S., Andriani, A. F., Arfiansyah, Z., Kurniawati, L., Mabrur, A., Dinarjito, A., Kusumawati, R., & Mahrus, M. L. (2022). Political connections, investment opportunity sets, tax avoidance: does corporate social responsibility disclosure in Indonesia have a role? *Heliyon*, 8(8).

Freeman, R. E. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Boston: Pitman.

Friede, G., Busch, T., & Bassen, A. (2015). ESG and financial performance: Aggregated evidence from more than 2000 empirical studies. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 5(4), 210-233.

Gavious, I., Livne, G., & Chen, E. (2022). Does tax avoidance increase or decrease when tax enforcement is stronger? Evidence using CSR heterogeneity perspective. *International Review of Financial Analysis*, 84, 102325.

Gazzola, P., Paterson, A., Amelio, S., Grechi, D., & Cristina, S. (2023). The role of individual social responsibility and corporate social responsibility in the tax fraud war: A comparison between the priorities of Italian and Romanian consumers.

Corporate Social Responsibility and Environmental Management, 30(5), 2265-2277.

Geng, Y., Liu, W., Li, K., & Chen, H. (2021). Environmental regulation and corporate tax avoidance: A quasi-natural experiment based on the eleventh Five-Year Plan in China. *Energy Economics*, 99, 105312.

Goerke, L. (2019). Corporate social responsibility and tax avoidance. *Journal of Public Economic Theory*, 21(2), 310-331.

Hanlon, M., & Heitzman, S. (2010). A review of tax research. *Journal of Accounting and Economics*, 50(2-3), 127-178.

Hardeck, I., Inger, K. K., Moore, R. D., & Schneider, J. (2023). The impact of tax avoidance and environmental performance on tax disclosure in CSR reports. *The Journal of the American Taxation Association*.

Hasseldine, J., & Morris, G. (2013). Corporate social responsibility and tax avoidance: A comment and reflection. *Accounting Forum*, 37(1), 1-14.

Hawken, P., Lovins, A. B., & Lovins, L. H. (1999). *Natural capitalism: Creating the next industrial revolution*. Little, Brown & Co.

Huseynov, F., & Klamm, B. K. (2012). Tax avoidance, tax management and corporate social responsibility. *Journal of Corporate Finance*, 18(4).

Inger, K., & Stekelberg, J. (2022). Valuation implications of socially responsible tax avoidance: Evidence from the electricity industry. *Journal of Accounting and Public Policy*, 41(106959), 31-60.

Jemiolo, S., & Farnsel, C. (2023) Complements, substitutes, or neither? A review of the relation between corporate social responsibility and corporate tax avoidance. *Journal of Accounting Literature*.

Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360.

- Jiang, H., Hu, W., & Jiang, P. (2024). Does ESG performance affect corporate tax avoidance? Evidence from China. *Finance Research Letters*, 61, 105056.
- Jiang, W., Zhang, C., & Si, C. (2022). The real effect of mandatory CSR disclosure: Evidence of corporate tax avoidance. *Technological Forecasting & Social Change*, 179, 121646.
- Jones, T. M. (1995). Instrumental stakeholder theory: A synthesis of ethics and economics. *Academy of Management Review*, 20(2), 404-437.
- Kacem, H., & Omri, M. A. B. (2022). Corporate social responsibility (CSR) and tax incentives: the case of Tunisian companies. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 20(3/4), 639-666.
- Kant, I. (1785). *Groundwork of the Metaphysic of Morals*. Cambridge University Press.
- Keohane, R. O. (1984). *After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy*. Princeton University Press.
- Khan, N., Ogunleye, O. A., Adegboye, A., Eluyela, D. F., & Iyoha, F. O. (2022). Corporate governance, tax avoidance, and corporate social responsibility: Evidence of emerging market of Nigeria and frontier market of Pakistan. *Cogent Economics & Finance*, 10(1).
- Khan, S. A. R., Sheikh, A. A., & Ahmad, Z. (2023). Developing the interconnection between green employee behavior, tax avoidance, green capability, and sustainable performance of SMEs through corporate social responsibility. *Journal of Cleaner Production*, 419.
- Kiesewetter, D., & Manthey, J. (2017). Tax avoidance, value creation and CSR – a European perspective. *Corporate Governance*, 17(5).
- Koh, H. H. (1996). Transnational Legal Processes. *Nebraska Law Review*, 75, 181-207.

- Kovermann, J., & Velte, P. (2019). The impact of corporate governance on corporate tax avoidance—A literature review. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 36, 100270.
- Lanis, R., & Richardson, G. (2012). Corporate social responsibility and tax aggressiveness: A test of legitimacy theory. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 25(1), 75-100.
- Lanis, R., & Richardson, G. (2015). Is Corporate Social Responsibility Performance Associated with Tax Avoidance? *Journal of Business Ethics*, 127(439-457).
- Lee, D. (2020). Corporate social responsibility of U.S.-listed firms headquartered in tax havens. *Strategic Management Journal*, 41, 1547–1571.
- Lin, K. Z., Cheng, S., & Zhang, F. (2017). Corporate Social Responsibility, Institutional Environments, and Tax Avoidance: Evidence from a Subnational Comparison in China. *The International Journal of Accounting*, 52(4), 303-318.
- Ling, Q., & Liu, L. (2023). Corporate giving and the case of tax avoidance. *Advances in Accounting*, 61, 100644.
- Liu, H., & Lee, H.-A. (2019). The effect of corporate social responsibility on earnings management and tax avoidance in Chinese listed companies. *International Journal of Accounting & Information Management*, 27(4), 632-652.
- Mao, C.-W., & Wu, W.-C. (2019). Moderated mediation effects of corporate social responsibility performance on tax avoidance: evidence from China. *Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics*, 26(1-2), 90-107.
- McCredie, B., & Sadiq, K. (2019). CSR and tax: a study in the transition from an ‘aggregate’ to ‘real entity’ view of corporations. *Pacific Accounting Review*, 31(4), 553-573.
- McWilliams, A., & Siegel, D. (2001). Corporate social responsibility: A theory of the firm perspective. *Academy of Management Review*, 26(1), 117-127.
- Mearsheimer, J. J. (2001). *The Tragedy of Great Power Politics*. New York University Press.

- Mill, J. S. (1863). *Utilitarianism*. Longmans, Green, Co.
- Murphy, L., & Nagel, T. (2002). *The Myth of Ownership: Taxes and Justice*. Oxford University Press.
- Nozick, R. (1974). *Anarchy, State, and Utopia*. Basic Books.
- OECD. (2015). Base Erosion and Profit Shifting Project. OECD Publishing.
- OECD. (2017). Tax challenges arising from digitalisation – Interim report 2018. OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project.
- Palan, R., Murphy, R., & Chavagneux, C. (2010). *Tax havens: How globalization really works*. Cornell University Press.
- Pasko, O., Zhang, L., Oriekhova, A., Hordiyenko, M., & Tkal, Y. (2023). Corporate social responsibility and corporate tax aggressiveness: Evidence of mandatory vs. voluntary regulatory regimes impact. *Problems and Perspectives in Management*, 21(2), 682-700.
- Porter, M. E., & Van der Linde, C. (1995). Green and competitive: Ending the stalemate. *Harvard Business Review*, 73(5), 120-134.
- Prebble, R., & Prebble, J. (2010). "The Morality of Tax Avoidance." *Creighton Law Review*, 43(3), 693-745.
- Prebble, R., & Prebble, J. (2010). Does the use of general anti-avoidance rules to combat tax avoidance breach principles of the rule of law? A comparative study. *SSRN*.
- Preuss, L. (2010). Tax avoidance and corporate social responsibility: You can't do both, or can you? *Corporate Governance: An International Review*, 10(4), 365-374.
- Rakia, R., Kachouri, M., & Jarboui, A. (2023). The moderating effect of women directors on the relationship between corporate social responsibility and corporate tax avoidance? Evidence from Malaysia. *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 2023.

- Ramesh, V. K., & Athira, A. (2023). Geopolitical risk and corporate tax behavior: international evidence. *International Journal of Managerial Finance*.
- Rashid, M. H. U., Begum, F., Hossain, S. Z., & Said, J. (2023). Does CSR affect tax avoidance? Moderating role of political connections in Bangladesh banking sector. *Social Responsibility Journal*.
- Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Belknap Press.
- Richardson, G. (2008). The relationship between corporate tax avoidance and shareholder and societal outcomes: A test of legitimacy theory. *Accounting Forum*, 32(1), 1-15.
- Rousseau, J.-J. (1762). *The Social Contract*. Penguin Classics.
- Salhi, B., Riguen, R., Kachouri, M., & Jarboui, A. (2020). The mediating role of corporate social responsibility on the relationship between governance and tax avoidance: UK common law versus French civil law. *Social Responsibility Journal*, 16(8), 1149-1168.
- Sarbanes-Oxley Act. (2002). Public Law No: 107-204.
- Sarhan, A. A., Elmagrhi, M. H., & Elhashen, E. M. (2024). Corruption prevention practices and tax avoidance: The moderating effect of corporate board characteristics. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 55, 100615
- Schochet, S., Benlemlih, M., & Jaballah, J. (2022). Is corporate tax avoidance related to employee treatment? *Journal of Empirical Finance*, 69, 63-80.
- Shams, S., Bose, S., & Gunasekarage, A. (2022). Does corporate tax avoidance promote managerial empire building? *Journal of Contemporary Accounting and Economics*, 18(100293), 63-80.
- Shen, Y., Xu, H., Yu, S., Xu, W., & Shen, Y. (2022). Air pollution and tax avoidance: New evidence from China. *Economic Analysis and Policy*, 74, 402-420.

- Sikka, P. (2010). Smoke and mirrors: Corporate social responsibility and tax avoidance. *Accounting Forum*, 34(3-4), 153-168.
- Sikka, P. (2013). Smoke and mirrors: Corporate social responsibility and tax avoidance—A reply to Hasseldine and Morris. *Accounting Forum*, 37(1), 15-28.
- Sikka, P., & Hampton, M. P. (2005). The Role of Accountancy Firms in Tax Avoidance: Some Evidence and Issues. *Accounting Forum*, 29(3), 325-343.
- Slemrod, J., & Yitzhaki, S. (2002). Tax avoidance, evasion, and administration. *Handbook of Public Economics*, 3, 1423-1470.
- Souguir, Z., Lassoued, N., Khanchel, I., & Bouzgarrou, H. (2024). Environmental performance and corporate tax avoidance: Greenwashing policy or eco-responsibility? The moderating role of ownership structure. *Journal of Cleaner Production*, 434, 140152.
- Sullivan, R., & Mackenzie, C. (2006). *Responsible investment*, Routledge
- Timbate, L. (2023). CSR and corporate taxes: Substitutes or complements? *Business Research Quarterly*, 26(4), 327-346.
- Tricker, R. B. (2015). *Corporate Governance: Principles, Policies, and Practices*. Oxford University Press.
- Turban, D. B., & Greening, D. W. (1997). Corporate social performance and organizational attractiveness to prospective employees. *Academy of Management Journal*, 40(3), 658-672.
- Velte, P. (2020). Sustainable institutional investors, corporate sustainability performance, and corporate tax avoidance: Empirical evidence for the European capital market. *Accounting, Auditing & Corporate Governance*.
- Vu Van, H., & Ly, K. C. (2021). Does rising corporate social responsibility promote firm tax payments? New perspectives from a quantile approach. *International Review of Financial Analysis*, 77.

Xu, S., Wang, F., Cullinan, C. P., & Dong, N. (2022). Corporate tax avoidance and corporate social responsibility disclosure readability: Evidence from China. *Australian Accounting Review*, 32(101), 267-289.

Zeng, T. (2019). Relationship between corporate social responsibility and tax avoidance: international evidence. *Social Responsibility Journal*, 15(2), 244-257.